

Kwôlo Dôri wo Emen wo Luk kôl kwôli bô magtubu tori a

Kwôlo kôl kwôli magtubu to Luk li hen

Mega wo Matiyé lij Kwôlo Dôri wori hen iyôn na, Kwôlo Dôri wo Luk li bô magtubu tori a hen na, ôbi li môj Mark na lij kwori hen iyôn. Kwôlo ôbi li bô magtubu tori hende to hen a na:

1. Ôbi kôl na kwôli Ja ôbi lê batêm mega wo ré na ôbi kelê kwôli sa wo Jésus (3: 1-20) men, batêm to Jésus li men, lamê wo ôbi bare lamni a men (3: 21 - 4: 13).
2. Ôbi kôl kwôli derê kwôlê wo Jésus dô Galilé men, berarê wo ôbi berare ðijé a men (4: 14 - 9: 50).
3. Ôbi kôl na kwôli kergare to Jésus hena Galilé ô Jérusalêm a hen (9: 51 - 19: 28). Nijba, Luk hô kôl kwôlo ðangi gaj sa kwo Mark na kôl nij hen. Kwôlo ôbi kôl ôbi a na: Gawra wo Samari woj ôbi bô derê men, ôbi uné woj ôbi galê hen men, kema gawra wo ge kay aj bay hô uwonni hen men, erê wo Jésus ô iyé si Mart naj Mari a a men.
4. Ôbi kôl na kwôlê yê wo bay yê Jésus Jérusalêm a (19: 29 - 21: 38).
5. Na kwôli gerjé gusij to Jésus naj kwôli temayri (Sapitre 22-23).
6. Ôbi duu kibi magtubu tori hende to hen naj kwôli wulê woj Pak (Sapitre 24) kirija Jésus sij sa bay tôri ka wô ka ô wô erê Emayus hen pa dema ré sa kôl kwôli ayê wo Emen ay Jésus hôrij derômaraj a tô.

Sapitre 1: 1-4 na, Luk kôl kwôli kwôni wo ôbi li magtubu hende to hen biri hen men, kwôli soderé wo ôbi soderé

magtubu tôri hende to hen a men. Bô magtubu Kwôlo Dôri hende to ôbi li hen na, ôbi kôl kwôli tô môñ wo Jésus nañ kwo Ja ôbi lê batêm (Sapitre 1-2). Na ya hen a ôbi ré kôl kwôli sé wo *mana wo derômarañ a si sa Mari a men, kwôli yê Ja ôbi lê batêm men, yê Jésus nañ ayê wo bay abê gangê ay kibri hen nañ kurôñ wo Mari kebe hen men, kwôli Jakari men, kwôli Siméñôn a men. Men, Luk kôl wo Jésus ré na Emen men, ré na tô môñ wo *Israyêl men, kwôli ança saari li biñ ðiñé ka sa terare a na a men. Luk kôl kwôli geyé wo Emen gey ðiñé ka bay bôrji môñ ani ré hen men, ka bay tôrñêji hen men, yébé men, bay nimré men, ðiñé ka na Jubñê ré hen a men. Men kwôli jé wo dami wo Tini Emen li men, yi derê men, heramê men, uwôlê Emen a men wo Kwôlo Dôri bi wo hen biñ ðiñé hen.

Perê bay lê magtubu ka pôrbu ka gengiñ sa Kwôlo Dôri hen na, na Luk a dé yiri yi ðiñé ka na Jubñê ré hen a damañ. Mega wo bay hôn hara wo Jubñê ré hen iyôñ na, ôbi mase wô derê tô ança bay hôn né hen sélé biji. Kwona nabay ka kemnêñ na, na Kwôlo Dôri wo hônijñ dô. Men, hena nana dêñse dô ba, naa sé sa ôbi gôlijñ nañ gawré kêm hen a men.

Luk kôl kwôli ança ré liri aña ðiré ða lijñ magtubu hende to hen

¹ Dami wujê Téwpil, mega wo ðiñé kwône na li magtubu kôlijñ kwôli ança li sa iyére toni a hen men, ² bay kôl kwôli are bay ka hen têj têj mega wo kamañ ka tumô ka na gel nañ tirji añ bay yi bay ulê béré kwôlê bi wo hen iyôñ men hen. ³ Na ôbi á, nôbi kôba, kirijña en kôbe tô are bay ka bay na kôl kwôliji hen ayijñ tôri tô hanêrji a yeñ hen na, dami wujê Téwpil, ⁴ en gey bi ené lê magtubu dôrem

kwôliji bi jeré hôn mega wo kwôli are bay ka kêm ka na ju toy hen na, ré na kwôlê woɲ tiri, d̥iba benayri ré naɲ.

Béré kwôli yê Ja ôbi lijɲ b̥ijé batêm

⁵ Kirijɲa *Hérôd a nà ná kelma wo Judé hen na, ôbi bê kwôbe wo bay uwôgeri Jakari hen mô ya, ôbi na gwogelé jé wo ca ba nà ná Abiya a nà ná ôbi sari hen. Tamni Elijabêt na tô môɲ wo Arôn wo na *dami wo damné kaɲ bay bê kwôbe hen. ⁶ Bay wôd b̥em na b̥ijé kaɲ derôre tumô Emen a men, bay li tôd to Kelma kêm men, bay bi kwôlê sara a men naɲ tô geréri. ⁷ Nijɲba, bay ôrijɲ naɲ kamrê ré wôsa Elijabêt yê wore naɲ. Aɲ haw hen bay kôba haal nijɲ men.

⁸ Sa to pôni a ná, Jakari ô wô lê jé wo bay bê kwôbe tumô Emen a wôsa na wulê woji. ⁹ Mega wo bay lêrê gaɲ gaɲ hen iyôɲ na, bay dô Jakari naɲ jalatirê bi ré ô uwoyé gindiriw bô ira kirijɲ ka yi naɲ jengêrji ka gengijɲ sa Kelma hen. ¹⁰ Kwônê b̥ijé uwôl Emen nô tay uwoyé gindiriw bi wo hen a. ¹¹ Kirijɲ bay ka hen na, mana wo Kelma si sa Jakari kini uwoyé gindiriw bi wo hen a aɲ d̥ebu si sa kôbi gusurô. ¹² Kirijɲa Jakari gel mana wo Kelma hen iyôɲ menba, tini ge kay men, harê kôba liri damaɲ a men. ¹³ Nijɲba, *mana wo Kelma bi wo hen kôli iyôɲ ba: «Hare ré, Jakari, wôsa Emen toy uwôlê wom. Tamnem Elijabêt a yêm kema iba aɲ já uwôgeri Ja. ¹⁴ Já ɲjé yi derê damaɲ men, b̥ijé kwône a lê yi derê wô sa yêri a men. ¹⁵ Wôsa ôbi a yé gawra wo dami tumô Kelma men, ôbi a yê care to bay li naɲ yê tijɲador hen né men, anɲa maɲɲ ka d̥angi kani ré a men, aɲ Tunu toɲ hendi bô bôrê a wunê bôri ayijɲ tôri kirijɲa ôbi baɲ bô yori a tô. ¹⁶ Ôbi a herajɲ naɲ kam *Israyêl kwône b̥ijɲ Kelma Emen woji. ¹⁷ Men, ôbi a yé ôbi ulê béré wo Kelma naɲ Tini Emen to *Eli na ôrijɲ hen men, naɲ néé wo ôbi na ôrijɲ hen a men, wô lê bi balê kamrê

kaɲ imɲê ré gey kamniɲi men, derê tumô bay narê kwôlê bi bay ré erem kwôlê woɲ derôre aɲ ré yiɲ gawrê ka ôbi ðu sa têrɲi wô sa wo Kelma hen men.»

¹⁸ Jakari kôliɲ *mana wo derômarɲ a iyôɲ ba: «Na ba na henê na iyeɲ pôn mega wo kwôlê bi wo hen ré na tiri ba? Wôsa ena kwo iyêri niɲ men, tamnen kôba haal niɲ a men.» ¹⁹ Mana wo derômarɲ a uwôli sara iyôɲ ba: «Ena Gabriyêl wo ðebu tumô Emen. Ôbi a joon bi ené iyêlem men, ené kôlem kwôli Kwôlo Dôri bi wo hen. ²⁰ Mega wo ju bi bôm sa kwôlê wo en kôlem a hen né bi wo wulêri nêem ba ariri a liɲ hen na, já iyêlê kwôlê ré kwôy jéɲ wulê are bay ka hen a liɲ.»

²¹ Kirijna Jakari ba bô ira tô menba, ðiɲé gemni nô aɲ bay sun wo ôbi ré yo gaɲ kiriɲ ka yi naɲ jengêrɲi a. ²² Kirijna ôbi so nô na, ôbi nêem iyêlêɲi kwôlê wôni ré menba, bay hôn mega wo pelal ré jerari kiriɲ ka yi naɲ jengêrɲi a hen, ôbi liɲi kôbri mera aɲ mô menêɲ.

²³ Kirijna wulê jé bê kwôbe wori kô niɲ na, ôbi hô iɲ hari niɲ. ²⁴ Cêgeri wori menba, Elijabêet yi kwoo, menba, hende uwôbe kwôy li geserê bay, aɲ kôl iyôɲ ba: ²⁵ «Gelêɲge, aɲga Kelma li ben wulê wo ôbi uwôliɲ tiri san a aɲ aɲga na yén tayre tu ðiɲé hen na, ôbi dôren kibi a niɲ.»

Béré kwôli yê Jésus

²⁶ Geserê jii cêgi kwôli kwooy Ja ôbi lê batêm a menba, Emen jé mana wori wo bay uwôgeri Gabriyêl hen Najarêt a bô emê wo Galilé. ²⁷ Ligi môni temale to bay môɲne biɲ Josêp wo na kuɲga kelma Dabid hen. Môni temale hende to hen hene na Mari. ²⁸ Mana wo derômarɲ a ô iyé Mari a aɲ kôle iyôɲ ba: «En lêrê dosé, mini to Emen li dô naɲ mu hen, Kelma baa naɲ mu.»

²⁹ Kirijna Mari toy hen iyôɲ menba, tuunu ge kay aɲ hende erem iyôɲ ba dosé to na ba bôre ré na iyeɲ ba?

³⁰ Menba, *mana wo derômaran̄ a kôle iyôn̄ ba: «Hare ré Mari, Emen genge lê derê nan̄ mu. ³¹ Mu toy, ma yé kwoo an̄ ma yê kema iba an̄ ma uwôgiri Jésu. ³² Ôbi a yé kwôni wo dami men, bay a uwôgiri Kema Emen woj̄n ôbi gôlij̄n sa are kê m̄ hen men, Kelma Emen a biri merê sa gagay kenare to môyri Dabid a men. ³³ Ôbi a merê sa tô môj̄n wo Jakwôb a yôd an̄ emê iyére tori a kerê ré kwôy.» ³⁴ Mari kôlij̄n mana wo derômaran̄ a iyôn̄ ba: «En yij̄n nan̄ iba wôni ré menba, na yé kwoo na iyer̄ ba?» ³⁵ Menba, mana wo derômaran̄ a uwôle sara iyôn̄ ba: «Tunu toj̄n hendi bô bôrê a herbé sarê an̄ néé wo Emen woj̄n ôbi gôlij̄n sa are kê m̄ hen a têlê sarê nan̄ tunuru. Na ôbi á, kema wo ré yêj̄n hen ré yij̄n nan̄ jengêri hen men, bay a uwôgiri Kema Emen a men. ³⁶ Eljabêt toj̄n gôbrerê hen kôba yi kwori kema iba nan̄ halêre hen li geserê jii nij̄n, hende to bay na kôl yê wore ré nan̄ bi. ³⁷ Wôsa ani gôlij̄n Emen né.»

³⁸ Menba, Mari kôl iyôn̄ ba: «Ena hende jé to Kelma. Bi are bay ka hen yi mega wo ju kôlij̄n hen iyôn̄.»

Menba, mana wo derômaran̄ a ðure an̄ ô.

Mari ô gelé Eljabêt

³⁹ Sem cêgê menba, Mari hena kerêd ô lew môni iyére to bô emê wo Juda to keram yi ya gan̄ hen. ⁴⁰ Hende si bô iyé Jakari a an̄ lij̄n Eljabêt dosé. ⁴¹ Kirij̄na Eljabêt toy dosé to Mari lere hen menba, kema wo bôre a hen li yiri menba, Tunu toj̄n hendi bô bôrê wôn bôre ta. ⁴² Hende jô gura wo dami an̄ kôl iyôn̄ ba: «Terê kibi wo Emen yi sarê gôlij̄n kwo yébé kê m̄ men, terê kibi wo Emen yi sa kema wo yi bôrê a hen a men. ⁴³ Yo Kelma wuj̄nê, eni to na a meré era kwôy sa gelen hen ba? ⁴⁴ Wôsa kirij̄na en toy dosé menba, kema wo yi bôn a hen li yiri lij̄n yi derê. ⁴⁵ Yi derê yi wô sa to bi bôre sa kwôlo hende na toy a kibi mana wo Kelma an̄ hôn mega wo ariri a lij̄n hen.»

Kurôŋ wo Mari kebe

⁴⁶ Menba, Mari kôl iyôŋ ba:

«En kebe kurôŋ naŋ yi derê ayiŋ kibi damŋare to Kelma.

⁴⁷ En sê perê sa kibi Emen woŋ ôbi gôliŋ naŋ en.

⁴⁸ Bi wo ena hendi jé tori to ena ani ré hen kôba ôbi dî tiri san a.

Na tiri, tô yê ðiŋé kêm a kelê kwôy kwôy wo yi derê ré yi wô san.

⁴⁹ Wôsa kwo nééri gôliŋ sa are kêm hen li aŋga dami wô san.

Hini yi naŋ jengêri.

⁵⁰ Bô derê wori yi wô sa ka hareri a hen naŋ tô môŋ môŋ.

⁵¹ Ôbi eraŋ naŋ néé wori aŋ useriŋ ðiŋé ka ôriŋ naŋ ermé woŋ uwôyrê yi hen.

⁵² Ôbi dage bay néé ka tôŋ na sa gagay kenare toji a aŋ hen naŋ naŋ

ka bay bôrji môŋ ani ré hen taa.

⁵³ Ôbi biŋ ka kurôŋ liji hen ari uŋé kwôy nêmi men,

bay uŋé ba ôbi tô ari uŋé kaji bay ka hen aŋ

aŋ dageji kôbriji senge men.

⁵⁴ Ôbi era sa li naŋ ðiŋé ka Israyêl ka na manê kari hen wôsa ôbi gôrbijŋ sa bô derê wo ôbi na li naŋ *Abraham hen né men,

⁵⁵ kwôy kemnêŋ kôba, ôbi li naŋ kwôŋgêri

mega wo ôbi na ayiŋ tôri biŋ môŋêrna hen iyôŋ.»

⁵⁶ Mari mô iyé Elijabêl a kwôy geserê subu dema ré hô iŋ tô.

Yê Ja ôbi lê batêm naŋ walê keŋ wori

⁵⁷ Wulê wo Elijabêl a yêŋ nêmi menba, hende yê kema iba. ⁵⁸ Bay kware naŋ balêre toy wo Kelma ré li dô naŋ tu hen iyôŋ na, bay kôba li yi derê naŋ tu men. ⁵⁹ Wulê

jurgem cêgi yê Ja ôbi lê batêm a menba, bay ôriŋ naŋ dî ciré erê walêri keŋ men, bay gey uwôgiri Jakari mega hini

ibari iyôn men. ⁶⁰ Nij̄ba, yori kôl iyôn ba: «Ej̄ ej̄, bay ré uwôgeri Ja d̄i.» ⁶¹ Menba, bay kôle iyôn ba kwôni woj̄ gôbrerê wo hini ôm iyôn ba naj̄. ⁶² Bay lij̄ Jakari kôbriji na ba ôbi ré gey uwôgiri iyej̄ ba? ⁶³ Ôbi engere are d̄iré d̄ij̄ are aj̄ d̄i iyôn ba: «Hini na Ja.» Menba, bay kêm tiniji ge kay. ⁶⁴ Kirij̄ bay ka hen menba, kibri naj̄ kôli beserij̄ aj̄ ôbi iyêl kwôlê uwôlij̄ hini emê sa Emen a. ⁶⁵ Kirij̄ bay ka hen na, harê li d̄ij̄é kêm ka mô kwa kwa hen men, ka merê sa kam iyére to sa iyé Judé to keram yi ya gaj̄ hen a men na, kôl kwôli are bay ka hen. ⁶⁶ B̄ij̄é kêm ka toy kwôli are bay ka hen na, fu bôrji a aj̄ bay namnij̄ iyôn ba: «Kema bi wo hen a yé iyej̄?»

Na tiri kôbi Kelma na sari a.

Kurôj̄ wo Jakari kebe gengij̄ sa anga ré era hen

⁶⁷ Tunu na wôn bô Jakari iba kema bi wo hen aj̄ na kôlij̄ d̄ij̄é kwôlo Emen na kôl hen kôl iyôn ba:

⁶⁸ «Heramê yi gengij̄ sa Kelma wo na Emen wo Israyêl, wôsa ôbi era sa li naj̄ d̄ij̄é kari a men,

ôbi dôrji kôbi bay bareji a a men,

⁶⁹ ôbi soj̄ naj̄ ôbi néé woj̄ ôbi gôlij̄ naj̄ na perê kwôngê mana wori kelma Dabid a.

⁷⁰ Na hen iyôn a ôbi na ré kôl ca tumô naj̄ bay kibri ka na yi jengêrji hen.

⁷¹ Mega wo ôbi d̄iré derêna kôbi bay barena men, kôbi d̄ij̄é kêm ka tôrj̄êna hen a men.

⁷² Ôbi gel bô derê wori wo sa môj̄êrna men,

hô erem sa tôô toj̄ bij̄are to yi naj̄ jengêre to ôbi na ay hen men,

⁷³ sa tôri to ôbi na ay bij̄ *Abraham ibarna,

⁷⁴ d̄iré derêna kôbi bay barena aj̄ nana tibri naj̄ harê ré nij̄

⁷⁵ men, bi nana yij̄ naj̄ jengêrna men,

nana yijɲ kaɲ derôre a men kwôy wo nana bajɲ sa terare
a na tô hen.

⁷⁶ Aɲ jôbi kema na,
bay a uwôgem *ôbi kibi Emen wojɲ ôbi gôlijɲ sa are kêm
hen

wôsa já erê tumô Kelma a wô ɲanê geré wori
⁷⁷ men, bi ɓijé kari ré hôn ɗiré sa gôlijɲ naɲ ci
aɲ ɗiré ɗijɲ bôri jal sa têrijɲ toji a.

⁷⁸ Emen wona na ôbi berê tu ɲa wo dami men,
na ôbi bô derê wo dami a men.
Na hen iyôɲ aɲa, ôbi réé bé kirijɲ ka perañgi ka hena
derômarañ a gelijɲ

mega tare to aya hen iyôɲ perañge kirijɲ sarna.

⁷⁹ Aɲ kirijɲ ka perañgi bay ka hen na,
perañge si sa ɓijé ka mô dilemne a hen men,
ka mô tini temare a hen a men hen
wô derê tumôrji ôrijɲ naɲ ci tô geré bô jalê a.»

Manare to Ja ôbi lê batêm

⁸⁰ Kema bi wo hen kwori ba, ôbi a ɗebé men, suriyare
uwôgeri a men. Aɲ kirijɲa tiri melên nijɲ menba, ôbi a
erê merê derô gwôlê kwôy wulê wo ôbi a gelijɲ yiri tumô
*Israyêl a.

2

Yê Jésu

(Mt 1: 18-25)

¹ Wulê bi wo hen na, kelma wo dami *Sésar Ogust ay tôô
bay ré ɗeɲse ɓijé ka sa terare a nà kêm ka bô emê wori a
hen. ² Tôô to tumô toɲ deɲsê ɓijé hende to hen na, na
bô elê wo Kirinus kelma wo Sésar Ogust na ɗiri ôm sa iyé
Siri hen. ³ ɓijé kêm ô ɗé hiniji i ba tô môɲ wori a, wori
a. ⁴ Na hen iyôɲ a Josêp kôba ré hena Najarêt bô emê wo
Galilé aɲ hera Bêteléhêm sa iyé kelma Dabid a bô emê wo

Judé wôsa balêri naɲ tō môɲ wori na kwo kelma Dabid.
⁵ Ôbi ô wô dé hini naɲ tamni Mari. Hende yi kwo a men.
⁶ Sa hende to bay môriɲ Bêteléhêm a wô dɲiɲ hiniji hen na, sa yê wo Mari nêm a men. ⁷ Menba, hende yê kema woɲ kalmare bi wo hen aɲ lêgeriri naɲ bargay uwôli sa kirijɲ ka bay biɲ lari emê ya hen wôsa kirijɲ ka bay ré yijɲ naɲ bô iyéy kergê.

Mana wo derômaraj si sa bay gemé gamgê a

⁸ Bô nono sa iyére hende to hen a na, bay abê gamgê môrji nono gem gamgê kaji bô yoyre a. ⁹ Menba, mana wo Kelma si sarji a aɲ kirijɲ ka peranjɲi ka Kelma peranje kirijɲ sarji a menba, kirijɲ bay ka hen na, harê liji damaɲ.
¹⁰ Menba, *mana wo Kelma bi wo hen kôlji iyôɲ ba: «Harêɲge né wôsa en era na wô kelêɲge Kwôlo Dôri wo a yé yi yé wo dami wo ðijné kêm hen. ¹¹ Kemnêɲ bay yêɲge sa iyé kelma Dabid a ôbi gôliɲ naɲ ken ôbi a na *Krist wo Emen na dôri men, na Kelma a men hen. ¹² Anɲa a gelêɲge ré na kema bi wo hen a ré nà a nà: ka upé kema wo bay yêri haw aɲ lêgerijɲ naɲ bargay uwôliɲ kirijɲ ka bay biɲ lari emê ya hen.» ¹³ Kirijɲ bay ka hen na, kwônê *manê ka derômaraj a soji ðebiji kwa kwo tumô hen aɲ kibji kurôɲ ayijɲ kibi Emen kôl iyôɲ ba:

¹⁴ «Hini emê yi derômaraj a ta mereg wô sa Emen men, bô jalê yi sa terare a nà, wô sa kibi ðijné ka ôbi li dô naɲ ci hen men.»

Bay gemé gamgê ôrji Bêteléhêm a

¹⁵ Kirijɲa manê ka derômaraj a bay ka hen dɲiji aɲ aɲ belji hô ta niɲ menba, bay gemé gamgê kôl iyôɲ ba: «Na erêɲge kwôy Bêteléhêm a ô gelêɲge are bay ka li are ka Kelma kelêna kwôliɲi hen.» ¹⁶ Bay iyêlbeji ô menba, uwôɲji Mari naɲ Josêp men kema wo dê bi wo hen, yi a sa kirijɲ ka bay biɲ lari emê ya hen. ¹⁷ Kirijɲ ka bay gili

hen iyônɲ niɲ menba, bay dô kwôlo ciré toya gengiɲ sa kema bi wo hen hen. ¹⁸ Menba, ðijé kêm ka toy kwôlo bay gemé gamgê dô hen na, tiniɲi ge kay kêm. ¹⁹ Kwo Mari ba hende gem kwôlê bi wo kêm hen bôre a aɲ woge wô henê bôri. ²⁰ Menba, bay abê gamgê belji hô iɲ naɲ kebé kurôɲ ayê kibi naɲ heramê Emen wô kwôli anga ciré toy men, ciré gel a men hen wô wo ré biɲ naɲ kwôlo *mana wo derômaraj a na ré kôlji hen.

Bay ði hini Jésus

²¹ Wulê jurgem cêgi yêri a menba, kirijna sa waliɲ kema bi wo hen keɲ nêɲ menba, bay uwôgeri Jésus mega wo mana wo derômaraj a na uwôgiɲni pa dema bay na ré yiɲ kwoyri tô hen iyônɲ.

Bay ôriɲ naɲ Jésus iyéy Emen a

²² Kirijna wulê wo si Josêp naɲ Mari ré lôɲiɲ yirji nêɲ mega wo tôô to *Moyis na kôliɲ hen iyônɲ menba, bay ôriɲ naɲ Jésus Jérusalêm a ciré erê geliɲ Kelma*. ²³ Mega wo liɲ bô magtubu tôô to Kelma kôl iyônɲ ba: «Kema iba wo yônɲ yônɲ wo na yê kalmare na, a yé gay biɲ Kelma» ²⁴ men, wô biɲ kwôbe mega wo tôô to Kelma kôliɲ iyônɲ ba ré na «biɲjalo wôô réba kam derare ré na wôô men hen.»

Kwôlo Siméɲôn kôl gengiɲ sa Jésus

²⁵ Kirijna bay ka hen na, gawra wo pôni mô Jérusalêm a ya hini na Siméɲôn. Na kwôni woɲ derôre men, li tôô Emen dô a men. Ôbi mô gem bi ðiré gelé kwo ré gôliɲ naɲ *Israyêl hen aɲ Tunu toɲ hendi bô bôrê ba naɲ ði. ²⁶ Tunu toɲ hendi bô bôrê kôli ôbi ré ma ré kwôy wo ôbi ré geliɲ Krist wo Kelma Emen dôri aɲ jori hen. ²⁷ Tunu toɲ hendi bô bôrê jubu tô bôri menba, ôbi era bô *iyéy Emen a menba, kirijna balê Jésus eraɲ naɲ ði ciré liɲ gengiɲ sari

* ^{2:22} 2: 22 Na lôɲê yi wô séliɲ tumô Emen a.

an̄ga tôô kôl ré lij̄ hen menba, ²⁸ ôbi ayri kabrêri a aṅ ay kibi Emen kôl iyôṅ ba:

²⁹ «Haw hen Kelma d̄i mana wom ô naṅ bô jalê hari nij̄ wôsa ju li tôṁ to na ju ay hen nij̄,

³⁰ wôsa en gel gelê wom bi naṅ tun nij̄.

³¹ Gelê bi wo na ju bu sa têêri tu b̄ijé a kêm hen.

³² Ôbi na kirij̄ ka peran̄gi ka a lê aṅ

b̄ijé ka sa terare a na kêm ka na Jub̄nê ré hen a hônem men,

ôbi a yé hini emê wo Israyêl b̄ijé kari a men.»

³³ Kirij̄ bay ka hen na, balê kema na tiniji ge kay sa kwôlo Siméjôn kôl gengij̄ sari hen. ³⁴ Siméjôn tô kibri sarji a aṅ kôlij̄ Mari yo kema na iyôṅ ba: «Sa kibi kema bi wo Emen dôri hen na, b̄ijé kwône Israyêl a a herij̄ men, ka a hena ta. Ôbi a yé an̄gaṅ gelé ka Emen ka b̄ijé a kaṅê.

³⁵ Na ôbi a lê bi ermé wo uwôbe bô b̄ijé hen réé hônij̄. Kworé mini Mari ba, ma gelij̄ gusij̄ môṅ yebere a réé wayê kabrêrê iyôṅ.»

Kwôlo gengij̄ sa hendi kibi Emen to bay uwôgere Aan hen

³⁶ Kirij̄ bay ka hen na, hendi kibi Emen to pôn̄i hene na Aan mô ya, hende na môni Panuwêl wo tô yê wo Asêr. Hende na iyore to haal gaṅ nij̄. Hende na gô iyére elé jurgem naṅ kurôre woṅ ôbi biyêre. ³⁷ Menba, hende mô mamare aṅ elêre na, tôre marge kibi pôrbu. Hende ba erê bô iyéy Emen a sa pôn̄ né kwôy yoyre naṅ tu tare men, hende tebe Emen men, jôrij̄ bôre kurôṅ men, uwôli a men. ³⁸ Hende sa ya têj kirij̄na balê Jêsu eraṅ naṅ d̄i wô gelij̄ Emen hen menba, hende lij̄ Emen dosé aṅ dô kwôli kema bi wo hen bij̄ b̄ijé kêm ka mô gem wo Emen né dô Jérusalêm kôbi Rômêṅê a hen.

Jêsu naṅ balêri belji hô Najarêt a

³⁹ Kirijna Jésu naɲ balêri liji tôô to Kelma hende to hen kô niɲ menba, bay belji hô sa iyérji a Najarêt a bô emê wo Galilé. ⁴⁰ Jésu ɔ̄ebu men, ibéri gese men, tu melênê wôn bôri men, bô derê wo Emen baa naɲ ɔ̄i a men.

Jésu ô bô iyéy Emen a kirijna elêri na môj kibi wôô

⁴¹ Naɲ elê elê ba balê Jésu ô Jérusalêm a kwôy kwôy wô lê geserê *Pak. ⁴² Jésu elêri na môj kibi wôô niɲ menba, bay ôriɲ naɲ ɔ̄i mega wo hara woji kôl hen iyônɲ. ⁴³ Kirijna bay li geserê bi wo hen kô niɲ menba, balê Jésu bul hô Najarêt a menba, ôbi baa tònɲ Jérusalêm a menba, bay hôn né. ⁴⁴ Bay kôl yaɲ ba ôbi ré ô aɲê perê ɔ̄ijné ka bay uwo ɔ̄em hen ya ya, aɲ bay ô kwôy li wulê pôn geré. Menba, bay ay tô wogéri perê miɲjérji a men, perê balêrji a a men. ⁴⁵ Niɲba, bay uwôɲni ré. Menba, bay wogeri kwôy hôriɲ Jérusalêm a. ⁴⁶ Bay wogeri hen iyônɲ kwôy sa subu dema bay ré ô unéri mô tònɲ bô iyéy Emen a perê bay gelɲare ɔ̄ijné tôô to Emen a. Ôbi toy kwôlo bay kôl hen men, ôbi engeriji kwôlê sara men. ⁴⁷ ɔ̄ijné kêm ka toy kwôlo ôbi kôl hen men, tu melênê wori men, kwôlo ôbi uwôlji sara hen a men na, tiniji ge kay. ⁴⁸ Kirijna balêri gili kirijɲ bay ka hen a ná, tiniji ge kay aɲ yori kôli iyônɲ ba: «Keman, wô mi a jeré lêni aɲga hen iyônɲ ba? Nibay naɲ ibam nini sun kwôlem gaɲ aɲ nini wogem kebijɲ kirijɲ.» ⁴⁹ Menba, Jésu uwôlji sara iyônɲ ba: «Wô mi a kené wogen ba? Ken hôn mega wo enéé cibé tun tô aɲga Iban a iyônɲ né ba?» ⁵⁰ Niɲba, bay hôn bô kwôlo ôbi kôlji hen né kwôy.

⁵¹ Ôbi bul hô naɲ ci Najarêt a. Men, ôbi biji kwôlê sa are kêm a a men. Yori gem are bay ka kêm hen bôre a dô. ⁵² Jésu ɔ̄ebu men, tu melênê wori kôba erê tumô tumô men, ôbi dé tu Emen men, tu gawrê a men.

3

Ja ôbi lijn ðijé batêm, ôbi derê kwôli Emen

¹ Bô elê môj kibi bay wo emê iyére to Tibêr *Sésar kelma wo dami wo Rômêné hen na, Pos *Pilát wo Sésar na ðiri ôm iyére to Judé men, *Hérôd na na kelma sa terare to Galilé men, yêni Pilip na na kelma sa terare to Ituré men, to Trakwonitid a men, Lisaniya na na kelma sa terare to Abilên a a men. ² Si Aan nañ Kayib ná damné ka damné kañ bay bê kwôbe. Bô elê bi wo hen a ná, Emen bijñ Ja kema Jakari kwôli a kibri a derô gwôlê. ³ Menba, Ja hena ô gôr sa iyére kêm to yi têm têm kibi cér wo Jurdê hen. Añ kôl iyôn ba: «Belénge cêgerñge bijñ têriñ añ ken li batêm añ bi Emen né ðiñ bôri jalê sa têriñ tonje a.» ⁴ Ôbi a, kwôlo *ôbi kibi Emen *Esay na kôl bô magtubu tori a hen ré ô ya têt têt hen. Ôbi na kôl iyôn ba:

«Bay toy tôd kwôni wo uwôl gura derô gwôlê kôl iyôn ba: ðNanênge geré wo Kelma men, ðnanênge kam geré kari bi ô derôre a men.

⁵ Tu ðogé kêm a ligiñ men, keram nañ sa gôserew a hera némijn nañ sa terare men, geré wo kwônji a yé derôre men, geré wo yi jerew ba ðaniñ némijn a men.

⁶ Añ ðijé kêm a gelé gelé wo Emen bijñ ðijé hen.» »

⁷ Ja kôlijñ kwônê ðijé ka era bi ôbi ré liji batêm hen iyôn ba: «Kenbay ka ken yi môñ jênêre iyôn hen, na i a gelénge bi kené geriñ uwonje wo Emen wo a era hen ba?

⁸ Bi jé lêrenge gel wo kené bul cêgerñge bijñ têriñ tonje, añ ken ði kelê «*Abraham na ibarni, Abraham na ibarni» hen baa niñ, wôsa en kelénge, jerew wo yi hen na, Emen a nêmé belé lijñ kamrê bijñ Abraham. ⁹ Haw hen na, tigre

yi tô gurô pôn pôn niɲ aɲ gurô wo yôɲ yôɲ wo yêri dô ré ba, a diɲ jôriɲ aɲ uwôliɲ tare a.»

Jé lê wo gel hal wo kôrbi

¹⁰ Kwônê ɓiɲé engere Ja iyôɲ ba: «Na mi a niné lê ba?»

¹¹ Menba, ôbi uwôliɲ sara iyôɲ ba: «Hena kwôni ré naɲ bargay wô ba, bi ɓiɲ kwo ôriɲ né hen pôn men, kwo ôriɲ anɲaɲ emê ba, bi ɓiɲ kwo naɲni hen men.» ¹² *Bay engé wôgê kôba era sa li batêm men, aɲ engeriɲɲi Ja iyôɲ ba: «Rabi, na mi a niné lê ba?» ¹³ Menba, ôbi kôliɲ iyôɲ ba: «Wôgê bi wo bay genge hen a kené engé, ɗiba ken engé ani kani a sara ré.» ¹⁴ Asgarɲê kôba era sa engeriɲi iyôɲ ba: «A nibay ba, niné li iyeɲ ba?» Menba, ôbi uwôliɲ sara iyôɲ ba: «Engéɲge gursu kôbi kwôni a naɲ kabrê iyêrê ré men, piyêɲge kwôlê ɗiɲ kwôni sari a wô uwôɲiɲ gursu toni ré a men. Niɲba, ken cebe turɲge a sa sa kôbɲenge wo bay têbêɲge hen mera.»

¹⁵ ɓiɲé mô gem aɲ i ba erem bôri a kôl iyôɲ ba: «Ôbi a na *Krist, kwo Emen dôri hen ba?» ¹⁶ Menba, Ja uwôliɲ sara kêm kôl iyôɲ ba: «Nôbi ba, en lêɲge batêm na naɲ kam, niɲba, ôbi wo era hen na, na kwo nééri ɗê kuɲê aɲ en nêɲ beséré gaɲgi garbê kaɲ têri ré. Ôbi a lêɲge batêm naɲ Tunu toɲ hendi bô bôrê men, naɲ tare a men. ¹⁷ Ôbi ɗu gwore toɲ péé kaw kôbri a wô labiɲ kiriɲ kaɲ péé kaw kari ya, aɲ a pera kaw kari eraɲ bê a bô béér a. Kurmérji ba, ôbi a uwoyé aɲ bô tare to engé bariɲ né yôd hen.» ¹⁸ Na hen iyôɲ men, naɲ gelé kwôlo ɗaɲgi a men, a Ja ré uwôliɲ béré Kwôlo Dôri ɓiɲ ɓiɲé. ¹⁹ Men, ôbi na nay kelma Hérôd wô *Hérodíad toɲ tami yêni to ôbi na engé hen men, wô aɲga habiɲ kêm ka ôbi li hen a men. ²⁰ Wôsa nôɲ a sa têriɲ tori hende to kêm hen na, Hérôd bi bay ɗu Ja uwôli ɗaɲgay a a sôɲ.

Batêm to bay liɲ Jésu

²¹ Kirijna Ja na lijn ðijné kwône batêm hen na, Jésu kôba li batêm men. Ôbi uwôl Emen menba, kirijñ bay ka hen, derômarañ bôlijñ, ²² añ Tunu tojñ hendi bô bôrê herbo mega derare iyôñ sari a añ tô kwôni hena derômarañ a kôl iyôñ ba: «Ju na Keman, en purem damañ men, en li yi derê wô sam damañ a men.»

Tô môñ wo Jésu

²³ Kirijna Jésu ayijñ tô lê jé wori hen na, elêri na tôre subu ley. Bijné kêm erem wo ôbi ré na kema Josêp wo tô môñ wori a nà hen: Josêp woñ kema Éli, ²⁴ kema Matat, kema Lébi, kema Mêlki, kema Iyanay, kema Josêp, ²⁵ kema Matatiyas, kema Amôs, kema Nayum, kema Êsli, kema Nagay, ²⁶ kema Maat, kema Matatiyas, kema Séméyin, kema Iyôsêk, kema Iyôda, ²⁷ kema Iyôwanan, kema Résa, kema Jorobabêl, kema Salatiyêl, kema Néri, ²⁸ kema Mêlki, kema Adi, kema Kwosam, kema Êlmadam, kema Er, ²⁹ kema Jésu, kema Eliyêsêr, kema Iyôrim, kema Matat, kema Lébi, ³⁰ kema Siméjñôn, kema Juda, kema Josêp, kema Iyônam, kema Eliyakim, ³¹ kema Méléya, kema Ména, kema Matata, kema Natan, kema Dabid, ³² kema Jesé, kema Obêd, kema Bohoj, kema Sala, kema Nasôn, ³³ kema Aminadab, kema Admin, kema Arni, kema Esrôm, kema Parês, kema Juda, ³⁴ kema Jakwôb, kema Isak, kema Abraham, kema Tara, kema Nakôr, ³⁵ kema Sérúk, kema Rago, kema Palêk, kema Ebêr, kema Sala, ³⁶ kema Kaynam, kema Arpasad, kema Sêm, kema Nowé, kema Lamêk, ³⁷ kema Matusala, kema Ênôk, kema Iyarêt, Maléléyêl, kema Kaynam, ³⁸ kema Enôs, kema Sêt, kema Adam, kema Emen.

4

Jésu gôlijñ sa anğajñ sélé

¹ Tunu wôn bô Jésus menba, ôbi hena kibi cér wo Jurdê a bulo hera. Hende ôrijn najn ãi derô gwôlê. ² Sidan séli wulê tôre pôrbu, wulê bi wo hen na, ôbi ôm ani ré kwôy ajn kirijna wulê bi wo tôre pôrbu hen kô nij, menba, kurôy liri. ³ Kirijn bay ka hen na, Sidan kôlijn Jésus iyôy ba: «Hena jeré na Kema Emen ba, ju kôlijn jerew wo yi hen ré belijn kwô.» ⁴ Menba, Jésus uwôli sara iyôy ba: «Lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôy ba: «Na kwô mera a gawra ré emê gôlijn né.» »

⁵ Menba, Sidan ôrijn najn ãi sa keram a ta ajn turna to nana kôlijn na menba, ôbi gili emê iyére to sa terare a nà kêm. ⁶ Ajn kôli iyôy ba: «Na bem néé wojn emê iyére hende to hen najn hini emê wo yi ya hen wôsa bay na ben na nôbi ajn na bijn kwôni wo bôn gey. ⁷ Iyôy ba, hena jeré jubu gubam tumôn a ba, na bem kêm.» ⁸ Menba, Jésus uwôli sara iyôy ba: «Lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôy ba: «Kelma wojn Emen wom pôn nêy hari a jeré jebé gubam tumôri a men, na ôbi a jeré tibéri a men.» »

⁹ Menba, Sidan hô ôrijn ãi Jérusalêm a ajn ayri ãiri ta yeŋ sa *iyéy Emen a ajn kôli iyôy ba: «Hena jeré na Kema Emen ba ju derajn kurijn tôy na gelé, ¹⁰ wôsa na lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôy ba: «Ôbi a ayê tôô bijn *manê ka derômaraj a gengijn sam bi bay ré sa gemem» ¹¹ men, «Bay a ayem kôbriji a bi têm ré di keram wôni ré.» » ¹² Menba, Jésus uwôli sara iyôy ba: «Na lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôy ba: «Kelma Emen wom na, já séléri ré.» » ¹³ Kirijna gwsore to ãiré sélijn Jésus najn nij menba, Sidan dô yiri yi Jésus a kwôy gemijn wulê wo ãangji.

Jésu ay tô jé wori sa terare to Galilé a

¹⁴ Jésu bulo hera Galilé naṅ nées wo Tunu aṅ hini emê wori ôm gôriṅ kiriṅ kêm sa ira. ¹⁵ Ôbi gelijṅ biṅé are bô *iyéy daṅare a naṅ sa iyére iyére aṅ bay kêm ay kibri.

Biṅé ka Najarêt kaṅ Jésu

¹⁶ Jésu hera Najarêt kiriṅ ka ôbi na iyêriṅ ya hen, menba, mega wo ôbi lêrê gaṅ gaṅ hen iyôṅ na, ôbi ô bô iyéy daṅare a naṅ sa *sa merê ta aṅ hena ta wô dêṅse magtubu tôô to Emen. ¹⁷ Bay biri magtubu to lêgerijṅ to *Esay *ôbi kibi Emen, kiriṅa ôbi bôl menba, uwôṅ kiriṅ ka bay na li kôl iyôṅ ba: ¹⁸ «Tini Kelma yi san a wôsa ôbi a dôren bi ené uwôliṅ béré Kwôlo Dôri biṅ bay nimré men, wô kôliṅ daṅgaynê kwôli bêreji ta men, kôliṅ bay tu tiṅ ré geléji kiriṅ hôriṅ men, ka bay gelijṅ tirji gusiṅ hen kôba kwôli derêji bô gusiṅ men, ¹⁹ ulê béré kwôli elê woṅ bô derê wo Kelma biṅ gawrê hen a men.» ²⁰ Jésu lêgere magtubu hende to hen ta aṅ biṅ ôbi jé wo pôni aṅ mô tôṅ biṅé kêm ka bô iyéy daṅare a hen na, tirji yi sari a. ²¹ Menba, ôbi kôlji iyôṅ ba: «Kemnêṅ na, kwôlê bi wo en dêṅse aṅ ken toy hen na, ariri liṅ béṅge niṅ.» ²² Biṅé kêm ka mô ya hen na, kôl kwôli dô men, tiniṅ ge kay sa kwôli bô derê wo ôbi kôlji hen aṅ bay kôl iyôṅ ba: «Ôbi na kema Josêp ré ba?» ²³ Menba, ôbi kôlji iyôṅ ba: «En hôn kena kôlen gwosoy kwôlo kôl iyôṅ ba: «Dôktôr berare yem pa dem.» Ka kelê iyôṅ ba: «Bay kelêni kwôli aṅga ju li Kapêrnayôm a. A iyôṅ ba, ju li sa iyére tom a hen iyôṅ men.» » ²⁴ Menba, ôbi uwôlji sara iyôṅ ba: «Na tu kwôlê a ené kelêṅge hen, kwôni wo na ôbi kibi Emen na, sa iyére tori a na, bay a geyé kwôlê wori ré. ²⁵ Na tu kwôlê a ené ena kelêṅge hen, yébé kaṅ mamê na kwône sa iyé *Israyêl bô wulê *Eli a. Bô elê bi wo hen a na, emen uwôṅge ré li elê subu naṅ geserê jii aṅ kurôṅ wo dami li biṅé sa ira

kêm. ²⁶ Hen iyôn hari kôba Emen jé Eli upné yébé bay ka hen né kwôy, niŋba, ôbi jéri ligi mamne to pôni to mô Sérêpta, emê iyére to Sidôn a hen dî. ²⁷ Menba, ðijné kaŋ bay *terbare na kwône sa Israyêl bô wulê wo ôbi kibi Emen Elijé a, niŋba, kwôni pôn perêrji a hen kôba berare ré, niŋba, na Nama wo Siri hen a Elijé ré berari dî.»

²⁸ Kirijna bay toy kwôlê bi wo hen iyôn na, bay kêm bô iyéy daŋare bôrji tarji. ²⁹ Menba, bay hena naŋ bô tarê ðu Jésu siŋ naŋ dî nô wolé sa ira aŋ. Bay ôriŋ naŋ dî kwôy ta sa keram wo bay na dîŋ tô sa iyére toji ya hen bi ciré nôgêri kuré aŋ tôŋ. ³⁰ Niŋba, ôbi wuŋ perêrji aŋ ô erê wori.

Jésu dage tunu to habij bô gawra wo pôni a Kapêrnayôm a

³¹ Jésu ô Kapêrnayôm a to na iyére to dāŋgi sa terare to Galilé. Ôbi gelij ðijné are naŋ sa sa merê ta. ³² Bijné ka mô ya toy kwôlê kibri a hen na, tiniŋi ge kay sa derê kwôlê wori bi wo hen, wôsa ôbi iyêl mega kwôni wo ôriŋ naŋ tôô iyôn men, naŋ néé iyôn a men. ³³ Bô iyéy daŋare hende to hen na, gawra wo pôni wo tunu to habij yi bôri a hen mô ya. Ôbi kôl naŋ tôri to dami kaŋ a ta kôl iyôn ba: ³⁴ «Wuge! ju gey na mi yirni a ba, Jésu wo Najarêt? Ju era na wô mênêni ba? En hôn ju na i ba, ju na kwôni wo yi naŋ jengêri gay wo Emen a jori.» ³⁵ Jésu ône kôl iyôn ba: «Wôm tôŋ aŋ mu séŋ bô gawra bi wo hen a.» Tunu to habij hende to hen dô gawra na ku tôŋ perêrji a aŋ séŋ bôri a niŋba, liri ani ka habij né. ³⁶ Tini ðijné kêm ge kay aŋ bay kôliŋ perêrji a kôl iyôn ba: «Kwôlo na ba, na kwo yôn sôn ba? Ôbi ône tunu to habij naŋ néé menba,

hende séŋ a men.»³⁷ Menba, hini emê wori ôm naŋ kirijŋ kirijŋ kêm gôrijŋ sa iyére to méér Kapêrnayôm ta hen.

Jésu berare bay ômŋare

³⁸ Jésu hena bô iyéy daŋare a era iyé Simô a. Yi mari Simô uwoy damaŋ aŋ hende yi tôŋ menba, bay uwôli ré bô tu ŋa tore men. ³⁹ Ôbi deŋge sara aŋ ône yi uwoyé bi wo hen, menba, hende berare aŋ hena kerêd li aŋgaŋ emê biji.

⁴⁰ Kirijŋa tare kurijŋ nijŋ menba, biŋé kêm ka ôrijŋ naŋ bay ômŋare to gay gay iyére toji a hen na, bay eraŋ naŋ ci biri. Ôbi uwôl kôbri sarji a aŋ berareji. ⁴¹ Tunu to habijŋ séŋ bô biŋé kwône aŋ kirijŋa bay séŋ bô biŋé hen iyôŋ menba, bay kôl kaŋ a ta iyôŋ ba: «Ju na Kema Emen.» Nijŋba, Jésu ôneji bi bay ré wôm tôŋ, wôsa bay hôn wo ôbi ré na *Krist kwo Emen dôri hen.

⁴² Kirijŋa kirijŋ wôl menba, Jésu si ô wolé derô gwôlê. Kwônê biŋé wogeri aŋ kirijŋa bay uwôŋni nijŋ menba, bay gey bi ôbi ré dëbu naŋ ci wô wo ôbi ma ré erê aŋê sôŋ. ⁴³ Nijŋba, ôbi kôlji iyôŋ ba: «Yi gengijŋ san bi ené ô ulê béré Kwôlo Dôri wo *emê iyére to Emen sa iyére to dfaŋgi a wôsa na wô bi wo hen a, Emen né joon hen.» ⁴⁴ Aŋ ôbi ô ulê béré bô iyéy daŋare a sa terare to Judé.

5

Jésu tô bay tôri ka tumô cog cog

(Mt 4: 18-22, Mk 1: 16-20, Ja 21: 1-11)

¹ Wulê wo pôni kirijŋa Jésu dîbijŋ kibi cér wo dami wo Génésarêt a menba, biŋé nôgerijŋ yirji si ligiri wô toyijŋ kwôlo Emen. ² Menba, ôbi gel bato wôô yi kibi cér wo dami bi wo hen na. Bay uré ka li jé bô a hen herbe tôŋ wô ŋanê bura toji. ³ Bato bi wo wôô hen na, kwo pôni na kwo Simô. Jésu dfaŋ mô bô aŋ kôli ôbi ré ôrijŋ naŋ dî dé iyôŋ si bô cér.

Menba, ôbi mô tîh bô bato bi wo hen a aṅ gelij kwônê ðijé Kwôlo Dôri.

⁴ Kirijna ôbi dôrij kwônê ðijé kwôlo Emen kô nij na, ôbi kôlij Simô iyôh ba: «Ôrij naṅ bato dê iyôh a bô ðogé cér a aṅ ken bi bura toṅge bô kam a urij.»

⁵ Simô uwôli sara iyôh ba: «*Rabi, nini ur kwôy kirij wôl sarni a aṅ nini ðu ani ré nijba, na jôbi a kelê hen na, na hô bê bura kam a gelé sôh.»

⁶ Kirijna bay bi bura kam a menba, bay pô kuyê wôn ðerêj aṅ yêgerê bura toji hende to hen. ⁷ Bay lij megêrji ka bô bato wo pôni a hen kôbriji ré era sa li naṅ ci men. Bay pô kuyê wôn bato bi wo wôd hen ðerêj ðerêj aṅ li wo bato ða dermij. ⁸ Kirijna Simô Piyêr gel hen iyôh na, ôbi kurij tîh cubu gubari tumô Jêsu a aṅ kôl iyôh ba: «Kelma, dô tîm aṅ yen a wôsa ena ôbi têrij.»

⁹ Ôbi kôl hen iyôh wôsa bay naṅ megêri tiniji ge kay aṅ harê lij sa uré woṅ geṅê ka bay ur a hen. ¹⁰ Si *Jak naṅ Ja kam Jêbéde kaṅ megêri bay uré hen kôba, tiniji ge kay aṅ harê lij men. Menba, Jêsu kôlij Simô iyôh ba: «Hare ré wôsa ayij tîri kemnêh na, na gawrê a jeré uré nij.»

¹¹ Bay heraj naṅ bato sa haarê tîh kibi cér men, bay ði aṅgaji kêh aṅ a men aṅ ôrji tô Jêsu.

Jêsu berare ôbi terbare wo pôni

(Mt 8: 1-14, Mk 1: 40-45)

¹² Wulê wo pôni kirijna Jêsu ô sa iyére to ðangji menba, gawra wo pôni wo *terbare elemné yiri kêh so. Kirijna ôbi gel Jêsu menba, bôy meremne tumôri a aṅ uwôli kôl iyôh ba: «Kelma, hena jeré gey ba, já beraren.»

¹³ Jêsu jé kôbri hebijni aṅ kôl iyôh ba: «Ew, en gey bi terbare tom hende to hen ré dôrij sam a.» Kirij bay ka hen na, terbare naṅ yiri a. ¹⁴ Jêsu kôli iyôh ba: «Kôlij kwôni ré pa pa. Nijba, ô ju ô gelé yem tumô ôbi bê kwôbe

a aṅ ju li sarga naṅ tôte to *Moyis na ay hen aṅ bi bay ré gel wo jeré na kwo séli tumô Emen a.»

¹⁵ Bay kôl kwôli Jésu naṅ kirij kirij men, ðijé kwône era wô toyé kwôlê wori men, ka era bi ôbi ré berareji men.

¹⁶ Nijba, ôbi ba, dô yiri wolé kwôy kwôy derô gwôlê aṅ uwôl Emen.

Jésu berare gawra wo meray

(Mt 1: 1-8, Mk 2: 1-12)

¹⁷ Wulê wo pôni Jésu mô wô gelij ðijé are menba, *Parisijêjê naṅ *bay derê tô tôte to Emen kôba mô ya men. Bay hena sa iyé Galilé a kêm men, sa iyé Judé a kêm naṅ sa iyé Jérusalêm a kêm a men. Aṅ néé wo Kelma baa naṅ ði aṅ ôbi berare ðijé. ¹⁸ Bije ka pôni aya gawra sa jaare a soj, na gawra woṅ ôbi merayê, bay woge ciré sij naṅ ði kirij ka Jésu môrij ya hen aṅ uwôli tumôri a. ¹⁹ Nijba, bay uwoj geré ré sa kibi kwônê ðijé. Bay ðayij naṅ ði ta sa ira aṅ kergeji sa iyére hende to hen aṅ herbijni naṅ jaare tori hende hen ðéj tumô Jésu a kirij ka ôbi môrij ya hen. ²⁰ Kirijna Jésu gel wo bay bi bôrji sari a hen iyôṅ menba, ôbi kôl iyôṅ ba: «Melaṅnen, têrij tom dôrij sam a.»

²¹ Bay derê tô tôte to Emen naṅ Parisijêjê erem bôrji a kôl iyôṅ ba: «Na i bi a tiiré Emen hen iyôṅ ba? Hena ré na Emen mera ré ba, i wo ðangi a na ôbi derê têrij sa gawra ba?»

²² Jésu hôn ermé woji menba, uwôlji sara iyôṅ ba: «Wô mi a kené erem kwôlo hen iyôṅ bôrnge a ba? ²³ Kelé iyôṅ ba: «Têrij tom dôrij sam a» a derê kelé lew, laba kelé «Hena ta ju ô» a derê kelé lew ði ba? ²⁴ Haw hen ka henê wo nôbi *Kema Gawra ené ôrij naṅ néé sa terare a nà wô dôrij têrij sa ðijé.» Menba, ôbi kôlij ôbi merayê na iyôṅ ba: «En kôlem, hena ta ay jaare tom ôrij ij.»

²⁵ Kirijn bay ka hen na, ôbi hena tu ðijné kêm aɲ ay jaare tori ôrijɲ iɲ aɲ ayiɲ kibi Emen. ²⁶ Bijné kêm tiniɲi ge kay. Menba, bay heram Emen naɲ harê aɲ bay ɲamnijn kôli iyônɲ ba: «Naa gel aɲgaɲ geɲê kemnêɲ.»

Jésu uwôge Lébi bi ré yi ôbi tôri

(Mt 9: 9-13, Mk 2: 13-17)

²⁷ Cêgeri wori menba, Jésus si ô menba, gel gawra wo pônɲi wo bay uwôgeri Lébi ôbi engé wôgê hen mô kini engé wôgê wori a. Menba, Jésus kôli iyônɲ ba: «Era tôn a.»

²⁸ Menba, ôbi déɲ aɲgari kêm aɲ hena ô tôri a.

²⁹ Ôbi li emê wo mêy uwôgiɲ Jésus iyére tori a men, *bay engé wôgê kêm men, ðijné ka ðaɲgi kôba sa ômɲi are naɲ ci a men. ³⁰ Menba, Parisiɲêɲê naɲ bay derê tô tôô to Emen kaji ɲamnijn aɲ kôliɲ bay tô Jésus iyônɲ ba: «Wô mi a kené ôm men, yi men naɲ bay engé wôgê men, bay têriɲ men ba?»

³¹ Menba, Jésus kôliɲ iyônɲ ba: «Na ðijné ka berari a geyé dôktôr ré, niɲba, na bay ômɲare ði. ³² En era na wô uwôgê ðijné ka bô yirɲi môɲ bay lê aɲgaɲ derô hen né, niɲba, en era na wô bay têriɲ aɲ bi bay ré ði tô lê têriɲ ba.»

Engéré kwôlo gengiɲ sa jerê bôô kurônɲ

(Mt 9: 14-15, Mk 2: 18-20)

³³ Parisiɲêɲê naɲ bay derê tô tôô to Emen kôliɲ Jésus iyônɲ ba: «Bay tô Ja naɲ kamaɲ kani jôriɲ bôrɲi kurônɲ men, uwôliɲi Emen a men ta ta niɲba, bay tôm jôbi ba ômɲi men yiji men.»

³⁴ Jésus kôliɲ iyônɲ ba: «Bijné ka era kini kurô hen ba ka ðé bi bay ré jôriɲ bôrɲi kurônɲ kirɲa ôbi iyéy kurô ba ya naɲ ci tô hen ba? ³⁵ Wulê wo bay a derê ôbi kurô perêrɲi a aɲ hen na, na wulê bi wo hen a bay ré jôriɲ bôrɲi kurônɲ.»

Kwôlo gengiɲ sa anɣa ôli naɲ ka kôrbi

(Mt 9: 16-17, Mk 2: 21-22)

³⁶ Jésu kôlji gwosoy kwôlo pônî kôl iyôɲ ba: «Sa pôn kwôni yêge kibi bargay ka kôrbi wô uwôliɲ tu ka ôli ba? Hena ré na iyôɲ na, bargay ka kôrbi hen yêgɲ men, kibriji wo kôrbi bi wo yêgɲ hen kôba a biɲ naɲ ka ôli hen né a men. ³⁷ Men, sa pôn kwôni bêêrê care to kôrbi bô gwolé woɲ ariɲ wo ôli a ba? Hena ré na iyôɲ ba, care to kôrbi hende to hen a anê gwolé wo ôli bi wo hen aɲ care a uwôsɲ men, gwolé bi kôba a mênɲ a men. ³⁸ Iyôɲ ba, bi care to kôrbi biɲ bô gwolé wo kôrbi a men. ³⁹ Kwôni wo yi care to ôli hende to hen na, gey to kôrbi hen né niɲ, wôsa ôbi erem mega wo care to ôli hen a ré na to dôri dî.»

6

Jésu na Kelma sa sa merê ta a

(Mt 12: 1-8, Mk 2: 23-28)

¹ Sa to pônî a na, na sa *sa merê ta menba, Jésu ay geré si bô kaw menba, bay tôri pôy sa kaw na aɲ wuray ôm.

² Menba, *Parisɲêɲê ka pônî kôl iyôɲ ba: «Wô mi a kené li anɣa tôô to *Moyis jô lê naɲ sa merê ta hen ba?»

³ Menba, Jésu uwôlji sara iyôɲ ba: «Ken dêɲse kwôli anɣa kelma Dabid na li kirɲa kurôɲ na liji naɲ biɲé kari hen né ba? ⁴ Ôbi na si bô *iyéy Emen a aɲ pô mapa wo bay tibɲ Emen hen, ôm men, biɲ biɲé kari ôm men. Mapa bi wo hen na, kwôni wo dɲɲgi wo a emê ba naɲ, na bay bê kwôbe a na bay emêri mera.»

⁵ Menba, Jésu kôlji iyôɲ ba: «Nôbi *Kema Gawra a na Kelma sa sa merê ta.»

Jésu berare gawra wo kôbri ma naɲ sa sa merê ta

(Mt 12: 9-14, Mk 3: 1-6)

⁶ Sa sa merê ta wo ðangi Jêsu ô bô *iyéy ðanjare a an gelijn ðijné are, kirijn bay ka hen na, gawra wo kôbri wohn gusurô ma mô ya men. ⁷ *Bay derê tô tôô to Emen nan Parisijnêjê bô ciré gelé na ba Jêsu ré berarêri nan sa merê ta ba ciré ðerijn tô kôbri an uwôlijn kwôlê sari a. ⁸ Nijnba, Jêsu hôn ermé woji menba, ôbi kôlijn ôbi kôbi ma bi wo hen iyôn ba: «Hena ta ju era sa ðebe derôre a na.» Menba, ôbi hena ðebe ta. ⁹ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «Na engerénge kwôlê pôn: Tôô tona gey bi kwôni ré li derê laba li habré nan sa merê ta a ba? Men, ré gôlijn nan gawra réba ré mêeni nan sa sa merê ta a ði ba?»

¹⁰ Ôbi bôrji mérijn menba, kôlijn ôbi kôbi hayê bi wo hen iyôn ba: «Jé kôm.» Ôbi li mega bi wo Jêsu kôli hen iyôn menba, kôbri hô dô hôrijn. ¹¹ Menba, tu Parisijnêjê nan bay derê tô tôô to Emen sêêre sari a an bay namijn kwôli anja ciré lijn Jêsu.

Jêsu tô bay jé kari ka môj kibi wôô

(Mt 10: 1-4, Mk 3: 13-19)

¹² Sa hende to hen na, Jêsu ô wulê sa keram a wô uwôlê Emen kwôy kirijn wôl sari a. ¹³ Kirijn kirijn wôl menba, ôbi uwôge bay tôri an tô môj kibi wôô perêrji a an uwôgeji bay jé. ¹⁴ Simô ba ôbi uwôgeri Piyêr, nan yêni André, Jak, Ja, Pilip, Bartélémi, ¹⁵ Matiyé, Tomas, *Jak kema Alpe, Simô wohn kema iyére hen men, ¹⁶ Jud kema Jak men nan Judas Iskariyôt wo a sa ayê sa Jêsu hen a men.

Jêsu gelijn kwônê ðijné are men, berare bay ômjare men

(Mt 4: 23-25, Mk 3: 7-11)

¹⁷ Jêsu herbo nan bay tôri ka môj kibi wôô hen sa keram a tôh an ðebijn nan ci tôh kirijn ka beray a nan kwônê bay tôri ka ba hen men, kwônê ðijné ka Judé men, ka Jérusalêm a men, ka hena kibi cér wo Tir nan kwo Sidôn

a a men. ¹⁸ Bay era wô toyé kwôlê wori men, bi ôbi ré berareji men, ðijé ka tunu to habijî bôrji a kôba, ôbi berareji men. ¹⁹ Bijné kêm woge bi ciré heberi wôsa néé wo ôbi ôrijî yiri a hen si aji berareji kêm.

Kwôlo gengijî sa merê derê najî merê bô bô emê

(Mt 5: 1-12)

²⁰ Jêsu ay tiri bôrijî bay tôri aji kôl iyôn ba: «Kenbay kajî bay nimré, yi derê yi wô sarŋge, wôsa *emê iyére to Emen yi wô sarŋge ²¹ kenbay ka kurôn lêŋge haw hen, yi derê yi wô sarŋge, wôsa kena uyirê, kenbay ka ken sôm haw hen, yi derê yi wô sarŋge, wôsa ka merê bô yi derê a.»

²² «Yi derê yi wô sarŋge, kirijî ðijé derêŋge men, kajîŋge men, tirêŋge men, uwôgerê heneŋge wo habijî a men, wô san nôbi Kema Gawra. ²³ Lêŋge yi derê wulê bi wo hen men, ken nenjéré najî yi derê a men, wôsa sa kôbi wo dami yi derômaraj a ya, wôsa na hen iyôn a môjêrji na ré lijî bay kibi Emen. ²⁴ Nijîba, kenbay kajî bay ujé na, bô emê yi wô sarŋge, wôsa haw hen ken uwôn bô jalé woŋge nijî. ²⁵ Kenbay ka ken uyê haw hen na, bô emê yi wô sarŋge, wôsa kurôn a lêŋge tôre to cêgê, kenbay ka ken ayrê haw hen, bô emê yi wô sarŋge, wôsa ka merê bô tu jîa a men, ka sômnê men.»

²⁶ «Kenbay ka ðijé kêm dô kwôleŋge wo dôri hen na, tu jîa yi wô sarŋge, wôsa na hen iyôn a môjêrji na ré li najî ðijé ka na li yirji môjî ciré bay kibi Emen men hen.»

Kwôlo gengijî sa peré bay bare

(Mt 5: 38-48, 7: 12)

²⁷ «Kenbay ka ken mô toy kwôlê keben a hen na, en kelêŋge perêŋge bay bareŋge men, lêŋge derê najî ka derêŋge hen a men. ²⁸ Terêŋge kebrenge sa ka tômêŋge hen men, uwôlêŋge Emen wô sa ka lêŋge habijî hen a

men. ²⁹ Kwo di tô mam ba, ju hô bul kwo si hen biri a men, kwo ay bargay kam kaɲ kabrêm ba, ju jôri kaɲ kelanê né men, ³⁰ kwo uwôlem are ba, ju biri men, kwo pô aɲgam ereɲ ba, ju hô eɲgereri ré niɲ. ³¹ Aɲga ken gey bi megêrɲge ré li béɲge hen na, kenbay kôba, ken li hen iyôɲ naɲ ci men.»

³² «Hena kené pur na ka peréɲge ba, ðiɲé a kelê kené li derê na iyeɲ ba? Wôsa bay lê têriɲ kôba, pur na ka pirji men. ³³ Hena kené li derê naɲ ka li dô naɲ ken ba, ðiɲé a kelê kené li derê na iyeɲ ba? Wôsa bay lê têriɲ kôba, li na hen iyôɲ men. ³⁴ Hena kené gwôyiɲ na ka ken hôn wo bay ré herê têbêɲge hôriɲ ta ba, ðiɲé a kelê kené li derê na iyeɲ ba? Wôsa bay lê têriɲ kôba, gwôyiɲ na bay lê têriɲ ka a herê têbêji hôriɲ hen iyôɲ men. ³⁵ Niɲba, kenbay ba, ken pur bay bareɲge men, lêɲge derê naɲ ci men, gwôyiɲge aɲ bi bôrɲge wo kené ɲné hôriɲ né. Hen iyôɲ na, aɲgaɲ têbê sa kôbreɲge a mê men, ka yiɲ kam Emen wo ta men. Wôsa ôbi li derê naɲ bay bô hendé men, naɲ bay bô habré a men. ³⁶ Berêɲge tu ɲa to ðiɲé mega lbareɲge Emen bôriɲ hen iyôɲ men.»

Jerêɲge kwôlê sa megêrɲge a ré

(Mt 7: 1-5, 15: 14, 10: 24-25)

³⁷ «Jerêɲge kwôlê sa megêrɲge a ré menba, Emen kôba, a jerê kwôlê sarɲge a ré men, ken dô kwôlê sa kwôni a ba, Emen a derê kwôlê sarɲge a men, ken ði bôrɲge jal sa megêrɲge a ba, Emen kôba, a ðé bôri jalê sarɲge a men. ³⁸ Ken biɲ ðiɲé are ba, bay a hô béɲge men. Bay a tôneɲ men, tôbê dema a hô béɲge wôsa gway wo ken ay gengiɲ are bi hen a, Emen né gengiɲ béɲge hôriɲ.»

³⁹ Jêsu hô kôlji naɲ gwosore kôl iyôɲ ba: «Ôbi tu tiɲ a ðeré jemna biɲ megari ôbi tu tiɲ ba? Hena ré na iyôɲ ba, bay wôd kêma heriɲji bô iyoma ré ba? ⁴⁰ Ôbi tô kwôni

na, a gôliɲ dami wori ré niɲba, hena ôbi ré ɔi tiri dô tô anɲa ôbi geli hen na, ôbi a yé môɲ ôbi sari iyôɲ men.»

⁴¹ «Wô mi a jeré ô wô berê kalmê ka dê ka yi tu yênem a hen ba? A yibré wo dami ka yi tum jôbi a hen ba, ju gel ré ba? ⁴² Wô mi a jeré kôliɲ yênem: «Yênen, ɔi jan na derê kalmê ka dê ka yi tum a hen aɲ», aɲ jôbi ba, ju gel yibré wo dami wo yi tum a hen né ba? Jôbi woɲ ôbi kelê kwôlê kem wôô wôô hen, dô yibré wo dami wo yi tum hen aɲ dema jeré gelé kirijɲ sélé wô dôriɲ ka yi tu yênem a hen tô.»

Ôbi tô Jésu woɲ tiri
(Mt 7: 16-20, 12: 33-37)

⁴³ «Gurô wo dôri na, yêri wo habijɲ ba naɲ men, kwo habijɲ wo yêri dô ba naɲ men. ⁴⁴ Gurô wo yôɲ yôɲ ba, naɲ yêri yêri ɔiba kwôni a karê tôgôre sa cébriɲ a ré men, kwôni a karê yê tiɲaɔor sa gariyaɲ a ré men. ⁴⁵ Gawra woɲ ôbi lê derê na, lê derê wori bi wo hen hena na bôri a men, ôbi habré kôba, habré wori bi wo hen hena na bôri a men. Wôsa na anɲa wôn bô gawra dema ré si kibri a tô.»

⁴⁶ «Wô mi a kené uwôgen «Kelma, Kelma» menba, ken li anɲa en kelêɲge kené li hen né ba? ⁴⁷ Kwôni wo era legen a aɲ toy kwôlê wuɲê men, liɲ ariri a men na, na gelêɲge séé ôbi geliɲ na naɲ i ba? ⁴⁸ Ôbi yi mega gawra woɲ ôbi ɔé iyére iyôɲ: Ôbi pi iyom ɔoge aɲ ɔi tôre sa keram a kam kaɲ biyé ka ge naɲ néérji hen kôba, lere ani ré wôsa tôre ɔiɲ dô. ⁴⁹ Niɲba, kwo toy aɲ liɲ ariri ré na, geliɲ naɲ gawra wo ɔi iyére tori dô ré aɲ ɔi na sa hal a iyôɲ. Kam kaɲ biyé ge naɲ néérji menba, tere aɲ, aɲ ani kare kani pôn iyôɲ kôba, ba ta ré.»

7

Jésu berare mana wo dami wo asgarjê wøj Rômê
(Mt 8: 5-13, Ja 4: 46-54)

¹ Kirijna Jésus dôrijn ðijné kwôlê kô nij menba, ôbi ô Kapêrnayôm a. ² Ya hende to hen na, dami wo asgar kajn Rômêjê ka arew hen, mana wori ômijn tu temare a men, na lema wo ôbi geyri gajn a men. ³ Ôbi toy kwôli Jésus menba, jé surjê kajn Jubjê yiri a ré ô uwôli bi ré era sa berare mana wori bi wo hen biri men. ⁴ Kirijna bay sa ligi Jésus a menba, bay maseri ajn kôli iyôj ba: «Ôbi dé wo jeré li anja ôbi gey hen biri. ⁵ Wôsa ôbi geyéna nabay kajn Jubjê men, ôbi a dé *iyéy dajare hen a men.»

⁶ Jésus hena ô najn ci. Kirijna bay ba ða najn iyére menba, dami wo asgarjê bi wo hen jé miljéri ô kôlijn Jésus iyôj ba: «Kelma, merên yem iyôj né, wôsa en nê m wo jeré uwôl têt kibi iyére tijê ré. ⁷ Na ôbi á, ené nê m erê najn yen ô ujem né hen. Ay tom menba, mana wujê a berarê mera. ⁸ Nôbi bay san ya men, ena ôbi sa asgarjê ka ba hen men. Ajn hena ené kôlijn kwo pôni iyôj ba: «Ô» ba, ôbi ô men, hena ené kôli «Era» ba, ôbi era men, en kôlijn mana wujê «Li anja na» ba, ôbi li men, «Li ka hen» ba, ôbi li a men.»

⁹ Kirijna Jésus toy kwôlo ôbi kôl hen menba, yiri dôri sari a ajn ôbi bul uné kwônê ðijné ka ô tôri a hen ajn kôl iyôj ba: «En kelêjge sa iyé *Israyêl kôba, en uwôj kwôni wo ayê bôd wori yi môj kwo gawra wo na ba, najn.»

¹⁰ Kirijna bay jé heraji uwo menba, bay uwôj mana wori na berare nij.

Jésu béer kema mana wo ma a Nên a

¹¹ Menba, Jésus hena Kapêrnayôm ô sa iyére to bay uwôgere Nên hen. Bay tôri najn kwônê ðijné ôrji najn ði. ¹² Kirijna bay ba ða najn iyére menba, bay uwôj ðijné ka ay temare ôrijn ciré erê emé. Kema mana bi wo ma hen

na, na pôn nêḡ hari kôbi yori a. Hende na mamne. Bijné kwône bure ôriḡ sa kamḡê. ¹³ Kirijḡ Kelma bôre menba, ture liri ḡna menba, ôbi kôle iyôḡ ba: «Sôm né.»

¹⁴ Ôbi uso ḡa aḡ hebe jaare to bay ayiḡ temare hen, bijné bay ka ay temare hen ḡebe tôḡ menba, ôbi kôl iyôḡ ba: «Kema mana, en kôlem hena ta.»

¹⁵ Menba, ôbi temare bi wo hen hena mô ta aḡ iyêl kwôlê. Menba, Jésu biri bijn yori. ¹⁶ Bijné kêm tiniḡi ge kay men, harê liji a men aḡ bay ay kibi Emen kôl iyôḡ ba: «*Ôbi kibi Emen wo dami hena perêrna men, Emen uwôl tiri sa gawrê kari a men.»

¹⁷ Kwôlo bay kôl gengiḡ sa Jésu hen na, ôm naḡ kirijḡ kirijḡ sa iyé Judé men, sa iyére to kwa kwa hen a men.

Bay jé ka Ja ôbi lê batêm

(Mt 11: 2-19)

¹⁸ Bay tô Ja ô dôriḡ ôbi iyére toji kwôli are bay ka kêm hen menba, ôbi uwôge bay tôri wôô. ¹⁹ Aḡ jéji ligi Kelma eḡgeriri iyôḡ ba: «Jôbi a na kwo a era hen bi, laba kwo nini mô gemni hen ba ya tô ḡi ba?» ²⁰ Bay jé bay ka hen sa bijn ligi Jésu aḡ kôli iyôḡ ba: «Ja ôbi lê batêm a joni yem a bi niné eḡgerem iyôḡ ba, jeré na kwo ré era hen bi, laba kwo niné mô gemni hen ré ba ya tô ḡi ba?»

²¹ Kirijḡ bay ka hen na, Jésu berare bay ôḡḡare kwône men, bijné ka ôḡḡare to gay gay liji hen men, ka tunu to habiḡ bôriḡi a hen men, bay tu tiḡ kwône gel kirijḡ dô a men. ²² Menba, ôbi uwôliḡ bay jé bay ka hen sara iyôḡ ba: «Herêḡge ken ô kôliḡ Ja kwôli aḡa ken toy men, ka ken gel men hen, bay tu tiḡ gel kirijḡ men, bay moré ô ta dô men, bay *terbare berare men, meḡḡê toy kwôlê men, bijné ka ma béér men, béré Kwôlo Dôri uwôliḡ bijn bay

nimré a men. ²³ Yi derê yi wô sa kwôni wo ði ayê bôô wori aɲ né wô san.»

²⁴ Kirijna bay jé ka Ja hôrji niɲ menba, Jésu kôliɲ ðijé kwôli iyôɲ ba: «Na ken ô gelé na mi derô gwôlê hen ba? Gusura wo kal yebageri hen laba, ²⁵ ken ô gelé na mi ba? Gawra wo tôbe bargay ka dôri laba? Bijié ka tôbe bargay ka dôri aɲ mô bô derê na, bay mô na iyé kilmé a ði. ²⁶ Niɲba, na mi a kené ô gelé na mi ði ba? Ken ô gelé na ôbi kibi Emen wôni ba? Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, na ôbi kibi Emen bi, aɲ ôbi gôliɲ ôbi kibi Emen aɲ sôɲ. ²⁷ Na wô sari ôbi a, na ré liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Toy, en jé mana wujê tumôm a bi ré ɲanê geré wom.» ²⁸ En kelênge perê gawrê ka yébé a yêji hen na, en gel kwôni wo a damɲê môɲ Ja iyôɲ ba naɲ, niɲba, kwo bay bôri môɲ ani ré iyôɲ bô *emê iyére to Emen a hen na, na kwo dami ðêri.»

²⁹ Kirijna ðijé kêm naɲ *bay enyé wôgê toy kwôlo Jésu kôl hen menba, bay hôn wo Emen ré na kwôni woɲ derôre aɲ bay biɲ Ja liji batêm. ³⁰ Niɲba, *Parisijêɲê naɲ *bay derê tô tôô to Emen kaɲji aɲga Emen genge wô sarji hen aɲ kaɲiɲ bi Ja ré liji batêm.

³¹ Jésu hô kôlji iyôɲ ba: «Bijié bay ka haw hen, na ayêji gengiɲ na naɲ i ba, en hôn né. Bay geliɲ naɲ i ba, en hôn né. ³² Bay yi mega kamrê ka li wôrê tô geré aɲ kôliɲ yirji iyôɲ ba: «Nini ibéngge tégê menba, ken wôô sara ré men, nini kebe kurôɲ temare menba, ken sôm sara ré a men.» ³³ Wôsa kirijna Ja ôbi lê batêm saɲ na, ôbi ôm mapa ré men, yi care ré a men, menba, ken kôl iyôɲ ba: «Tunu to habiɲ yi bôri a.» ³⁴ Nôbi *Kema Gawra en sa aɲ ôm men, yi men, menba, ken kôl iyôɲ ba: «Gelênge ôbi lamê naɲ ôbi kwoyé wo na, ôbi na melajɲ bay enyé wôgê naɲ bay

têriŋ a men.» ³⁵ Nijba, ßijné ka bi bôrji sa tu melênê wo Emen hen na, bay hôn wo tu melênê bi wo hen ré na kwoŋ derôre.»

Jésu ô iyé Simô woŋ Parisiŋê hen

³⁶ *Parisiŋê wo pôni uwôge Jésu ré ô emê are naŋ ði menba, Jésu gey aŋ ô merê kibi emê a naŋ ði. ³⁷ Kirij bay ka hen na, iyore to pôni to sa iyére hende to hen to bay hône gaŋ wô jé lêre wo habij hen so. Hende toy wo Jésu ré mô ôm are iyé Parisiŋê hen ya. Hende aya ider bô murda wo bay li naŋ *albatre hen. ³⁸ Hende ðebu si cêgi Jésu si têri*. Hende sôm aŋ ñôm têri naŋ cémne aŋ mô aŋ naŋ gusiri sare men, ibe aŋ wusu ider bi wo hen a. ³⁹ Kirijna Parisiŋê bi wo uwôga Jésu hen gel hen iyôŋ menba, ôbi kôl bôri a iyôŋ ba: «Hena gawra wo hen henaŋ ré na ôbi kibi Emen ba, ôbi réé henê wo ré na iyore to yôŋ a ré hebiri hen ba men, ôbi réé henê wo hende ré na hendi têriŋ men.» ⁴⁰ Menba, Jésu kôli iyôŋ ba: «Simô, na kôlem kwôlê pôn.» Menba, Simô kôli iyôŋ ba: «Kelma kôlen.»

⁴¹ Menba, Jésu kôli iyôŋ ba: «Gawra wo pôni ôriŋ naŋ telare tori sa ßijné wôô, kwo pôni naŋ dubu arew men, kwo pôni naŋ dubu môj men. ⁴² Ôbi gel wo bay ôriŋ naŋ ani kaŋ têbêri ré menba, ôbi ðiji telare hende to hen mera. Perê ßijné bay ka wôô hen na, kwo yôŋ a geyé gawra bi wo hen ba?»

⁴³ Simô uwôli sara iyôŋ ba: «Na kwo telare tori mê gaŋ hen a geyéri damaŋ.» Menba, Jésu kôli iyôŋ ba: «Ju kôl na tiri.»

⁴⁴ Ôbi bul si ligi iyore hende to hen aŋ kôlij Simô iyôŋ ba: «Ju gel, iyore hende to hen ba? En era iyére tom a menba, ju bèn kam sa tèn a ré, nijba, hende pulen tèn naŋ cémne men, mô naŋ gusiri sare a men. ⁴⁵ Ju ibe tô

* ^{7:38} ^{7:38} ^{Jub} ñê na, yi tôŋ cubu gwolérji dema ré ômiŋ are.

man ré hen na, gel wo jeré beren yem a ré, niŋba, kirina hende saŋ yeŋ a ré ibe tèn baŋ hen. ⁴⁶ Ju bèn weŋ san a ré, niŋba, hende bèn ider sa tèn a. ⁴⁷ En kôlem, têriŋ tore to kwôni hende to hen dôriŋ sara niŋ, na ôbi a, hende ré puren damaŋ hen. Kwôni wo bay ɗi bôrji jal sa têriŋ tori to dê hen na, ôbi pur dê iyôŋ men.»

⁴⁸ Jésu kôliŋ iyore hende to hen iyôŋ ba: «Têriŋ toré dôriŋ sarê.»

⁴⁹ Biŋé ka mô ôm are naŋ ci hen ŋamniŋ kôl iyôŋ ba: «Gawra wo yôŋ a erê kwôy ɗé bôri jalê sa têriŋ to biŋé hen ba?» ⁵⁰ Jésu kôliŋ iyore hende to hen iyôŋ ba: «Ayê bôô woré gôliŋ naŋ mu, ô naŋ bô jalê.»

8

Yébé kaŋ bay bê Jésu

¹ Sem cêgê menba, Jésu ô naŋ sa iyére to dami men, to dê men, wô ulê béré Kwôlo Dôri wo gengiŋ sa *emê iyére to Emen, aŋ bay tôri ka môj kibi wôô hen ô naŋ ɗi. ² Yébé ka ôbi dage tunu to habiŋ bôrji a hen men, ka ômŋare to gay gay na liji aŋ ôbi na berareji hen kôba ôrji tôri a men. Perê yébé bay ka hen na, Mari to Magdala to ôbi na dage tunu to habiŋ jurgem bôre a hen kôba, ya men, ³ Jan tami Suja ôbi berê sa aŋga kelma *Hérôd men, Sujan naŋ yébé ka ɗaŋgi kwône li naŋ Jésu naŋ bay tôri sa aŋga naŋji a hen.

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa kay cé

(Mt 13: 1-23, Mk 4: 1-20)

⁴ Biŋé kwônê hena naŋ sa iyére iyére era sa daŋji ligi Jésu a menba, ôbi kôl kwôlê naŋ gwosore kôl iyôŋ ba:

⁵ «Sa to pôni gawra wo pôni ô wusé kay cé. Kirina ôbi wuse hen iyôŋ na, ka pôni heriŋ bêŋgê geré menba, tê biŋé ɗiirê men, ciré gôl ôm men. ⁶ Ka pôni heriŋ perê

jerew a, bay si menba, ma lew wôsa bay uwôn kirij̄n ka jôbi ré. ⁷ Ka pôni herij̄n perê gesem a, bay ðebu naj̄n gesem na ðem haji nij̄ba, gesem na yêrji duu. ⁸ Nij̄ba, ka pôni herij̄n terare to dôri aṅ sarji si dô. Sa ka pôni gusij̄niji ô arew.» Menba, Jêsu kôl iyôn̄ ba: «Kwôni wo mari ya wô toyij̄n kwôlê bi wo hen ba, bi toy.»

⁹ Menba, bay tôri engeriri iyôn̄ ba gwosore hende to hen bôre na iyeṅ ba? ¹⁰ Menba, ôbi kôlji iyôn̄ ba: «Kwoṅge kenbay ba Emen béṅge ken hôn aṅga gengij̄n sa emê iyére tori ka yi kini uwôbêrji a hen, nij̄ba, ka ðangi ba, a kôlij̄nji na naj̄n gwosore. Na hen iyôn̄ a, bay ré bô kirij̄n nij̄ba, bay gel ani ré men, bay ré toy kwôlê nij̄ba, ré hôn bôri ré a men hen. ¹¹ Bô gwosoy kwôlê bi wo hen a na: kaw ba, na kwôlo Emen. ¹² Kaw bay ka hen na, ka herij̄n tô gerê hen na, na ðij̄né ka toy kwôlê bi wo hen menba, Sidan era sa mêne kwôlê bi wo hen aṅ bôrji a wôsa bay ma ré bê bôrji sara aṅ ma ré gôlij̄n. ¹³ Ka herij̄n perê jerew a hen na, na ðij̄né ka toy kwôlê bi wo hen menba, bi bôrji sara naj̄n yi derê nij̄ba, hanêrji naj̄n, bay bi bôrji sara sem iyôn̄ nij̄ba, kirij̄na aṅgaṅ lamê uwon̄ji menba, bay ðéṅ mera. ¹⁴ Ka herij̄n perê gesem a hen na, na ðij̄né ka toy kwôlê bi wo hen nij̄ba, ermé kwôlê men, kwôli ari un̄é men, yi derê wo tôṅ sa terare a nà liji aṅ bay gese tô ayê bôḍ woji a ré. ¹⁵ Nij̄ba, ka herij̄n kirij̄n ka dôri hen na, na ðij̄né ka toy kwôlê bi wo hen naj̄n bôḍ wo dôri aṅ ðerij̄n bôrji iyêre lij̄n aṅga dôri.»

Gwosoy kwôlê wo gengij̄n sa lampa

(Mk 4: 21-25)

¹⁶ Jêsu hô engeriji iyôn̄ ba: «Kwôni ði tare bô lampa aṅ emné baṅa sara réba ðéré tô kalaṅ a sa pôn ken gel ba? Hena ôbi ré ði tare a bô lampa ba, na wô terê ta gurô pal a aṅ bi ðij̄né ka era ira ba, ré gel perañgêre ré ba? ¹⁷ Wôsa

ani ka yi naɲ kini uwôbêrji a ka a ba gelé yirji nô ba, naɲ men, kwôlo ken kôl tô gwôsɲare a hen na, a hônɲ men, a yé tu wolé dʒɲ a men. ¹⁸ Dɛŋge tu melênê sa yerŋe a sa kwôlê wo ken toy a hen. Kwôni wo hôn are ba, Emen a herê biri bi ré hôn ka dʒaŋgi a sara a niɲba, kwo hôn né hen na, ka dê bay ka ôbi hôn aɲ bô mega ré na aŋga dʒiré hôn hen na, Emen a lê aɲ ôbi a henê bay ka ôbi hôn hen ré niɲ.»

Yo Jésu naɲ yêneri

(Mt 12: 46-50, Mk 3: 31-35)

¹⁹ Yoo Jésu naɲ yêneri eraji ciré erê ligiri a niɲba, bay nêmen erê da yiri a ré wôsa kwône bɲé. ²⁰ Bay ô kôli iyôŋ ba: «Yom naɲ yênen dʒibiji nô hen ya, bay gey gelem.»

²¹ Niɲba, ôbi kôliɲ bɲé iyôŋ ba: «Bɲé ka toy kwôlo Emen aɲ liɲ ariri na, bay a na yon men, yênen men.»

Jésu jôriɲ kal geré

(Mt 8: 18,23-27, Mk 4: 35-41)

²² Wulê wo pôni Jésu dʒay bô bato a naɲ bay tôri menba, ôbi kôli iyôŋ ba: «Na dʒayêŋge tera cér wo dami hen.» Menba, bay dʒay ô. ²³ Kirɲa bay tôri ô wô jibé bato hen iyôŋ menba, Jésu ba yi kum men. Kirɲ bay ka hen na, kal wo dami ay tô geré aɲ di kam bê a bô bato a. Aɲ bay mô kibi temare a wôsa bato toji hende to hen ta dermiɲ. ²⁴ Bay era sa eɲni aɲ kôli iyôŋ ba: «*Rabi, Rabi, naa mênɲ.» Ôbi eɲgiɲ tô kum a, menba, ône kal naɲ mêw, menba, kirɲ iyer iyêêr mera. ²⁵ Menba, ôbi kôli iyôŋ ba: «Ayê bôd wŋge na yôŋ niɲ ba?» Kirɲ bay ka hen na, harê liji men, tini ge kay a men aɲ bay kôl perêrji a kôl iyôŋ ba: «Ôbi na i aɲna kal naɲ mêw kôba, ré biri kwôlê hen ba?»

*Jésu berare gawra wo tunu to habiɲ bôri a
(Mt 8: 28-34, Mk 5: 1-20)*

²⁶ Bay era sa biɲ kibi cér wo bô emê wo Gérasénijê si tera naɲ sa terare to Galilé. ²⁷ Kirijna ôbi herbe tònɲ bô bato a menba, gawra wo pônɲ wo iyére hende to bay herbijɲ ya era ligiri a, na gawra wo tunu to habiɲ bôri a. Aɲ ca yeɲ na, ôbi tôte bargay ré men, yi bô ira ré a men. Kini yéri na sa kamɲê ði. ²⁸ Kirijna ôbi gel Jésu menba, era sa kurijɲ sa têri a kôl kaɲ a ta kôl iyônɲ ba: «Ju gey mi yen a ba, Jésu Kema Emen wo ta, en uwôlem gelen gusijɲ né.»

²⁹ Ôbi kôl hen iyônɲ wôsa Jésu ône tunu hende to hen ré si aɲ bô gawra bi wo hen a. Wôsa têê kwône wo tunu hende to hen gelijɲ tiri gusijɲ. Bay harêri naɲ ganɲi musure men, bay uwôli musure têri a men, wô geméri nijɲba, ôbi ka musure hende to hen aɲ, aɲ tunu to habiɲ hende to hen tôri ôrijɲ derô gwôlê. ³⁰ Jésu enɲeri iyônɲ ba: «Henem na i ba?» Menba, ôbi kôli iyônɲ ba: «Henen na kwônê ðijné.» Wôsa tunu to habiɲ kwône mô bôri a. ³¹ Menba, tunu to habiɲ hende to hen uwôlijɲ Jésu ré dageji bê a bô iyom wo ðogi a ré.

³² Kirijɲ bay ka hen na, gwôsijɲô kwône ômji are ðibijɲ sa keram a menba, tunu to habiɲ hende to hen uwôlijɲ Jésu ré ðiji ciré sééré bô gwôsijɲô bay ka hen menba, ôbi gey naɲ ci sara. ³³ Tunu hende to hen si bô gawra bi wo hen a aɲ aɲ ôrji bô gwôsijɲô bay ka hen, aɲ li wo bay yêseraji ta sa keram a herijɲji bô cér a aɲ yiji kam maji kêm.

³⁴ Kirijna bay gemé gwôsijɲô gel hen iyônɲ na, bay ge ô kôlijɲ ðijné derô ira men, kôlijɲ ðijné nono men, kwôli are bay ka hen. ³⁵ Bijné guro wô gelé are bay ka hen. Bay sa ligi Jésu a menba, bay gel gawra wo tunu to habiɲ na bôri a hen mô tònɲ tê Jésu a. Ôbi tôte bargay men, tiri iyer dô a men, menba, harê liji. ³⁶ Bijné ka ré ðebu ya gel wo tunu

hende to hen séɲ bôri a hen na, dôɲji kwôli gawra bi wo hen biɲ ka era cêgê hen. ³⁷ Kirijɲ bay ka hen na, biɲé ka bô emê wo Gêrgéséniɲê uwôliɲ Jésu ré ô aɲ sa iyére toji a wôsa harê liji damaɲ menba, ôbi dɛay bô bato a bul hô Galilé. ³⁸ Gawra wo Jésu ré dage tunu to habiɲ bôri a hen si ô engeré Jésu dɛiré erê naɲ dɛi, niɲba, Jésu dageri aɲ kôli iyôɲ ba: ³⁹ «Hô iɲ aɲ ju ô kôliɲ biɲé kwôli anɲa Emen li naɲ ju.» Menba, ôbi ô aɲ kôliɲ biɲé kêm kwôli anɲa Jésu ré li naɲ dɛi.

*Jésu béér môni Jayrus men, berare iyore to kwôbe ô yere a
(Mt 9: 18-26, Mk 5: 21-43)*

⁴⁰ Kirijɲa Jésu hera Galilé menba, biɲé kêm jô kwini wôsa bay mô gemni. ⁴¹ Kirijɲ bay ka hen na, Jayrus kelma sa *iyéy dajare sa. Ôbi cubu gubari tumôri a aɲ uwôli ré era iyére tori a, ⁴² wôsa môɲni to pôn nêɲ to elêre môj kibi wôô hen ômiɲ ta ma.

Kirijɲa Jésu ô naɲ dɛi menba, biɲé kwône nôgeriɲ yirji ligiri. ⁴³ Kirijɲ bay ka hen na, iyore to pôni mô ya, kwôbe ô yere a li elê môj kibi wôô. Hende mêne ari uɲére kêm iyé bay kerbê a, niɲba, kwo pôn wo berare ba naɲ. ⁴⁴ Hende era si cêgê aɲ hebe kibi bargay kari, menba, kirijɲ bay ka hen na, kwôbe wo na ô yere a hen na, naɲ aɲ hende berare. ⁴⁵ Jésu engeré iyôɲ ba: «Na i a heben na ba?» Bay kêm uwôser menba, Piyêr kôli iyôɲ ba: «Kelma, na biɲé ka nôgeriɲ hen.»

⁴⁶ Menba, Jésu kôl iyôɲ ba: «Kwôni heben wôsa néé wo en ôriɲ hen kwari dôriɲ.»

⁴⁷ Iyore hende to hen bô wo Jésu ré hôn hen iyôɲ na, harê lere aɲ wuré aɲ era sa cubu gubare tumô Jésu a aɲ kôli tu biɲé wô mi a teré heberi ba, men, kwôli berarê wo teré berare perañ hen a men. ⁴⁸ Menba, Jésu kôle iyôɲ ba: «Yêren, ayê bôô woré gôliɲ naɲ mu, ô naɲ bô jalê.»

⁴⁹ Kirijna Jésu iyêl ba ya tô menba, gawra wo iyé kelma sa iyéy dapnare hen era sa kôli iyôn ba: «Môñnem ma nijñ ðiba ju dôyrê Rabi ré.»

⁵⁰ Kirijna Jésu toy hen iyôn menba, ôbi kôlijñ kelma ôbi sa iyéy dapnare hende to hen iyôn ba: «Hare ré, bi bôm san a mera aññ môñnen a béré.»

⁵¹ Kirijna ôbi sa bijñ iyé kelma ôbi sa iyéy dapnare hende to hen na, ôbi jôrijñ ðijné erê ira naññ ði nijba ði si Piyêr Ja naññ Jak men, yo mône naññ ibare a men a erê naññ ði.

⁵² Bijñé kêm sôm men, ðar men sare a. Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Sômêñge ré hende ma ré, nijba, yi na kum.»

⁵³ Bay ayrêri wôsa bay hôn wo hende ré ma. ⁵⁴ Nijba Jésu ðu kôbre aññ uwôgere «Môñnen engijñ ta.»

⁵⁵ Kirijñ bay ka hen na, tune uwo yere a aññ hende hena ta. Aññ Jésu kôlji bay ré buru angaññ emê. ⁵⁶ Balê mône tiniji ge kay, menba, Jésu kôlji bay ré kôlijñ kwôni ré pa pa.

9

*Jésu jé bay tôri ka môj kibi wôd hen ô ulê béré Kwôlo Dôri
(Mt 10: 1-9,11-14, Mk 6: 6-13)*

¹ Jésu day bay tôri ka môj kibi wôd hen aññ biji néé naññ dapnare bi bay ré dagijñ tunu to habijñ kêm men, ôbi biji bi bay ré berare bay ômpnare a men. ² Ôbi jéji ulê béré *emê iyére to Emen men, bi bay ré berare ðijné a men. ³ Aññ ôbi kôlji iyôn ba: «Ayêñge ani kani kôbreñge a ré: kwoore ré men, magela ré men, kwô ré men, gursu ré a men. Perêñge bargay wôd wôd ré men. ⁴ Iyére to yôn yôn to ken ô ya aña bay ré ðerêñge yirji a na, ken mô kirijñ bay ka hen kwôy ken ôrijñ ta. ⁵ Kirijñ ka yôn yôn ka ken ô ya aña ðijné ré ðerêñge yirji a ré na, kirijna ken ô ta ba, ken gage beni têrñge aññ. Ôbi a na angaññ gelé ka a ulê kwôlê sarji a.»

⁶ Menba, bay tô Jésus ô naɲ sa iyére iyére uwôliɲ béré Kwôlo Dôri men, berariɲ ðiɲé naɲ kirijɲ kirijɲ a men.

Yi Hérôd dôri ré wô hini emê wo Jésus

(Mt 14: 1-2, Mk 6: 14-16)

⁷ *Hérôd ôbi emê iyére to Galilé toy kwôli are bay ka li are hen kêm niɲba, ôbi hôn aɲgaɲ lê ré. Wôsa ka pôni kôl ré na Ja ré a so perê ðiɲé ka ma bulo hera hen.

⁸ Ka pôni kôl ré na *Eli a ré hera hen men, ka pôni kôl ré na *ôbi kibi Emen wo cay a ré jê sé hen men.

⁹ Hérôd kôl iyôɲ ba: «Ja na, nôbi a na bé bi bay na jô sari na, menba, kwôni wo en toy kwôli jé lêri na ba, na i ba?» Menba, ôbi woge ðiré geléri.

Jésu biɲ imɲê dubu bay emê

(Mt 14: 13-21, Mk 6: 30-44, Ja 6: 1-14)

¹⁰ Kirijɲa bay jé ka Jésus bulo hera menba, bay dôriɲ Jésus kwôli aɲga ciré la hen. Ôbi ôriɲ naɲ ci wolé piniji si kwa iyére to bay uwôgere Bêtsayda. ¹¹ Kirijɲa kwônê ðiɲé hôn wo bay ré ô si Bêtsayda menba, bay ô tôrji a. Jésus ðerji a yiri a aɲ dôrji kwôli emê iyére to Emen men, ôbi berare ka ômiɲ a men.

¹² Kirijɲ kô niɲ menba, bay tô Jésus ka môj kibi wôô hen eraji ligiri a sa kôli iyôɲ ba: «Kôliɲ ðiɲé bi bay ré erê sa kam iyére to dê dê hen ô wogé kirijɲ kaɲ yé men, wogeré aɲgaɲ emê a men, wôsa kirijɲ ka nà ná, na derô gwôlê.»

¹³ Niɲba Jésus kôlji iyôɲ ba: «Kenbay ken biji aɲgaɲ emê.» Menba, bay kôli iyôɲ ba: «Nini ôriɲ naɲ mapa bay men, kuyê wôô a men mera. Hena ré na hen iyôɲ ba, niɲa erê kelé a dema ré nê mê kwônê ðiɲé bay ka hen ðê?»

¹⁴ Biɲé bay ka hen na, na imɲê dubu bay. Jésus kôliɲ bay tôri iyôɲ ba: «Biɲgeji bi bay mô tôɲ naɲ gwogelérji gwogelérji tôre bay bay.»

¹⁵ Bay li mega bi wo ôbi kôlji hen iyôŋ aŋ biji mô tôŋ kêm. ¹⁶ Jêsu pô mapa wo bay naŋ kuyê ka wôô hen aŋ bô kirijŋ si derômaran, liŋ Emen dosé wô sa mapa naŋ kuyê bay ka hen aŋ ðiilê mapa bi wo hen aŋ bijŋ bay tôri ré céŋ ðijé. ¹⁷ Bijé bay ka hen ôm uyirê aŋ tôri wo baa na, bay tô Jêsu pô gwanê môj kibi wôô.

Piyêr hôn wo Jêsu ré na Krist, kwo Emen dôri hen

(Mt 16: 13-21, Mk 8: 27-31)

¹⁸ Wulê pôni Jêsu ô uwôlê Emen wolé aŋ bay tôri ô naŋ ði menba, ôbi engeriji iyôŋ ba: «Bijé kôl ené na i ba?»

¹⁹ Bay uwôli sara iyôŋ ba: «Ka pôni kôl jeré Ja ôbi lê batêm men, ka pôni jeré na *Eli men, ka pôni jeré ôbi kibi Emen wo cay a jê sé hen men.» ²⁰ Ôbi kôlji iyôŋ ba a kenbay ba, ken kôl ené na i ba? Menba, Piyêr kôli iyôŋ ba: «Ju na *Krist, kwo Emen dôri hen.»

²¹ Ôbi ay tôô biji bay ré kôlijŋ kwôni ré pa pa, ²² aŋ kôlji iyôŋ ba: «Dé wo nôbi *Kema Gawra ené gelijŋ gusijŋ damaŋ men, surjê men, damné kaŋ bay bê kwôbe naŋ *bay derê tô tôô to Emen a kaŋen men, bay a deren a men, aŋ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kamjê.»

Kwôni a erê tô Jêsu a na iyey ba?

(Mt 16: 24-28, Mk 8: 34 - 9: 1)

²³ Menba, Jêsu uwôge bay tôri kêm aŋ kôlji iyôŋ ba: «Hena kwôni ré gey yé ôbi tôn ba, bi tôrjê yiri men, bi ay gurô tagelê wori woŋ temare sari a naŋ wulê wulê aŋ era tôn a. ²⁴ Kwôni wo gey gemé yiri ba, a mênêri, nijba, kwôni wo uwôl yiri aŋ wô san na, a gôlijŋ naŋ ði. ²⁵ Hena kwôni ré uwoŋ anga sa terare a na kêm, aŋa ré mênê merê tu geŋ wori ba, derêri yôŋ ba? ²⁶ Wôsa hena kwôni ré dii tayre san a men, sa kwôlê wujê a men na, nôbi Kema Gawra na déé tayre sari kirijŋa na buloŋ hera naŋ hini emê wujê men, kwo Iban men, naŋ kwo *manê

ka derômaran a ka yi nan jengêrji hen. ²⁷ Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen perê ðijné ka nà ná, ka pônî a gelé emê iyére to Emen nan tirji dema ré maji tô.»

Damnanare to Kema Emen

(Mt 17: 1-8, Mk 9: 2-8)

²⁸ Wulê marge cêgê menba, Jésu uwôge Piyêr, *Jak nan Ja an ôrijn sa keram wô uwôlê Emen. ²⁹ Kirijna ôbi uwôl Emen hen iyôn menba, tiri bilijn yi gay men, bargay kari kôba, belijn bôrê terij men, jeranê a men. ³⁰ Menba, gawrê wôô so sa ðebu iyêl nan ði. Na si *Moyis nan Eli, ³¹ a soji bô perangê wo derômaran a an iyêlji nan ði kwôli jé wori wo ôbi ré deré kibri nan temare Jérusalêm a hen. ³² Piyêr nan megêri hen na, kum layrêji an kirijna bay engeji tô kum a menba, bay gel perangê wo Jésu nan imjnê ka wôô ka ðebu nan ði hen. ³³ Kirijna ðijné bay ka hen ô ta nij menba, Piyêr kôlijn Jésu iyôn ba: «*Rabi dô wo na merênge na, na lêngge iyéy gergé subu pôn tom men, pôn to Moyis men, pôn to Eli a men.» Wôsa ôbi hôn kwôlo ôbi kôl hen né.

³⁴ Kirijna Piyêr iyêl ba ya tô menba, kirijn ka geri so sa têlji ta an kirijna bay gel wo kirijn ka geri bay ka hen têlji ta hen iyôn menba, harê liji. ³⁵ Menba, tô kwôni ôm bô kirijn ka geri bay ka hen kôl iyôn ba: «Kwo nà ná, ná Keman. En dôôri, toyênge kwôlê kibri a.»

³⁶ Kirijna tô kwôni bi wo hen wôm nij menba, bay gel na Jésu a ðebé pini. Menba, bay wôm cêgêgê an bô wulê bi wo hen na, bay kôlijn kwôni kwôli anja bay gelo hen né.

Jésu berare kema wo tunu to habijn bôri a

(Mt 17: 14-18, Mk 9: 14-27)

³⁷ Kirijn wôl pôn cêgê menba, bay herboji tôrj sa keram a menba, kwônê ðijné era ligi Jésu a. ³⁸ Menba, gawra

wo pôni perê kwônê ðijné bay ka hen kôl iyôn ba: «Rabi, en uwôlem gel keman wo nà ná ôbi a pôn nêñ hen hari. ³⁹ Kirijñ ka pôni a na, tunu to habijñ henajñ najñ ði ajñ liri ôbi tô gura men, sengalêêri men, wôbre era kibri a men, hende séñ yiri a lew ré a men. Ajñ kirijña hende séñ menba, ôbi merên tulôg tulôg. ⁴⁰ En uwôlijñ bay tòm ré dage tunu to habijñ hende to hen, nijñba, bay nêñ né.»

⁴¹ Jêsu kôlji iyôn ba: «Kenbay ka ayê bôô wongge najñ ajñ ken mô wô lê habrê hen na, na merê na wô lê najñ ken yôd ba? Men, na têê iyeñ a ené ulê bôn jalê sarñge a ba? Erañ najñ kemam bi ben na.»

⁴² Kirijña bay erañ najñ kema bi wo hen biri menba, tunu to habijñ hende to hen ayri ku terare a ajñ sengaliri. Nijñba Jêsu ône tunu hende to hen ajñ berare kema bi wo hen ajñ ayri bijñ ibari. ⁴³ Menba, ðijné kêm tiniji ge kay sa damñare to Emen a.

Jêsu hô uwôl béré temayri

(Mt 17: 22-23, Mk 9: 30-32)

Mega wo ðijné kêm tiniji ge kay sa are kêm ka Jêsu li a hen menba, ôbi kôlijñ bay tôri iyôn ba: ⁴⁴ «Dôbêñge marñge dô ken toyijñ kwôlo na kelêñge hen: «Bay a ðeren nôbi Kema Gawra bijñ ðijné.» »

⁴⁵ Nijñba bay hôn bô kwôlo ôbi kôl hen né, wôsa ôbi bi kwôlê bi wo hen yi kini uwôbêri a hen iyôn bi bay ré hôn bôri ré. Men, né bay hare engeréri men.

I a na kwo dami ba?

(Mt 18: 1-5, Mk 9: 33-37)

⁴⁶ Bay tô Jêsu nariñ na ba, i a ré kwo dami perêrji a ba? ⁴⁷ Jêsu hôn ermé woji menba, ðu kema wo dê sa ði kwari a ⁴⁸ ajñ kôlji iyôn ba: «Kwônî wo ðu kema wo dê mega kwo na yiri a najñ henen na, ôbi ðeren na nôbi yiri a hen men, kwo ðeren yiri a ba, ðu na kwo joon hen yiri a hen men.

Nij̄ba henê̄nge mega wo kwôni wo na kwo dê perê̄nge a kêm hen na, ôbi a na kwo dami.»

*Kwôni wo na ôbi barēnge ré ba na kwon̄ge
(Mk 9: 38-41)*

⁴⁹ Menba, Ja kôli iyôn̄ ba: «Rabi, nini gel gawra wo pôn̄i dage tunu to habij̄n naj̄n henem menba, nini jôri sara, wôsa ôbi na ôbi tôm mega nibay iyôn̄ né.»

⁵⁰ Menba, Jêsu kôl iyôn̄ ba: «Jôrēngiri ré, wôsa kwôni wo na ôbi barēnge ré ba, na kwon̄ge.»

Bij̄né ka Samari ßu Jêsu yirji a ré

⁵¹ Kirij̄na wulê wo ôbi a ðé̄j̄n sa terare ba ða menba, Jêsu ay geré ré na mi mi kôba ðiré erê Jérusalêm a. ⁵² Ôbi jé ßij̄né tumôri a. Bay ô menba, bij̄n môn̄i iyére to Samari a wô ßeré sa tê saari. ⁵³ Nij̄ba ßij̄né ka Samari ßiri yirji a ré, wôsa ôbi ô na wô erê Jérusalêm a. ⁵⁴ Kirij̄na si *Jak naj̄n Ja bay tô Jêsu gel hen iyôn̄ menba, bay kôl iyôn̄ ba: «Kelma, ju gey bi niné kôlij̄n tare ré hena derômaraj̄ a sa uwoyréji aj̄n ba?»

⁵⁵ Menba, Jêsu bul upé̄ji aj̄n nayji damaj̄. [Aj̄n kôl iyôn̄ ba: «Ken hôn tunu to yi bôn̄ge a aj̄n lêngge ken kôl kwôlé bi wo hen né. Wôsa nôbi Kema Gawra en era sa terare a ná, ná wô mênê gawrê ré nij̄ba, ná wô gôlij̄n naj̄n ci ði.»]

⁵⁶ Kirij̄n bay ka hen na, bay ô sa iyére to ðanḡi a.

*Ayé yi bé wô yij̄n ôbi tô Jêsu
(Mt 8: 19-22)*

⁵⁷ Kirij̄na bay baj̄n geré tô menba, gawra wo pôn̄i era sa kôlij̄n Jêsu iyôn̄ ba: «Kirij̄n ka yôn̄ yôn̄ ka já erê ya hen na, na erê tôm a.»

⁵⁸ Menba, Jêsu kôli iyôn̄ ba: «Hēnḡê naj̄n iyomniji men, ciré naj̄n gwonérji a men, nij̄ba, nôbi Kema Gawra ba kirij̄n ka na dôbij̄n san ya ba, naj̄n.»

⁵⁹ Men, Jésu hô kôliɲ kwo ɗaŋgi «Era tòn a.» Menba, gawra bi wo hen kôli iyônɲ ba: «Kelma, ɗi jan, ɗén na erê emé iban dem.»

⁶⁰ Menba, Jésu kôli iyônɲ ba: «Di ɓijé ka yi môɲ temare iyônɲ hen bi em megare temare aɲ jôbi ju ô ulê béré *emé iyére to Emen.»

⁶¹ Gawra wo ɗaŋgi kôliɲ Jésu iyônɲ ba: «Nôbi en gey erê tòm a Kelma niɲba, ɗén na erê liɲ kamaɲ ka iyére tijé dosé dem.»

⁶² Jésu kôli iyônɲ ba: «Kwôni wo ɓu tô mire to kelbê yagiɲ aɲa ré bare cêgeri ba, na kwôni wo dô wô jé wo emé iyére to Emen né.»

10

Jésu jé bay tôri tôte jurgem kibi wôô

(Mt 9: 37-38, 10: 7-16, Mk 6: 8-11, Lk 9: 3-5)

¹ Cêgeri wori menba, Kelma tô bay tôri ka ɗaŋgi tôte jurgem kibi wôô aɲ jéji wôô wôô tumôri a sa iyére to kêm men, kirijɲ kêm ka ôbi ɗa sé si ya hen. ² Aɲ ôbi kôlji iyônɲ ba: «Kaw kaɲ walê mê gaɲ niɲba, bay walêrji dê. Uwôliɲge ôbi iyéy kaw na bi jéɲ naɲ ɓijé bô kaw kari a. ³ Erêɲge, en jéɲge môɲ kam gamgê iyônɲ perê heɲɲê. ⁴ Ayêɲge magela gursu tôni ré men, saɲne toɲ bê bargay ré men, garbê ka ɗaŋgi a ré men, ɗebéɲge tòn geré wô liɲ ɓijé dosé ré a men. ⁵ Bô iyére to yôn yôn to ken ô ya ba, ken kôliɲ ɓijé ka mô bô iyére hende to hen iyônɲ ba: «Bô jalê baa naɲ ken.» ⁶ Hena kwôni woɲ ôbi geyé bôô jalê wôni ré bô iyére hende to hen a ya na, terê kibi woɲge bi wo hen a baa naɲ ɗi, a hena ôbi bôô jalê wôni ré naɲ ba terê kibi woɲge bi wo hen a hera saɲge a. ⁷ Bô iyére to yôn yôn to ken ô ya ba, merêɲge ya hende to hen. Emêɲge men, ken yi men aɲgaɲ kergare ka bay lêɲge hen wôsa kwôni wo li jé ba, nêmuɲé sa kôbri. Diba ken ô naɲ

kibi iyére iyére ré. ⁸ Sa iyére to yôñ yôñ to ken ô ya aña bay ré ðerénge yirji a na, emênge anga bay bénge hen. ⁹ Berarênge bay ômñare kirijn bay ka ya hen men, ken kôlji iyôñ ba: «*Emê iyére to Emen era kwôy upénge.» ¹⁰ Nijnba sa iyére to yôñ yôñ to ken ô ya aña bay ré ðerénge yirji a ré na, sénge tu wolé tô geré wo dami a añ ken iyôñ ba: ¹¹ «Bunu to sa iyére tonge a to ðu têrni hen kôba, njna gagêre hôrijn bénge. Nijnba, ken hôn wo emê iyére to Emen ré ða njn.» ¹² Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen Wulê won jerê kwôlê a na, ðijné ka *Sodôm a bay a jerê kwôlê sarji a lôg gôljin ðijné ka sa iyére hende to hen sôñ.»

*Sa iyére to kañ bê bôrji sa Jésu a
(Mt 11: 20,24)*

¹³ «Ayi! ðijné ka Kworajin, bô emê yi wô sarê. Ayi! ðijné ka Bêtsayda bô emê yi wô sarê. Hena angañ gijnê ka lijn sa iyére tonge a hen na, henañ né lijn na Tir a ley Sidôn a ley na, na ca yeñ a bay henañ né haarê bargay ka yêgerijn men, loberé bunu yirji a a men, bi ciré gelé wo ciré bul cêgerji bijn têrijn toji njn. ¹⁴ Na ôbi á, wulê wo bay a jôrijn kwôlê sa ðijné a hen na, si Tir nañ Sidôn kwôlê a jôrijn sarji a lôg gôljin kwonje. ¹⁵ A mini Kapêrnayôm, mu kôl bay ré ayêrê kwôy ôrijn ta derômarañ a ba? Ma herbé kwôy ðogé iyom temare a ka na kirijn ka habijn hen.»

¹⁶ Jésu kôljin bay tôri iyôñ ba: «Kwo toy kwôlê wonje ba, toy na kujê nôbi hen men, kwo kañênge ba, kañen na nôbi hen men, kañ na kwo joon hen a men.»

*Bay tô Jésu ka tôre jurgem kibi wô hen buloji hera tô ulé
bére woji a*

¹⁷ Bay tô Jésu ka tôre jurgem kibi wô hen heraji nañ yi derê añ kôl iyôñ ba: «Kelma, tunu to habijn kôba, kirijn nini ay tôô buru nañ henem na, hende bêni kwôlê.»

¹⁸ Menba, Jésu kôlji iyôn̄ ba: «En gel Sidan hena derômarañ a kuriñ môm̄n wulajê emen iyôn̄. ¹⁹ Na en bénḡe néé bi kené d̄ôdiriñ kalaw men, d̄ôdiriñ tiigre men, d̄ôdiriñ néé wo ôbi bare kêm men, ani ka a lênḡe ba, naj̄n a men. ²⁰ Lênḡe yi derê wô wo tunu to habiñ kôba, ré dôbe sare bénḡe hen mera ré, niñba, ken li yi derê wô wo heneñge d̄iñ derômarañ a ya.»

Jésu geliñ ðiñé ka bay bôrji mega ani ré hen Ibari

(Mt 11: 25-27, Mt 13: 16-17)

²¹ Kiriñ bay ka hen na, Tunu toñ hendi bô bôrê ay Jésu naj̄n yi derê añ ôbi kôl iyôn̄ ba: «En ay kem Iban Kelma wo derômarañ a naj̄n kwo sa terare a nà, wôsa ju uwôbiñ bay tu melênê naj̄n bay tu jôriñare are bay ka hen añ ju yêge sarji geliñ ðiñé ka bay bôrji mega ani ré hen d̄i. Na iyôn̄ a, Iban na jeré genge naj̄n bô derê wom.»

²² «Iban bèn are kêm kôben a, kwôni wo hôn Kema ba, naj̄n, na Ibari pôn d̄ô men, kwôni wo hôn Iban ba, naj̄n niñba, na nôbi Kemari pôn nêñ haj̄nê men, ka en yêge sari nô biji hen a men mera.»

²³ Menba ôbi bul si ligi bay tôri kôlji piniñ iyôn̄ ba: «Yi derê yi wô sarñge kenbay ka ken gel are bay ka hen naj̄n turñge hen. ²⁴ Wôsa en kelênḡe bay kibi Emen kwône naj̄n kilmé kwône na gey bi ciré gelé an̄ga ken gel hen men, niñba, bay gel ré men, bay gey ciré toyé kwôlo ken toy hen niñba, bay toy ré a men.»

Gwosoy kwôlo gengiñ sa gawra wo Samari woñ ôbi bô baliyare

(Mt 22: 34-40, Mk 12: 28-31)

²⁵ Ôbi derê tô tôô to Emen wo pôn̄i hena ta añ kôliñ Jésu wô séliñ bôri kôl iyôn̄ ba: «*Rabi, na mi a ené lê añ̄a ené uwôñiñ gelê wo naj̄n kwini ba?»

²⁶ Menba, Jésu uwôli sara iyôñ ba: «Lijñ bô magtubu tôô tona kôl iyeñ ba? Ju dêñse ba, kôl iyeñ ba?»

²⁷ Ôbi uwôli sara iyôñ ba: «Já peré Kelma wom Emen nañ bôô pôn men, nañ tunum kêm men, nañ néém kêm men, nañ ermé wom kêm men, gey megam mega wo ju geyiñ yem hen iyôñ men.»

²⁸ Menba, Jésu kôli iyôñ ba: «Ju kôl na tiri. Li are bay ka hen kêm menba, já uñé gelê.»

²⁹ Nijñba, ôbi gey gelé mega wo enjeré kwôlê wori bi wo hen ré na ya menba, ôbi hô kôliñ Jésu iyôñ ba: «I a na megan ba?»

³⁰ Menba, Jésu uwôli sara iyôñ ba: «Sa to pôni gawra wo pôni hena Jérusalêm wô erê Jériko, kirijña ôbi si sa bay bô habré na, bay ßiri tôriñ anğari kêm men, sêri tu temare añ ðiñ yirji ô. ³¹ Ôbi bê kwôbe ay geré bi wo hen men, kirijña ôbi gel gawra bi wo hen iyôñ menba, sanje ta ô erê wori. ³² *Lébit wo pôni kôba sa bijñ kirijñ bay ka hen men, ôbi gel gawra bi wo hen a men, menba, sanje ta ô erê wori. ³³ Nijñba gawra wo Samari wo pôni wo ô kergare tori menba, sa bijñ ða kwa gawra bi wo hen a, ôbi gili menba, tiri liri ña. ³⁴ Ôbi uso ða ligiri a añ liri weñ tu iyare a men, biri care toñ kam tijñador a a men, añ ha ta nañ kibi bargay añ ayri ðé sa kura tori toñ yiri a añ ôriñ nañ ði iyéy kergare a añ kôrbiri. ³⁵ Kirijñ wôl menba, ôbi tô selé wôd bijñ ôbi iyéy iyére hende to hen añ kôli iyôñ ba: «Gemni dô ben añ hena jeré mène gursu tôni a ba kirijña en hera ba na sa têbem.» »

³⁶ Menba, Jésu kôli iyôñ ba: «Perê ßijñé bay ka subu hen na, i a na mega gawra bi wo bay bô habré ré sari hen ba?»

³⁷ Menba, ôbi derê tô tôô to Emen bi wo hen kôli iyôñ ba: «Na kwo li dô nañ ði hen a na megari.» Menba, Jésu kôli iyôñ ba: «Ô añ jôbi kôba ju li hen iyôñ men.»

Jésu ô iyé si Mart naŋ Mari a

³⁸ Kirija bay fu geré ô menba, Jésus sanje sa iyére to dê to pôni a menba, iyore to pôni bay uwôgere Mart berji kergare iyére tore a. ³⁹ Hende ôriŋ naŋ yêere to dê to bay uwôgere Mari mô kwa Jésus a tôŋ terare a wô toyé kwôlê wori. ⁴⁰ Mart giiré si na si na wô lê anjaŋ emê. Hende era ligi Jésus a aŋ kôli iyôŋ ba: «Kelma, yêren to dê dên en li jé punen hen ba ju gel ré ba? Kôle ré sa jôgen lê men.»

⁴¹ Menba, Kelma uwôle sara iyôŋ ba: «Mart, Mart, mu sun men, mu geré si na si na wô sa are kwône. ⁴² Nija, are pôn nêŋ a na ka dôri. Na bay a Mari ré ay hen, kwôni a derê aŋ kôbre a ré.»

11

Jésu geliŋ bay tôri uwôlê Emen

(Mt 6: 9-13)

¹ Wulê wo pôni Jésus uwôl Emen kirija ka pôni a. Kirija ôbi uwôl Emen kô menba, ôbi tôri pôn kôli iyôŋ ba: «Kelma, geléni uwôlê Emen môŋ kwo Ja ôbi liŋ ðijé batêm na geliŋ bay tôri hen iyôŋ men.»

² Menba, Jésus kôlji iyôŋ ba: «Kirija ken uwôl Emen ba, ken kôl iyôŋ ba:

«Ibarni, bi ðijé kêŋ hôn wo jeré yi naŋ jengêrem men, bi bi emê iyére tom era men.

³ Béni anjaŋ emê ka nini ôriŋ doyriji kemnêŋ hen.

⁴ Di bôm jal sa têriŋ lêreni a men

wôsa nibay kôba nini ði bôrni jal sa ka lêni habrê a men. Geméni aŋ ju bi bi niné heriŋ bô anja séléni hen né a men.» »

⁵ Menba, ôbi hô kôlji iyôŋ ba: «Hena kwôni pôn perêŋge a hen ré naŋ melajni aŋa melajni bi wo hen ré ô uŋéri yoyre aŋ kôli iyôŋ ba: «Melajnen gwôyen mapa subu ⁶ wôsa melajnen wo pôni sa aŋ ani ka ené biri ré

ôm naɲɲ.› ⁷ Aɲ hena melaɲɲni wo bô ira hen ré kôli iyônɲ ba: «Dén dɛ! Kermiɲ ligiɲ niɲ men, nibay naɲ kamnen nini yi tôɲ niɲ a men, dɛba na hena ta wô bem mapa ré.› ⁸ En kelêɲge hena ôbi ré hena biri mapa bi wo hen kôba, na wô wo ôbi ré na melaɲɲni ré niɲba, na wô wo ôbi dôyrêri aɲ ôbi a hena biri mapa bi wo ôbi gey hen. ⁹ Niɲba, nôbi en kelêɲge: Enɲeréɲge menba, bay a béɲge, wogéɲge menba, ka uɲé, dɛɲge kibi iyére menba, bay a belê béɲge. ¹⁰ Wôsa kwôni wo enɲere ba, bay a biri, men, kwo woge ba, a uɲé men, kwo di kibi kermiɲ ba, bay a belê biri men. ¹¹ I a na iba kema perêɲge a hen aɲa hena kirijɲa kemari ré enɲereri kuyê ba, ôbi a biri kalaw ré na kuyê ba? ¹² Réba hena ôbi ré enɲereri cera ba, ôbi a biri tiigre ba? ¹³ Hena kenbay kaɲ bay bô habré hen kôba, ken hôn biɲ kamneɲge aɲga dôri aɲa lbareɲge wo derômarəɲ a dema hena kené enɲereri Tunu toɲ hendi bô bôrê a ôbi ré biɲ ka uwôli hen né ba?»

Jésu dage tunu to habiɲ to jôriɲ gawra iyêlê

(Mt 9: 32-34, 12: 22-30, Mk 3: 22-27)

¹⁴ Sa to pôni Jésus dage tunu to habiɲ to jôriɲ gawra wo pôni iyêlê hen. Kirijɲa tunu hende to hen séɲ niɲ na, gawra bi wo tunu hende to hen ré jôôri iyêlê hen na, iyêl dô hari niɲ, menba, kwônê bɛɲé ka dɛbu ya hen na, tiniɲi ge kay kêm. ¹⁵ Niɲba, ka pôni perêrɲi a hen kôl iyônɲ ba: «Na naɲ néé wo *Béyêljébul kelma wo tunu to habiɲ aɲa ôbi ré dagiɲ tunu to habiɲ hen.»

¹⁶ Ka pôni ka gey sélé bô Jésus menba, kôli ré li aɲgaɲ gelé ka hena derômarəɲ a ciré gelé. ¹⁷ Niɲba, ôbi hôn ermé woɲi menba, kôlɲi iyônɲ ba: «Hena kumbul ré kuriɲ perê bɛɲé ka sa terare to pôn nà ba, sa terare hende to hen a mênɲiɲ, iyére a tiiriɲ kerôm kerôm a men. ¹⁸ Ken kôl ré na naɲ néé wo Béyêljébul aɲa ené dagiɲ tunu to

habij̄n hen. Iyôḡ ba, hena Sidan ré li kumbul naḡ Sidan ba emê iyére tori a erê derê sôḡ ba? ¹⁹ A hena ré na naḡ néé wo Bényêljébul a ené dagij̄n tunu to habij̄n ba, bay tôḡḡge kenbay ba, dage na naḡ néé wo i men ba? Iyôḡ ba, bay a yé bay jerê kwôlê sarḡge a. ²⁰ A hena ré na naḡ néé wo Emen a ené dagij̄n tunu to habij̄n hende to hen na, iyôḡ ba, emê iyére to Emen era uḡḡḡge nij̄n.»

²¹ «Kirij̄na gawra woḡ ôbi néé gem kini merêri naḡ aḡḡaḡ maḡḡê kari na, ari uḡḡéri kêm yi naḡ kiniji. ²² Nij̄nba, hena kwo néri ré gôlij̄n kwori sa ḡiri tôrij̄n aḡḡaḡ maḡḡê kari bay ka ôbi na bi bôri sara hen menba, kwo gôlij̄n sari bi wo hen pô aḡḡari kêm cé aḡn.»

²³ «Kwôni wo naḡ en ré ba, na ôbi baren men, kwo day ḡij̄né naḡ en ré ba, usuréji na usuréji men.»

Tunu to habij̄n hera

(Mt 12: 43-45)

²⁴ Jésu hô kôl iyôḡ ba: «Kirij̄na tunu to habij̄n séḡn bô kwôni a na, hende kayrê derê gwôlê woge kirij̄n kaḡ derê bul, hena hende ré uwôḡn ré na, hende erem kôl iyôḡ ba: «Na herê kirij̄n ka na en soḡn ya hen gelé sôḡn.» ²⁵ Kirij̄na tunu hende to hen hera aḡḡaḡ ré uwôḡn kirij̄n na sél dô men, are kêm yi naḡ kiniji a men na, ²⁶ hende hô ô pera tunu to habij̄n to ḡaḡḡi jurgem to habij̄n ḡê aḡn sa jôḡij̄n naḡ tu. Bay siji bô kirij̄n bay ka hen aḡḡ môrji ya aḡḡ gawra bi wo hen na, yiri habij̄n ḡê kwo tumô aḡn tô.»

Yi derê woḡn tiri

²⁷ Kirij̄na ôbi iyêl hen iyôḡ menba, iyore to pôni perê kwôné ḡij̄né kôli iyôḡ ba: «Yi derê baa naḡ iyore to yêm aḡḡ ju yi kubare hen.»

²⁸ Nij̄nba, ôbi kôl iyôḡ ba: «Yi derê baa naḡ kwôni wo toy kwôlo Emen aḡḡ li ariri hen ḡi.»

Anɔaɔ gelé kaɔnê nôbi Kema Gawra

(Mt 12: 38-42)

²⁹ Kirija kwônê ðijé dayriɔ ligi Jésu a hen iyôɔ menba, Jésu kôl iyôɔ ba: «*ðijé* ka haw hen na, na *ðijé* ka habiɔ, bay gey na *anɔaɔ* gelé mera niɔba, bay a baɔ na naɔ *anɔaɔ* gelé ka Jonas bi wo hen mera, ðiba bay a gelé ka ðaɔgi kani ré kwôy. ³⁰ Mega wo Jonas na yi *anɔaɔ* gelé biɔ *ðijé* ka Ninibé a hen iyôɔ na, nôbi *Kema Gawra na yé *anɔaɔ* gelé biɔ *ðijé* ka haw hen men. ³¹ Wulê woɔ jerê kwôlê a na, tôlômne to Séba a hena aɔ a ulê kwôlê sa imɔnê ka haw hen, wôsa hende hena na kelaɔ aɔ era na wô toyé gwosoy kwôlê woɔ tu melênê wo Salomôn. Niɔba nà ná, kwôni wo gôliɔ Salomôn aɔ hen kôba nà ya. ³² Wulê woɔ jerê kwôlê a na, *ðijé* ka Ninibé a henaji tumô *ðijé* ka haw hen aɔ ulê kwôlê sarji a, wôsa derê kwôlo wo Jonas li aɔ bay bul hal woɔ. Niɔba nà ná, kwôni wo gôliɔ Jonas aɔ hen kôba nà ya.»

Kiriɔ ka perangi ka yi gawra

(Mt 5: 15, Mk 4: 21, Lk 8: 16)

³³ «Kwôni ði tare bô lampa ba na wô uwôbê ré men, na wô emé gwore sara ré a men, niɔba, hena ôbi ré ði tare a bô lampa ba, na wô ðé ta gurô pal a aɔ bi *ðijé* ka ré era ira hen ré gel perangêre. ³⁴ Tum na lampa to yem. Hena tum né dô ba, tô yem wo baa kêm hen mô na bô kirija ka perangi a men, niɔba, kirija tum ômiɔ ley na, tô yem wo baa kêm hen kôba, mô na bô dilemne a men. ³⁵ Bô dô ré ba, kirija ka perangi ka yi yem a hen ma yé kirija ka dilemne. ³⁶ Hena yem kêm ré na kirija ka perangi a, ðiba kwari wo pônî baa bô dilemne a ré na, ôbi a merê bô kirija ka perangi a mega lampa perangem naɔ berarê wore hen iyôɔ.»

Jésu uwôl kwôlê sa Parisijnêjnê nañ bay derê tô tô to Emen

(Mt 23: 4-36, Mk 12: 38-40)

³⁷ Jêsu iyêl ba ya tô menba, *Parisijnê wo pônî uwôgeri ré ô emê are iyére tori a. Menba, ôbi ô emê are bay ka hen nañ dî. ³⁸ Parisijnê bi wo hen tini ge kay dijnañ wôsa Jêsu ôm are ba pelé kôbri mega wo tôô toji kôl hen iyôn. ³⁹ Jêsu bô ti Parisijnê bi wo hen iyôn menba, kôli iyôn ba: «Kenbay Parisijnêjnê na, na cêgi karbé toñ yê are men, cêgi dasa men, a kené pul niñba, bônge wo bôô na, na ermé kwôlê woñ gemsare men, habré men. ⁴⁰ Bay galê, ken hôn wo kwôni wo li cêgi are hen a lê bôrji a men né ba? ⁴¹ Berénge baliyare nañ bay nimré nañ aña yi bô karbé tonge a hen men, nañ ka yi bô dasa wonge a hen a men aña ka yé ka séli yôd.»

⁴² «Gusijn yi wô sarñge, kenbay Parisijnêjnê, ken ay kibi añañ ña kilijn kanje ka môj kêm ka na tamla men, uu men, têrêre a men hen biñ Emen niñba lê añañ derôre nañ peré Emen ka ken dî aña hen na, bay a na añañ dami ka kené lê sa ka ken li hen a.»

⁴³ «Gusijn yi wô sarñge kenbay Parisijnêjnê, wôsa ken gey kini merê ka tumô bô *iyéy dajare a men, ken gey bi biñé ré lénge dosé tu wolé nañ bê kwôlê a men hen.

⁴⁴ Gusijn yi wô sarñge, wôsa ken yi môñ kamñê ka kwôni li ani sara ré ka kwôni ô sara ba henê iyôn hen.»

⁴⁵ Menba, ôbi derê tô tô to Emen wo pônî kôliñ Jêsu iyôn ba: «Kelma, mega wo ju kôliñ hen na, na nibay a jeré tiréni hen men.»

⁴⁶ Menba, Jêsu uwôli sara iyôn ba: «Kenbay kañ bay derê tô tô to Emen kôba, gusijn yi wô sarñge, wôsa ken pô aña néy néy dééré sa biñé menba, kenbay ba, kema kôbrenge iyôn kôba, hebe ani ré. ⁴⁷ Gusijn yi wô sarñge, kenbay ka ken ñan kamñê bay kibi Emen dô hen menba,

nà ná balêrnge a na diréji. ⁴⁸ Ôbi a, kené gel mega wo kené dege sa jé lê balêrnge a, wôsa bay na duu bay kibi Emen men, kenbay ken njan sa kamjêrji dô men. ⁴⁹ Na ôbi á, Emen njan tu melênê wori hen na ré kôl iyôn ba: «Na jéj njan bay kibi Emen men, bay jé a men, nijba, bay a deré ka pôni men, bay a gelijn tu ka pôni gusijn men.» ⁵⁰ Ôbi a, gawrê ka haw hen, kwôlê réé beré sarji wô kibi bay kibi Emen ka bay na derji ca kirijna tô terare na dijn yej. ⁵¹ Ayijn tô sa kwôbri Abêl a kwôy sajn sa kwo Jakari a wo bay diri derô to kini bê kwôbe a njan *iyéy Emen hen. Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, kwôlê a beré sa gawrê ka hawi hen, wô sa temayriji.»

⁵² «Gusijn yi wô sarngge, kenbay bay derê tô tôô to Emen ka ken ay lakêlê henê are kôbrengge a*. Añ kenbay ken kajn henê Emen men, ken jôrijn ka djangi ka gey henêri hen ré hône ré a men.»

⁵³ Kirijna Jêsu dfa sé erê ta menba, Parisijnêjnê njan bay derê tô tôô to Emen engereri kwôlê si na si na njan bô tarê ⁵⁴ sébijn kibri ciré gelé añ hena kwôlê wôni ré si kibri habijn ba, ciré uwôlijn kwôlê sari a.

12

Jêsu yêge maa bay tôri gengijn sa bijné kajn bay kelê kwôlê kibriji wôô wôô hen

(Mt 10: 26-33, Mt 10: 19-20)

¹ Kirijn bay ka hen na, bijné dayrijn njan kwônêrji añ li wo bay dôrijn sa têrji. Menba, Jêsu kôlijn bay tôri iyôn ba: «Dêngge tu melênê sa yerngge a dîba ken yi bay kelê kwôlê kibriji wôô wôô môjn kwo *Parisijnêjnê iyôn né. Wôsa

11:51 11: 51 Dé tô are 4: 8 11:51 11: 51 2 Kronik 24: 20-22 * 11:52 11: 52 Bay derê tô tôô to Emen ná, na bay henêre tôô to Emen derê wo ré gelijn bijné bay ré hôn nijba, bay li hen iyôn né.

lamê tu kirijɲ kaji bay ka hen na, yi môɲ wubere iyôɲ.
² Ani ka uwôbe ka baa gelijɲ ba, naɲ men, ka bô kwôni a ka a baa hôniɲ ba, naɲ a men. ³ Wôsa kwôlo kêm wo ken kôl bô dilemne a hen na, a toyijɲ tu tare dɛɲ dɛɲ men, kwo ken gwôsijɲ marɲge a bô ira hen kôba bay a dɛyê ta sa ira dema ré kelê kaɲ a ta a men.»

⁴ «En kelêɲge milɲên, hariɲge ka a deré kurôɲgi yerɲge aɲ cêgeri wori ba, a lê ani ré niɲ hen né. ⁵ Na gelêɲge kwôni wo ken hareri. Hariɲge kwo a deré kurôɲgi yi aɲ nêem ulêɲge bô tare toɲ *géhên a hen a men. Na tiri, ôbi a kené hareri dɛi.»

⁶ «Bay daɲ diya bay dema ré na tu selé wôô tô hen ba, ken gel ré ba? Niɲba, Emen ba, hônji pôn pôn kêm. ⁷ Gusuri sarɲge kôba Emen dêɲse. Niɲba, ken hare ré, wôsa ken dami tu Emen gôlijɲ diya bi wo kwône hen né ba?»

⁸ «En kelêɲge kwôni wo kôl tu bɲjé kêm dɛiré na kujê na, nôbi *Kema Gawra na kelê tumô manê ka Emen a ôbi ré na kujê men. ⁹ Niɲba, kwôni wo uwôser dɛiré hônen né tu bɲjé na, nôbi Kema Gawra na kelê ené hôni ré tumô manê ka Emen a men.»

¹⁰ «Men, kwôni wo kôl kwôlo habijɲ gengijɲ san nôbi Kema Gawra na, Emen a dɛé bôri jalê sari a, niɲba, kwo tiiré Tunu toɲ hendi bô bôre na, Emen a dɛé bôri jalê sari a ré kwôy yôd.»

¹¹ «Kirijɲa bay ôrijɲ naɲ ken bô *iyéy daɲare a ley, tumô bay sa kirijɲ a ley, tumô kilmé ley na, ken sun wô kwôlo kené erê kelê wô jôrijɲ sarɲge ré. ¹² Wôsa Tunu toɲ hendi bô bôre a gelêɲge kirijɲ bay ka hen, kwôlo kené kôl.»

Gwosoy kwôlo gengijɲ sa gawra woɲ ôbi uɲé woɲ ôbi galê

¹³ Menba, kwôni pôn perê bɲjé kôlijɲ Jêsu iyôɲ ba: «Kelma, kôlijɲ yênen bi niné céɲ ari cibré kani.»

¹⁴ Menba, Jésu kôli iyôn ba: «I a d'én bi ené yi ôbi jerê sarŋge a men, ôbi cé are kanje men ba?»

¹⁵ Menba, Jésu hô kôli iyôn ba: «Dénge tu melênê sa yerŋge a, d'iba ken yi limé ka anŋaŋ uŋé ré. Na wô wo kwôni uwôn are gaŋ aŋa ré môriŋ tu geŋ né.»

¹⁶ Menba, Jésu hô kôli gwosoy kwôlo d'angi kôl iyôn ba: «Gawra wo pôni na ôbi uŋé wo uwoŋ are gaŋ bô yagê wori a. ¹⁷ Menba, gawra bi wo hen kôl iyôn ba: «Na lê iyeŋ a, kiriŋ ka ené biŋ kaw kaŋê ré naŋ niŋ na ba?» ¹⁸ Menba, ôbi hô kôl iyôn ba: «Anŋa na lê a na: Na téé béér wo cay hen aŋ, aŋ na hô d'é kwo damné damné aŋ na dayê kaw naŋ ari uŋé kaŋê kêm bô. ¹⁹ Aŋ na kelê iyôn ba: «Bô ari uŋé kaam kêm ka yi hen, na ka a lê elê kwônê, dô bul aŋ ju ôm men, yi men, liŋ yi derê.» > ²⁰ Niŋba, Emen kôli iyôn ba: «Ôbi galê, bô yoyre hende to hen, na derê bul wom aŋ aŋ anŋa ju dayrê kêm hen ba i a baŋ niŋ ba?» »

²¹ Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Na anŋa sa sa biŋé ka dayrê ari uŋé kaji d'iba biŋ kwôni men ré hen aŋ kaŋji wogé ari uŋé ka ligi Emen a.»

*Môriŋ Emen a tôn
(Mt 6: 25-33)*

²² Jésu kôliŋ bay tôri iyôn ba: «Gelénge, na ôbi a, ené kelénge kené sun wô anŋa kené emê gôliŋ ré men, wô anŋa kené tôbê yerŋge a ré men hen. ²³ Wôsa merê tu geŋ na, gôliŋ anŋaŋ emê men, yi gôliŋ bargay a men ré ba? ²⁴ Berénge haŋga ken gel, bay ci ani ré men, wal ani ré men, kini bê anŋaji naŋ men, béér woji naŋ a men, niŋba, Emen abeji hen ba, kenbay ba, ken gôliŋ ciré ré ba? ²⁵ Perérŋge a hen i a nê mê ulê wulê pôn a sa megari a wô wo d'iré sun gaŋ ba? ²⁶ Hena nérŋge ré naŋ wô liŋ anŋa dê, dê bay ka hen iyôn ba, wô mi a kené sun wô sa tô ka baa hen ba? ²⁷ Berénge béé gesela ken gel, bay li jé ré men, bay

li bargay kani ré a men, niɲba en kelênge kelma Salomôn naɲ hini emê wori hen kôba, tôte bargay dê kwo pôni wôni perêrji a hen né. ²⁸ Hena kalmê ka nono ka kemnêɲ yi hen aɲ kiya bay a uwoyé aɲ hen, Emen tôtebiji bargay aɲ kenbay dema ôbi ré lê are béngge ré ba? Ayil gawrê ka ayê bôô woji naɲ hen. ²⁹ Sunéngge wô ari emêrɲge ré men, wô aɲgaɲ yêrengge a ré a men. ³⁰ Are bay ka kêm hen na, bay henê Emen né a wogéji yôd yôd merênê liji tô ré hen, dîba kenbay ba, Ibarengge hôn aɲga ken ôriɲ doyriji hen. ³¹ Wogéngge emê iyére tori tumô dî aɲ are bay ka kêm hen ôbi a béngge a sara a.»

Ari uɲé ka a naɲê ré

(Mt 6: 19-21)

³² «Kenbay ka ken yi môɲ gamgê kaɲê iyôɲ ka lôg tumôn a hen, harêngge ré wôsa Ibarengge genge wo dîré béngge emê iyére tori. ³³ Keléngge aɲ ari uɲé kanje kêm aɲ ken bîriɲ baliyare naɲ larirji. Nanêngge magela gemé lari woɲge wo a mênɲ né hen men, aɲgaɲ uɲé ka derômarɲ a ka a naɲê ré hen men, wôsa kirɲ bay ka hen na, ôbi gemsare a erê biɲ ya ré men, a bîré kar ré a men. ³⁴ Wôsa kirɲ ka cirarem yiɲ ya na, ermé wom kôba, na kirɲ bay ka hen men.»

Gwosoy kwôlo gengiɲ sa merê sa têê a

³⁵ «Tôbêngge bargay kaɲ jé men, ken dî lampa tonje enge yôôd a men. ³⁶ Yéngge mega manê ka mô gem hera wo ôbi iyére toji kirɲa ôbi a uwo tô kurô aɲa ré di kibi geré menba, bay bôl lew biri iyôɲ. ³⁷ Yi derê yi wô sa manê bay ka ôbi iyére toji sa aɲ uwonji geɲ. Na tu kwôlê a ené ena kelêngge hen ôbi a tôte bargay kaɲ jé aɲ biji bay merê tôte aɲ ôbi biji aɲgaɲ emê pôn pôn kêm. ³⁸ Hena ôbi ré sa na sa kirɲ ka jali, kibi kirɲ ka wôli a aɲa ré uwonji tu geɲ sa têrji a na, yi derê yi wô sarji. ³⁹ Ken hôn wo hena ôbi iyéy

iyére henaŋ né hôn wulê wo gemsá ré era wô gemsêri na, ôbi henaŋ ré đéri sé bô ira ré. ⁴⁰ Kenbay kôba, ken mô sa têrŋge a wôsa ken hôn, nôbi Kema Gawra na sa naŋ wulê wo ken bi bôrŋge sara hen né».

*Mana woŋ ôbi bôô pôn naŋ kwo bôri wôô wôô
(Mt 24: 45-51)*

⁴¹ Menba, Piyêr kôl iyôŋ ba: «Kelma, ju kôl gwosoy kwôlê bi wo hen iyôŋ na wô sarni laba, na wô sa điri jé kêm đí ba?»

⁴² Menba, Kelma kôli iyôŋ ba: «I a na ôbi gemé are woŋ ôbi bê kwôlê men, ôbi tu melênê a men wo ôbi iyéyri a điri ré bô sa ari uŋéri men, sa bay jé kari men, ré biji emê wo sa pôn pôn kêm naŋ wulêri men, tayriri men ba? ⁴³ Yi derê yi wô sa mana bi wo hen wo ôbi iyéyri sa aŋ uwoŋni li jé wori bi wo hen iyôŋ. ⁴⁴ Na tu kwôlê a ené ena kelêŋge hen, ôbi a điri berê sa ari uŋéri kêm. ⁴⁵ Niŋba, hena mana bi wo hen ré kôl iyôŋ ba: «Gel, ôbi iyéyren baa aŋê tô» aŋ sê manê naŋ kalmê kaŋ bay jé men, ôm men, yi men aŋ kwoyiŋ a men na, ⁴⁶ ôbi iyéyri a sa naŋ wulê wo ôbi đú sa têri ré hen aŋ ôbi a liri đisijne men, ôbi a gili gusiŋ a men, mega bay gilij bay lê are naŋ bôô pôn né gusiŋ hen iyôŋ.»

⁴⁷ «Mana wo hôn bô geyé wo ôbi iyéyri aŋa ré đú sa têri ré men, li are bij naŋ bô geyé wo ôbi iyéyri bi wo hen né men na, a uŋé sêê damaŋ. ⁴⁸ Niŋba, kwo hôn né aŋa ré li aŋga nê m sêê na, bay a sêri lôg. Kwôni wo bay biri are gaŋ ba bay a hô eŋgereri damaŋ a men, kwo bay biri are gemé damaŋ ba, bay a hô eŋgeré damaŋ a men.»

Wô mi a Jésu ré era sa terare a na ba?

⁴⁹ Menba, Jésu kôl iyôŋ ba: «En era sa terare a na, na naŋ tare. Aŋ en deŋga damaŋ bi hende ré eŋge niŋ. ⁵⁰ Na batêm to bay a lên, batêm hende to hen na gusiŋ to lên.

Aṅ en aṅge kwôy wo bay a lèn batêm hende to hen. ⁵¹ Ken erem yaṅ ba, ré na bô jalé a ené eraṅ sa terare a nà? Eṅ eṅ, na bô jalé a ené eraṅ sa terare a nà ré, niṅba na kariṅare. ⁵² Wôsa ayiṅ tôri haw hen, hena ḃiṅé ré bay bô ira ba, bay a kariṅ ka subu hen a biṅ tôrji men, ka wôḃ hen kôba a biṅ tôrji. ⁵³ Iba kema a kariṅ naṅ kemari men, kema a kariṅ naṅ ibari men, yo mône a kariṅ naṅ môṅne men, môni iyore a kariṅ naṅ yore men, kariṅare a yé perê iyore a naṅ maare a a men, perê maare a naṅ tu a men.»

⁵⁴ Jésu hô kôliṅ kwônê ḃiṅé iyôṅ ba: «Kirijna ken gel emen yé si kini kuriṅare tare ba, ken kôl iyôṅ ba: «Emen a uwôṅgê» menba, yi hen tiri a men. ⁵⁵ Men, kirijna ken gel kal guro si tô emen menba, ken kôl iyôṅ ba: «Kirij né uwoyé» menba, kirij bay ka hen uwoy tiri a men. ⁵⁶ Kenbay bay kelê kwôlê kibriji wôḃ wôḃ hen, ken hôn gengé aṅga sa terare a nà naṅ ka derômaray a hen iyôṅ menba, wô mi a kené hôn wulê wo ken mô ya hen né ba?»

⁵⁷ «Men, wô mi a kené hôn derê tu aṅgaṅ derôre ré ba? ⁵⁸ Hena jerê ôriṅ naṅ ôbi barem kibi bay jerê kwôlê a na, li bi kwôlê woṅge biṅ pa dema kené biṅ ligi bay jerê kwôlê a tô. Réba ôbi a ôriṅ naṅ ju kibi ôbi jerê kwôlê wo dami a men, ôbi jerê kwôlê wo dami bi wo hen a ôriṅ naṅ ju biṅ asgarṅê aṅ bay a uwôlem daṅgay a. ⁵⁹ En kôlem, hena ré na selé a baa kôba, já têbê kerê iyôṅ iyôṅ dema bay réé uwôlam ta tô.»

13

Dô wo ken ḃi jé lêrenge wo habiṅ hen baa ré ba, ka ma

¹ Wulê bi wo hen na, ḃiṅé ka pôni era sa kôliṅ Jésu kwôli ḃiṅé ka Galilé ka pôni ka *Pilata na bi bay na dirji sa wulê wo bay liṅ sarga woji hen. ² Menba, Jésu kôlji iyôṅ ba: «Ken erem mega wo ḃiṅé ka Galilé bay ka hen ré li têriṅ ḃê ka baa kêm hen, aṅa bay ré liji hen iyôṅ ba? ³ Eṅ

en, na iyôŋ né, niŋba, en kelêŋge hena kené bul hal woŋge ré ba, ka mênê hen iyôŋ men. ⁴ Men, ßijné ka môj kibi marge ka iyére to dami to Silowé tijŋ aŋ dirji kêm hen ba, bay li têrijŋ dē tô ßijné ka Jérusalêm a kêm ka baa hen ba? ⁵ En en, na iyôŋ né, en kelêŋge hena kené bul hal woŋge ré ba kenbay kôba, ka mênê kêm gelijŋ hen iyôŋ men.»

Gwosoy kwôlo gengijŋ sa tângôre to yêêre naŋ

⁶ Menba, Jésu kôlji gwosoy kwôlo pôni kôl iyôŋ ba: «Gawra wo pôni ôrijŋ naŋ gurô tângôre bô yagê tijnaďor tori a, ôbi era điré sa karê yêre menba, ôbi uwôŋ né. ⁷ Menba, ôbi kôlijŋ ôbi gemé yagê tijnaďor na iyôŋ ba: «Elé subu niŋ wo en era wô karê yê tângôre hende to hen niŋba, en uwôŋ né. Dere jô aŋ. Wô mi a hende ré mênê néé terare aŋ ba?» ⁸ Niŋba, ôbi gemé yagê tijnaďor na kôli iyôŋ ba: «Kelma, đere hen iyôŋ elé wo na a, aŋ na beré tôre men, na bê kaŋ lari a a men. ⁹ Dô ré ba, elé wo era hen hende a yê tô. A hena hende ré yê ré niŋ ba, ju dere jô ham niŋ.» »

Jésu berare iyore toŋ hende merayê naŋ sa merê ta

¹⁰ Wulê wo pôni a na, na sa merê ta a, menba, Jésu gelijŋ ßijné are bô *iyéy đajŋare to pôni a. ¹¹ Kirijŋ bay ka hen na, iyore to pôni to tunu to habijŋ lere meray li elé môj kibi marge deŋge tôŋ kwôy điba nêmerê sare ta ré. ¹² Kirijŋa Jésu gele menba, uwôgere aŋ kôle iyôŋ ba: «Iyore merayê woré dôrijŋ sarê.»

¹³ Ôbi uwôl kôbri sara menba, kirijŋ bay ka hen na, hende dô sare ta aŋ heram Emen. ¹⁴ Kelma ôbi sa iyéy đajŋare hende to hen, bôri tari sa aŋga Jésu li a naŋ sa merê ta a hen, menba, ôbi kôlijŋ kwônê ßijné iyôŋ ba: «Wulê woŋ lijŋ jé na, na jii, na bô wulê bi wo hen a kené era bi bay ré berarêŋge điba na naŋ sa merê ta a ré.»

¹⁵ Menba, Kelma uwôli sara iyôn ba: «Kenbay kaŋ bay kelê kwôlê kebrenge wô wô hen, kwôni pôn perênge a hen, naŋ sa merê ta a dô kelba wori réba kura wori tô gwogel a ôriŋ biri kam né ba? ¹⁶ Iyore hende to hen kôba, na kuŋga *Abraham to Sidan gele gusiŋ kwôy elê môj kibi marge hen ba, ken gey bi ené dôre bô lemnare to Sidan a ré wôsa ré na merê ta a ba?»

¹⁷ Kwôlê bi wo Jêsu kôl hen na, bay bayriri kê m tayre diji menba, tô kwônê ðiŋé ka baa hen, li yi derê wô sa aŋga dô ðê kirij ka ôbi li kê m hen.

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa gusiŋ siwre

(Mt 13: 31-33, Mk 4: 30-32)

¹⁸ Jêsu kôl iyôn ba: «*Emê iyére to Emen ba, na gengére naŋ mi pôn ba? Na ba, na ayê na mi geliŋ ba? ¹⁹ Emê sa iyére to Emen na yi mega gusiŋ iluw iyôn. Kirijna kwôni ci bô yagê wori a na, ôbi si men, ðubu aŋ yi gurô aŋ ciré ka derômaraj a kê m sa li gwoné woji ya.»

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa wubere

²⁰ Jêsu kôl iyôn ba: «Emê iyére to Emen ba, na gengére naŋ mi pôn ba? ²¹ Emê iyére to Emen hende to hen yi môj wubere to dê to iyore ay poliŋ naŋ kurmanj kuré kwôro subu menba, liji sôr iyôn.»

I a sé bô emê iyére to Emen ba?

²² Jêsu ô naŋ sa iyére men, sa kam iyére men, geliŋ ðiŋé are aŋ ðu geré na wô erê Jérusalêm a. ²³ Kwôni wo pôni kôli iyôn ba: «Kelma, hen ba, ðiŋé còb iyôn a upé gelê ðê?» Menba, ôbi kôlji iyôn ba: ²⁴ «Masênge ken si ira si kibi geré wo yêeri, wôsa en kelênge ðiŋé kwône a wogé ciré sé ira niŋba, bay a nê m ré.»

²⁵ «Kirijna ôbi iyéy iyére a hena legé kermij na, hena kené baa nô ba, ken hôn wo ka dê kermij dô dô aŋ ka uwôlêri kelê iyôn ba: «Kelma, Kelma bôl béni men.»

Menba, ôbi ulênge sara iyôn ba: «En hôn kirij̄n ka ken henaj̄n ya hen né.» ²⁶ Menba, ka kelê iyôn ba: «Na nini ôm men, yii a men naj̄n ju ré ba? Na ju gelij̄n ðij̄né are perê iyére toni a ré ba?» ²⁷ Menba, ôbi a ulênge sara iyôn ba: «En kelênge ené hôn kirij̄n ka kené henaj̄n ya hen né. Erênge yer̄n kenbay bay lê habrê.» ²⁸ Ka sômê men, emnê kaj̄nenge mêêrê, mêêrê a men, kirij̄na ka gelé Abraham, Isak, naj̄n Jakwôb naj̄n bay kibi Emen kêm bô emê iyére to Emen a menba, kenbay bay a bênge aj̄n nô. ²⁹ Aj̄n gawré a hena si tô emen men, kini kurij̄nay tare a men, sa kôbi maa naj̄n sa kôbi gusurô aj̄n a ðaj̄ji kibi gwoy emê a bô emê iyére to Emen a. ³⁰ Men, ken hôn wo ðij̄né ka pôni ka ðebe tumô haw hen na, a yé ka cêgi men, ka ðebe cêgê haw hen a yé ka tumô men.»

Jésu ðar wô Jérusalêm
(Mt 23: 37-39)

³¹ Kirij̄n bay ka hen na, *Parisij̄nêj̄né ka pôni era ligi Jésu a kôli iyôn ba: «Erên kirij̄n ka na, wôsa *Hérôd gey ðiré derem.»

³² Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Ô ken ô kôlij̄n mungôre bi wo hen iyôn ba: «Kemnên en dage tunu to habij̄n bô ðij̄né men, en berare bay ômj̄nare men, kiya na lê hen iyôn a menba, ðaj̄n to hen, na deré kibi jé wuj̄né.» ³³ Nij̄ba, kemnên en ðu na geré wuj̄né men, kiya men, ðaj̄n to hen a men, wôsa bi *ôbi kibi Emen na, dé wo bay ré diri wolé ré nij̄ba, Jérusalêm a ði.»

³⁴ «Bij̄né ka Jérusalêm, ðij̄né ka Jérusalêm, kenbay ka ken duu bay kibi Emen men, ken gôbe ka bay jéji leger̄nge a hen duu naj̄n jerew a men, têê kwône en woge ené dayênge môj̄n tôôre ðaj̄n sa kamne tô mesérere a iyôn nij̄ba, ken gey ré. ³⁵ Dô, haw hen na, Emen a derê kôbri aj̄n ðénge sa iyére tonje kôbrenge a. Na tu kwôlé a ené

ena kelênge hen, ka gelen ré niŋ kwôy wo wulêri a nê mê aŋ ka kelê: «Terê kibi yi sa kwo era naŋ hini Kelma.» »

14

Jésu berare ôbi ômŋare naŋ sa merê ta a

¹ Wulê wo pôni a na *sa merê ta a menba, bay uwôge Jésus ré ô emê are iyé ôbi sa Parisiŋêŋê wo pôni a. Ka mô kibi gwore a naŋ ði hen na, bôri jê jê. ² Kirij bay ka hen na, gawra wo pôni mô ya, na kwôni wo yiri uwôyrê. ³ Menba, Jésus engere *bay derê tô tô to Emen naŋ *Parisiŋêŋê iyôŋ ba: «Tôô kôl kwôni ré berare kwôni sa merê ta a, laba iyeŋ ba?»

⁴ Menba, bay uwôli kwôlê wôni sara ré. Menba, Jésus ay ôbi ômŋare bi wo hen berareri aŋ kôli ré ô iŋ. ⁵ Menba, ôbi bul si ligi ðiŋé aŋ engereji iyôŋ ba: «I a naŋ kemari réba kelba wori kurij a kelma aŋa ré erê ayêri lew ré, wôsa ré na sa merê ta ba?»

⁶ Menba, bay nê ulêri kwôlê wôni sara ré.

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa kini merê tumô kini gerê a

⁷ Jésus kôliŋ megêri kergê bay ka hen gwosoy kwôlo pôni, wôsa ôbi gel wo kwôni wo era ba, say na kirij ka tumô a dema ré môriŋ menba, ôbi kôlji iyôŋ ba: ⁸ «Kirijna kwôni uwôgem kini gerê na, say kini merê ka tumô dema jeré môriŋ a ré, wôsa bay ma uwôgê kwôni wo dami wo ðêm tô. ⁹ Aŋ ôbi wo uwôgênge hen a kôlem iyôŋ ba: «Diri kirij.» Menba, já hena naŋ tayre hen erê merê gerjé. ¹⁰ Niŋba, hena kwôni ré uwôgem kini gerê ley na, ô ju ô merê gerjé kelôg aŋ bi kwo uwôgem hen era sa kôlem iyôŋ ba: «Melaŋnen, hena ju era tumô a na ði.» Hen iyôŋ na, a yé yi yéé wom tu ðiŋé kê m ka ôbi uwôgaraji hen. ¹¹ Wôsa kwôni wo dô sari ta ba, bay ðerêri tôŋ niŋba, kwo dôbe sari ba, bay a biri derê sari ta men.»

¹² Menba, Jésu kôlijɲ gawra wo uwôgaji hen iyôɲ ba: «Kirijɲa ju uwôge ðijé wo emê na, uwôge milɲêm ré men, yênem ré men, balêm ré men, bay ɲɲé kaɲ bay kwam hen né a men, wôsa bay kôba, a herê uwôgem gôɲijɲ tu uwôgê wo ju uwôgeji hen, aɲ hô têbem merênê wom ta. ¹³ Nijɲba, kirijɲa ju uwôge ðijé wô emê naɲ sa geserê na, uwôge bay nimré men, bay merayê men, bay moré men, bay tu tijɲ a men. ¹⁴ Aɲ já ɲɲé yi derê wôsa bay nêem uwôgemare gôɲijɲ tu ré, aɲ Emen a sa têbem sa kôm wulê wo ðijé ka li are derôre a jijɲ kirijɲ sé kamɲê hen.»

Gwosoy kwôlo bay nimré ka gase hôlmê ðijé ka bay uwôgeji hen

(Mt 22: 1-10)

¹⁵ Kirijɲa Jésu kôl hen menba, gawra wo pôni perê ðijé ka ôbi uwôgeji hen kôli iyôɲ ba: «Yi derê yi wô sa kwôni wo ôm emê bi wo hen bô *emê iyére to Emen a.»

¹⁶ Menba, Jésu kôli iyôɲ ba: «Gawra wo pôni ða lê angaɲ emê menba, ôbi ré uwôgerê ðijé kwône. ¹⁷ Kirijɲa tay emê nêem menba, ôbi jé mana wori ré ô kôlijɲ ðijé ka ôbi uwôgeji hen iyôɲ ba: «Eranɲe hanɲe nijɲ, wôsa emê na kô nijɲ.» ¹⁸ Menba, ðijé bay ka hen, kaɲji pôn pôn kêem. Kwo tumô kôli iyôɲ ba: «En kel yagê wo kerbay aɲ na erê ô gelé ðiba na bijɲ né, ði bôm jal.» ¹⁹ Kwo ðanɲi kôl iyôɲ ba: «En kelo kelbê môj aɲ na erê séléji gelé ðiba, na bijɲ né, ði bôm jal.» ²⁰ Kwo ðanɲi kôl iyôɲ ba: «En gô iyére haw ðiba, na erê ré.» ²¹ Mana bi wo hen bulo hera sa kôlijɲ ôbi iyéryi kwôlo bay kelari hen. Menba, bôri tari menba, ôbi kôlijɲ mana wori iyôɲ ba: «Ô haw hen gêgêr a men, tô geré a a men ju ô uwôgera bay nimré men, bay merayê men, bay tu tijɲ men, bay moré a men.» ²² Mana bi wo hen ô aɲ hera sa kôli iyôɲ ba: «Kelma, nini uwôgeraji mega wo ju kelêni hen iyôɲ, nijɲba, kirijɲ hô baa ya sôɲ.» ²³ Ôbi kôli

iyôŋ ba: «Hô hô geré wo ô si nono hen men, ô si bô yagê hen uwôla bijné bi ré era aŋ bi bô iyére tijê ré wôn dô. ²⁴ Wôsa en kelêŋge kwôni pôn perê ka na en uwôgeji tumô hen, a hebé emê wujê bi wo hen kibri a ré.» »

Déŋ ari uŋé kêm aŋ wô erê tô Jésu a

²⁵ Kwônê bijné bu geré naŋ Jésu menba, ôbi bul kôlji iyôŋ ba: ²⁶ «Hena kwôni ré gey era legen a aŋa ré gey ibari dên men, gey yori dên men, gey tamni dên men, gey kamni dên men, gey yêneri dên men, gey yiri gaŋ dên a men na, a nê mê yé ôbi tôn bijné. ²⁷ Kwôni wo ay gurô tagelê wori aŋ ôriŋ tôn a ré na, a nê mê yé ôbi tôn bijné. ²⁸ Na i a perêŋge a hen, hena ré gey dé iyére to dami ba, a merê tôŋ gengé ari lêere kêm gelé hena ré nê mê lê kerê dema ré ay tôre tô ré ba? ²⁹ Hen iyôŋ né ba, tôre a dŋŋ mera menba, dére a gelê taa aŋ bijné gel hen iyôŋ menba, bay a ayrêri. ³⁰ Aŋ bay a kelé iyôŋ ba: «Gel, gawra ay tô dé iyére menba, nê mê dé kerê ré yi hen!» ³¹ Réba kelma wo yôŋ a kirijna dfa lê kumbul naŋ kwo dŋŋgi ba, a gelé na ba, naŋ gawrê dubu môj ba, ré nê mê lê kumbul naŋ gawrê dubu tôre wôô ba, ré ba? ³² A hena ôbi ré bô mega dŋŋré nê mê ré na, kirijna kwoŋ ôbi bayri hen ba, kelaŋ tô ba, ôbi jé gawrê kari ô engeré bi ciré bijné tôŋ né ba? ³³ Iyôŋ na, hena kwôni perêŋge a hen, né déŋ ari uŋéri kêm né ba, a nê mê yé ôbi tôn né.»

Dôre to geraŋ né

³⁴ «Dôre na aŋga dôri, nijba, hena hende to hen ré geraŋ ré ba, bay a lere iyeŋ a ré herê geraŋgê hôriŋ ba? ³⁵ Kwôni a lijŋ ani ré nijŋ, dô wô terare ré men, wô bê a sa kaŋ lari a ré a men, bay a bêŋ na bêŋare dfo mera. Kwo mari ya, aŋa ré gey toyé kwôlê bi wo hen ba, bi toy.»

15

Jésu naɲ bay têriɲ

¹ *Bay enɲé wôgê naɲ biɲé kaɲ bay lê têriɲ eraji ligi Jésu a kêm wô toyé kwôlê wori. ² Menba *Parisijênê naɲ bay derê tô tôô to Emen ɲamniɲ kôl iyôɲ ba: «Gawra wo hen, bu bay têriɲ yiri a men, ôm are naɲ ci a men!»

Gwosoy kwôlo gengiɲ gemga wo ge kay aɲ bay hô uwôɲni

(Mt 18: 12-14)

³ Menba Jésu kôlji gwosoy kwôlê kôl iyôɲ ba: ⁴ «I a perêɲge a hen aɲa ré naɲ gamgê arew aɲa kwo pôni ré ge kay aɲa ôbi ré dé ka tôre denɲgêse kibi denɲgêse hen nono aɲ erê wogé kwo pôn bi wo ge kay hen kwôy wo ôbi a uwôɲniɲni ré ba? ⁵ Kirijna ôbi uwôɲni na, ôbi ayari da a tôri a naɲ yi derê. ⁶ Aɲ kirijna ôbi eraɲ uwôɲ ba, dayrê milɲéri men, bay kwari a men, aɲ kôlji iyôɲ ba: «Lêɲge yi derê naɲ en, wôsa en uwôɲ gemga wuɲê wo na ge kay hen niɲ.» » ⁷ Menba, Jésu kôlji iyôɲ ba: «En kelêɲge, na hen iyôɲ a yi derê ré yé derômaraɲ a wô kibi ôbi têriɲ pôn nêɲ wo bul cêgeri biɲ têriɲ tori, dé ka tôre denɲgêse kibi denɲgêse kaɲ bay lê aɲgaɲ derôre ka ôriɲ doy belé cêgereji biɲ têriɲ toji ré hen.»

Gwosoy kwôlo gengiɲ sa selé to kuriɲ kay aɲ hô uwôɲniɲ

⁸ «Iyore to yôɲ a naɲ selé môj aɲa ré to pôni ré kuriɲ kay aɲa hende ré dé tare bô lampa a men, labê bô iyére men, kibê kirij kwôy wo hende uwôɲniɲ selé tore hende to hen né ba? ⁹ Kirijna hende uwôɲ menba, dayrê milɲére naɲ bay kware aɲ kôlji iyôɲ ba: «Lêɲge yi derê naɲ en wôsa en uwôɲ selé tiɲê to na kuriɲ kay hen niɲ.» » ¹⁰ Menba, Jésu kôlji iyôɲ ba: «En kelêɲge, na hen iyôɲ a

manê ka Emen ré lê yi derê wô kibi ôbi têriɲ pôn nêɲ wo bul cêgeri biɲ têriɲ tori.»

Gwosoy kwôlo gengiɲ sa kema mana wo ge kay aɲ bay hô uwɔɲni

¹¹ Jêsu hô kôl gwosoy kwôlo dɛaɲgi kôl iyôɲ ba: «Gawra wo pôni naɲ kamni kaɲ imɲê wôô. ¹² Kwo dê kôliɲ ibari iyôɲ ba: «Iban, ben aɲgaɲ cibré ka ju genge lê jeré ben kirɲna tum né naɲ hen.» Menba, ibarji céji are bay ka hen. ¹³ Sem cêgi are bay ka ôbi uwôɲ hen menba, ôbi keléɲ aɲgari bay ka hen aɲ hen aɲ naɲ larirji ôriɲ kelaɲ sa iyére to dɛaɲgi a ô mênê are bay ka hen kaɲ aɲ sa aɲgaɲ iyôɲ tôɲ a. ¹⁴ Kirɲna ôbi mênê are bay ka hen kaɲ kô niɲ na, kurôɲ wo dami kuriɲ sa terare hende to ôbi ô ya hen, menba, nimiré kuriɲ upéri hare niɲ. ¹⁵ Ôbi ô engeré jé, iyé gawra wo pôni wo sa terare hende to hen a menba, gawra bi wo hen jéri ô gemé gwôsɲô nono. ¹⁶ Bôri gey emê aɲga gwôsɲô ôm hen niɲba, kwôni biri ré. ¹⁷ Ôbi erem dɛ dɛ aɲ kôl iyôɲ ba: «Bay lê jé na yere iyeɲ iyé iban a ôm emê gôlji tôɲ aɲna nôbi kurôɲ ré deren na men ba? ¹⁸ Na erê ligi iban a, aɲ na kôli iyôɲ ba: «Iban, en li têriɲ naɲ Emen men, naɲ ju a men. ¹⁹ En nêɲ wo jeré uwôgen kemam ré niɲ. Niɲba, ju bôren mega ôbi lê jé wom iyôɲ dɛ.» > ²⁰ Ôbi hena ô ligi ibari a.»

«Kirɲna ôbi baa kelaɲ tô menba, ibari gili menba, bô tu ɲa tori aɲ ge jô kwini aɲ ðiri pêb a kabrêri a. ²¹ Menba, kemari kôli iyôɲ ba: «Iban, en li têriɲ naɲ Emen men, naɲ ju a men. En nêɲ wo jeré uwôgen kemam ré niɲ.» ²² Niɲba, ibari kôliɲ manê kari iyôɲ ba: «Eranɲe naɲ bargay ka dôri lew ken tôbri men, dôbêɲgeri gamaɲ kôbri a men, garbê têri a a men. ²³ Buronɲe kema kelba wo uwor dô hen, ken duu na emêɲge liɲ yi derê, ²⁴ wôsa keman wo

nà ná, yi mega na ré ma iyôŋ aŋa ré hô gôl hen men, ôbi na ge kay niŋba, en uwôŋni.» Menba, bay ay tô lê yi derê.»

²⁵ «Kemari wo iyêri ré baa nono. Kirijna ôbi uwo dfa naŋ iyére menba, toy né deré men, wôrê men. ²⁶ Ôbi uwôge mana wo pônî engereri mi a ré lê are ba? ²⁷ Menba, mana bi wo hen kôli iyôŋ ba: «Na yênem a uwo aŋa ibam né duu kema kelba wo uwori hen, wôsa ôbi ré uwo naŋ derêri.» ²⁸ Menba, bôri tari aŋ ôbi gey erê ira ré. Niŋba, ibari so sa uwôlêri. ²⁹ Menba, ôbi kôliŋ ibari iyôŋ ba: «En li jé naŋ ju elê kwône, niŋba, sa pôn iyôŋ kôba, en na kwôlê kem a ré. Men, kema kwa wônî iyôŋ kôba, ju ben en duu liŋ yi derê naŋ milŋên né a men. ³⁰ Niŋba, kirijna kemam wo hen wo na pô aŋgam ô mênê aŋ sa yébé hera menba, ju duu kema kelba wo uwori hen biri.» ³¹ Menba, ibari kôli iyôŋ ba: «Keman, jôbi ju mô naŋ en kwôy kwôy men, aŋgaŋê kêm na kam a men. ³² Niŋba, dô bi na emêŋge men, na lêŋge yi derê wôsa yênem wo nà ná, na ma aŋa ré hô gôl hen men, ôbi na ge kay aŋ en hô uwôŋni.» »

16

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa ôbi gemé are woŋ ôbi gwosore

¹ Menba, Jésu kôliŋ bay tôri iyôŋ ba: «Gawra woŋ ôbi uŋé wo pônî ôriŋ naŋ ôbi gemé uŋé wori bi wo hen. Bay ô kôli ôbi gemé uŋé wori bi wo hen ré mênê aŋgari. ² Menba, ôbi jé uwôgari aŋ kôli iyôŋ ba: «En toy kwôlê gaŋ gengiŋ sam. Gelen tô aŋgaŋê na gelé wôsa já yé ôbi gemé aŋgaŋê ré niŋ.» ³ Menba, ôbi gemé aŋgari bi wo hen, kôl bôri a iyôŋ ba: «Na lê iyeŋ a ôbi iyéren ré dagen kini jé na ba? Yagê ré néén nêmené. Erê dôsê ré dii tayre. ⁴ En hôn aŋga na lê, aŋ kirijna ôbi dagen bô jé ba, bi ðiŋé ka pônî ðeren a yirji a.» ⁵ Ôbi jé uwôgerê ðiŋé ka telare sarji a hen pôn pôn aŋ ôbi engeriŋ kwo tumô hen iyôŋ ba: «Telare

to gawra wujê na iyeŋ sam a ba? 6 Ôbi uwôli sara iyôŋ ba: «Na todelej weŋ olibiyé arew.» Ôbi gemé are bay ka hen kôli iyôŋ ba: «Gel, magtubu tom a nà, mô tôŋ lew aŋ ju mêne kwo cay hen aŋ ju ði ré na tôre bay.» 7 Ôbi hô eŋgere kwo ðaŋgi iyôŋ ba: «A jôbi tom na iyeŋ ba?» Ôbi uwôli sara iyôŋ ba: «Na sewal kaw arew.» Ôbi gemé are bay ka hen kôli iyôŋ ba: «Gel, magtubu tom a nà, mô tôŋ lew ju mêne kwo cay hen aŋ ju ði ré na tôre marge.» 8 Menba, ôbi iyéy are na, den ôbi gemé are woŋ ôbi benare bi wo hen, wôsa ôbi li are naŋ gwosore. Ôbi a, ðijé ka sa terare a nà ré melên naŋ megêrji ðê ka mô kirijŋ ka peranŋi a hen.»

9 «Hena kené ôrijŋ naŋ ari uŋé ka sa terare a nà ná, ken ðerijŋ baliyare naŋ ðijé aŋ kirijŋa ari uŋé bay ka hen naŋ nijŋ ná, bay a ðeréŋge yirji a kirijŋ ka yi naŋ kwiniji hen. 10 Kwôni wo cube tiri sa aŋga ðê ka yi kôbri a hen na, ka mêêy kôba, ôbi a cibé tiri tôre a hen iyôŋ men. Nijŋba, kwo cube tiri tô ka ðê ðê a naŋ geréri ré na, ka mêêy kôba, ôbi a lê naŋ tô geréri ré iyôŋ a. 11 Hena aŋgaŋ uŋé ka sa terare a na kôba, ken li naŋ gerérji ré hen ba, i a béŋge gemé aŋgaŋ uŋé kaŋ tiri hen ba? 12 Hena kené gem aŋga kwôni wo ðaŋgi dô ré hen ba, i a béŋge kaŋge kaŋ yerŋge ba?»

13 «Mana pôn nêŋ a lê jé bijŋ bay iyéyri wôô ré: dô ré ba, ôbi a tôrjê kwo pôn aŋ perijŋ kwo pôni, réba a ðé yiri yi kwo pôni a aŋ kaŋé kwo pôni. Ka nê mê lê jé bijŋ Emen men, gursu a men né.»

Kwôlo gay gay wo Jésus kôl

(Mt 11: 12-13, 5: 31-32, Mk 10: 11-12)

14 *Parisijêjê ka gey gursu gaŋ hen toy kwôlê bi wo kê m hen iyôŋ menba, ayrêji Jésus. 15 Menba, Jésus kôlji iyôŋ ba: «Kenbay ken li yerŋge môŋ ðijé kaŋ derôre iyôŋ tu

gawrê niŋba, Emen hôn bônŋe, anŋa gawra bô mega anŋa dami hen na, tu Emen a ba, na anŋaŋ iŋamê.»

¹⁶ Menba, Jêsu hô kôlji iyônŋ ba: «Tôô to *Moyis naŋ kwôlo bay kibi Emen na, na anŋa biŋné na liŋ jé mera kwôy saŋ sa Ja ôbi lê batêm a. Aŋ ayiŋ tôri kirijŋ bay ka hen na, béré kwôli *emê iyére to Emen uwôliŋ aŋ gawra wo yônŋ yônŋ ba, woge sé bôô naŋ néri. ¹⁷ Derômaranŋ naŋ sa terare a dêji jerê lew, niŋba ani ka tôô ka dê iyônŋ ley, kam anŋa cibijŋ dê dê sara hen ley, ka a dôriŋ aŋ ba naŋ kwôy.»

¹⁸ «Kwôni wo dage tamni aŋ enŋiŋ to đanŋi na, ôbi yiŋ na yijare toŋ têriŋ hen men, kwôni wo enŋe iyore to kurôre dagere hen kôba, ôbi yiŋ na yijare toŋ têriŋ hen a men.»

Gwosoy kwôlo gengiŋ sa ôbi uné naŋ Lajar

¹⁹ «Sa pôn gawra wo pôni na ôbi uné. Ôbi tôbe bargay ka gararji mê mê men, sônŋriŋ dô a men. Sa pôn pôn bô iyére tori a na, na emê naŋ yi derê. ²⁰ Lajar na ôbi nimiré wo yiri kêm yi iyare men, kini merêri na kibi iyé ôbi uné bi wo hen a. ²¹ Ôbi gey emê habelê kwô wo herijŋ tô kibi ôbi uné hen, niŋba, ôbi uwônŋ né. Garê kôba era sa lê tu iyare tori hende to hen men. ²² Ôbi nimiré bi wo hen ma aŋ bay emni menba, manê ka derômaranŋ sa ay tini ôriŋ ligi *Abraham a. Ôbi uné kôba ma men aŋ bay emni. ²³ Kini merê bay temare a, kirijna ôbi mô bô gusiŋ a menba, ay tiri menba, gel Abraham naŋ Lajar kwari a. ²⁴ Menba, ôbi jô gura kôl iyônŋ ba: «Iban Abraham, bô tu ŋa tijê aŋ jé Lajar ô dôbê kema kôbri bô kam a aŋ era sa jalijŋ tôn wôsa en geliŋ gusiŋ bô tare a na.» ²⁵ Menba, Abraham kôli iyônŋ ba: «Keman, erem mega wo na jeré mô bô ari uné a, kirijna na ju baŋ sa terare a nà, menba, Lajar ba, na môriŋ bô nimiré a aŋ haw hen, bay jal bôri nà, menba, jôbi ju mô bô gusiŋ a men. ²⁶ Men, perêŋŋe kenbay a naŋ nibay na,

iyom wo dami yi ya aṅ kwôni wo gey hena si ligirni wô erê uṅéṅge ba, a nê mê ré men, kwo hena si legerṅge wô era si ligirni kôba, a nê mê ré a men.» ²⁷ Ôbi uṅé na, kôli iyôṅ ba: «En uwôlem iban, jé Lajar iyé iban a ²⁸ wôsa yê nê n baa bay ya, bi ré ô kôlji bi bay ré era kirijṅ kaṅ gusijṅ ka en môrijṅ ya nà ré.» ²⁹ Menba, Abraham kôli iyôṅ ba: «Magtubu to Moyis naṅ to bay kibi Emen yaṅ ya, bi bay bi kwôlê sara.» ³⁰ Ôbi hô kôli iyôṅ ba: «Eṅ eṅ, nê mê né tô iban Abraham, hena kwôni wo ma ré hô ligirji a ba, bay a uwôlê bô jalê sa têrijṅ lêreji a.» ³¹ Menba, Abraham kôli iyôṅ ba: «Hena bay ré toy kwôlê kibi Moyis a naṅ kibi bay kibi Emen ré ná, hena kwôni wo may ré ji si kamṅê kôba, bay a toyé kwôlê kibri a ré.» »

17

Jésu yêge ma bay tôri gengijṅ sa are kwône
(Mt 18: 6-9,21-22, Mk 9: 42, Mk 11: 22-26)

¹ Jésus kôlijṅ bay tôri iyôṅ ba: «Are kwône ka a lê aṅ gawra a lijṅ têrijṅ môj môj. Nijba, gusijṅ yi wô kwôni wo li aṅa megari ré kurijṅ hen. ² Hena bay ré hari keram wo dami a tôri a, aṅ bay ré uwôli a bô cér a, kôba, na aṅga dê gôlijṅ gusijṅ to Emen a sa gili hena ôbi ré li kwo iya wôni ré kurijṅ. ³ Debéṅge sa têrṅge a.»

«Hena yênem ré li têrijṅ naṅ ju ba, ju kôli, hena ôbi ré uwôlem bô jalê ba, ju đi bôm jal sari a. ⁴ Men, hena tu tare pôn a ôbi ré li têrijṅ naṅ ju têê jurgem aṅa têê jurgem iyôṅ a ôbi ré uwôlem bô jalê na, ju đi bôm jal sari a.»

⁵ Bay jé kôlijṅ Kelma iyôṅ ba: «Bi bi ayê bô wôni ô tumô.» ⁶ Kelma kôl iyôṅ ba: «Hena henaṅ ayê bô wôṅge ré dê mega gusijṅ siwre iyôṅ aṅa henaṅ kené kôlijṅ gurô wo hen iyôṅ ba: «Dôrijṅ naṅ hanê m ju ô đebé bô cér a » na, ôbi a bê kwôlê sara.»

Jé wo mana a lê

⁷ «I a perêrŋge hen a, ré ôriŋ naŋ mana wo uwo tô yagê ley, tô gemé lari a ley ba, a kôli iyôŋ ba: «Era lew ju sa ôm are ba?» ⁸ Ôbi a kôli na iyôŋ ba: «Ô ju ô lê emê ben, tôbe bargay kaŋ cé emê aŋ kirijna na emê men, yê men, niŋ na, jôbi ju ô emê men, yê men, ham niŋ ré ba?» ⁹ Hen ba, bay diini wô jé bi wo bay kôli ré li hen ba? ¹⁰ Kenbay kôba, kirijna ken li anŋa kê m ka Emen kelêŋge kené li hen na, kelêŋge iyôŋ ba: «Nina bay jé đéŋ iyôŋ nini li anŋa Emen kelêni niné li mera.» »

Jésu berare bay terbare môj

¹¹ Jésus ay si jengê Samari naŋ Galilé wô erê Jérusalêm. ¹² Kirijna ôbi biŋ sa iyére to pôni a menba, bay *terbare môj jôrji kwini. Bay đebu sêd wolé. ¹³ Bay kôli kaŋ a ta kôl iyôŋ ba: «Rabi, Jésus, bô tu ŋa toni men.»

¹⁴ Menba, Jésus gelji menba, kôlji iyôŋ ba: «Ô ken ô gelij bay bê kwôbe yerŋge bi ôbi hôn wo kené berare.» Kirijna bay ô menba, bay berare. ¹⁵ Kirijna kwo pôni gel wo điré berare hen iyôŋ menba, bulo hera heram Emen naŋ tôri to dami. ¹⁶ Ôbi jubu gubari diŋ kwini tôŋ tumô Jésus a liri dosé, gawra bi wo hen na, na kwo Samari. ¹⁷ Menba, Jésus engereri iyôŋ ba: «Ken berare môj kê m né ba? Menba, ka dengêse hen yôŋ ba? ¹⁸ Kwôni pôn iyôŋ perê ka dengêse a hen erem wô heramê Emen né: aŋ na kerga wo nà, a hera mera!»

¹⁹ Menba Jésus kôli iyôŋ ba: «Hena ta ju ô. Ayê bôô wom berarem.»

Sa wo emê iyére to Emen

(Mt 24: 3-42)

²⁰ Menba, *Parisijêŋê engereriŋ Jésus iyôŋ ba: «Wulê wo yôŋ a emê iyére to Emen hende to hen ré saŋ ba?» Menba, Jésus kôlji iyôŋ ba: «Emê iyére to Emen a sa mega

anğa ken gel naɲ turŋge hen né. ²¹ Kwôni a kelê: «Gel, ôbi a nà», «ôbi a yaɲ» hen iyôŋ né. Henêŋge wo emê iyére to Emen ré perêrŋge a nà niɲ.»

²² Menba, Jêsu kôliɲ bay tôri iyôŋ ba: «Wulê wo era hen na, ka ôriɲ doyi gelen nôbi *Kema Gawra sa pôn nêŋ iyôŋ haŋge kôba, ka gelen ré. ²³ Menba, bay a kelêŋge iyôŋ ba: «Ôbi ná nà», «ôbi ná yaɲ.» Erêŋge ré men, ken jaar ré a men. ²⁴ Wôsa kirija emen wulaɲ ba, berare derômaran kêm aɲ ðiɲé kêm gel hen iyôŋ na, wulê wuɲê nôbi Kema Gawra kôba, a geliɲ na hen iyôŋ men. ²⁵ Niɲba, pa dema wulê bi wo hen ré sa tô ná, na geliɲ gusiɲ damaɲ men, ðiɲé ka haw hen a kaɲen a men. ²⁶ Wulê wo nôbi Kema Gawra na heran hen na, are a yé mega na yiɲ bô wulê wo Nowé a iyôŋ. ²⁷ Biɲé na ôm men, yi men, engiɲ yirji men, ði kamniɲi kaɲ yébé eŋge imɲê a men, kwôy wulê wo Nowé siɲ bô bato tori a menba, kam bélem sa ay kirija aɲ ðiɲé kêm ma. ²⁸ Men, mega wulê wo Lôŋ iyôŋ na, ðiɲé na ôm men, na yi men, ka na kel men, ka na ði gara men, ka na ban men, ka na ði iyére men. ²⁹ Niɲba, wulê wo Lôŋ siɲ aɲ *Sodôm a menba, Emen bi tare naɲ pudur mega to bunu a iyôŋ hena derômaran a uwôŋge aɲ derji kêm aɲ. ³⁰ A yé geliɲ hen iyôŋ wulê wo nôbi Kema Gawra na gelé yen nô.»

³¹ «Wulê bi wo hen na, kwôni wo mô tô tunu a nô ba, bi era ira wô erê ayê ani bô iyére tori a ré niɲ men, kwôni wo ðebe bô yagê ba bi hera uwo ré niɲ. ³² Ermêŋge sa anğa na sa sa tami Lôŋ a hen. ³³ Kwôni wo gey gemé yiri ba, a mênêri men, kwo mênêri ba, a gôliɲ naɲ ði men. ³⁴ En kelêŋge bô yoyre hende to hen na, ðiɲé wôŋ yi sa kalaɲ a ðem ba, kwo pôn a ayiɲ menba, kwo pôni a baa tôŋ men. ³⁵ Yébé wôŋ a ðebé uwoyé kuré ðem menba, to pôn a ayiɲ

17:27 17: 27 Dé tô are 6: 9 - 7: 24

17:30 17: 30 Dé tô are 18: 20 - 19: 25

17:32 17: 32 Dé tô are 19: 26

menba, to pônî a baa tôñ. [³⁶ Imñê wôô a ðebé yagê ðem menba, kwo pôn a ayiñ menba, kwo pônî a baa tôñ.] »

³⁷ Menba, bay tôri engereri iyôñ ba: «Na yôñ a are bay ka hen ré yé ya ba?» Menba, ôbi uwôlji sara iyôñ ba: «Na kirijñ ka temay are yi ya a, dunu ré ðañ ya men.»

18

Gwosoy kwôlo gengiñ sa iyore toñ mamne nañ ôbi jerê kwôlê

(*Mk 7: 24-30, Lk 11: 5-10, Esay 62: 6-7*)

¹ Menba, Jésu hô kôlji gwosoy kwôlo ðañgi wô geléji bi bay ré uwôl Emen ta ta ðîba, bi bay ré ðî bôrji mène ré.

² Ôbi kôlji iyôñ ba: «Sa iyére to pônî a na, ôbi jerê kwôlê wo pônî mô ya, ôbi hariñ Emen né men, erem sa kwônî a ré a men. ³ Mamne to pônî mô sa iyére hende to hen men, hende era sa pôn pôn sa kôli iyôñ ba: «Jerêni kwôlê woni nibay nañ ôbi baren wo na.» ⁴ Têê kwône ôbi kañ menba, ôbi kôl iyôñ ba: «Hena ené hariñ Emen né men, erem sa kwônî a ré a men, kôba, ⁵ wô dôyrê wo mamne hende to hen dôyren hen na, naa jerê kwôlê bi wo hen biji añ bi hende hera sa dôyren ré niñ.» »

⁶ Kelma hô kôlji iyôñ ba: «Toyénge dô kwôlo ôbi jerê kwôlê bi wo habiñ hen kôl hen. ⁷ Hen ba, Emen dem a ré jerê kwôlê biji ðijé ka ôbi tôrji ka sôm uwôgeri yoyre nañ tu tare hen bi ôbi ré lê nañ ci hen ré ba? ⁸ En kelênge, ôbi a hena lew jerê kwôlê bi wo biji biji. Niñba, kirijña nôbi *Kema Gawra na bulo hera ba, na uné ayê bôô wôni sa terare a nà pa pa ba?»

Gwosoy kwôlo gengiñ sa Parisiñêñê nañ bay engé wôgê

⁹ Jésu hô kôl gwosore to ðañgi wô sa ðijé ka bô yirji môñ ciré na kañ derôre tu Emen a añ bô megêrji môñ ani ré hen. ¹⁰ Ôbi kôl iyôñ ba: «Bijé wôô ôrji bô *iyéy

Emen a wô uwôlê Emen, kwo pônî na *Parisijnê men, kwo pônî na *ôbi engé wôgê men. ¹¹ Kwoɲ Parisijnê hen, ɔ̄beu ta aɲ uwôl Emen kôl iyôɲ ba: «Emen, en lêm dosé wôsa en yi mega tô gawrê ka baa hen ka na bay gemsare men, bay bô habrê men, bay wônɲ wônɲare toɲ iyôɲ a tôɲ hen né men, en yi môɲ ôbi engé wôgê wo hen né a men. ¹² En jôriɲ bôn kurôɲ têê wôê bô demas a men, en bi kibi arɲa môj kaɲê kê̄m ka en uwôɲ hen a men.» ¹³ Menba, ôbi engé wôgê dô tôri sêd aɲ, aɲ berê kirɲ si derômarɲ kôba, ôbi gey ré, niɲba, sê dengôri ɓera ɓera kôl iyôɲ ba: «Emen, bô tuɲa tiɲê wôsa ena ôbi têriɲ.» ¹⁴ En kelêɲge, ôbi hô iɲ sari senɲe wôsa têriɲ tori dôriɲ sari a, niɲba, kwoɲ Parisijnê hen na, tori dôriɲ sari a ré, wôsa kwôni wo dô sari ta ba, bay a ɔ̄eréri tôɲ men, kwo dôbe sari ba, bay a biri deré sari ta men.»

Jésu tô kibri sa kamrê

(Mt 19: 13-15, Mk 10: 13-16)

¹⁵ Biɲé eraɲ naɲ kamrê ka dê dê bi Jésus ré uwôl kôbri sarji a. Kirɲna bay tôri gel hen iyôɲ menba, bay nay ɓiɲé bay ka hen. ¹⁶ Niɲba, Jésus biji bay eraɲ naɲ ci aɲ kôl iyôɲ ba: «Dêɲge kamrê era yen a, ɔ̄iba, ken jôrenɲeji ré, wôsa *emê iyére to Emen yi gengiɲ sa ɓiɲé ka yi mega kamrê bay ka hen iyôɲ. ¹⁷ Na tu kwôlê a ené kelêɲge hen, kwôni wo gey bi Emen né yi kelma wori mega kema wo dê liɲ hen iyôɲ ré na, ôbi a ulê têri bô emê iyére tori a ré kwôy.»

Kema mana woɲ ôbi uɲé

(Mt 19: 16-30, Mk 10: 17-31)

¹⁸ Menba, kelma wo Jubɲê wo pônî enɲeriɲ Jésus iyôɲ ba: «*Rabi wo dôri, na mi a ené lê aɲa ené môriɲ tu geɲ naɲ kunun ba?»

¹⁹ Menba, Jésus kôli iyôɲ ba: «Wô mi a jeré uwôgen kwo dôri ba? Kwôni wo dôri naɲ Emen pôn nêɲ a na kwo

dôri. ²⁰ Ju hôn tôô to Emen na ay kôl iyôn̄ ba: «Yiŋ yiŋare toŋ têtir̄n ré men, duu temare ré men, gômse ré men, kôl kwôlê woŋ benare ði sa ðiŋé ré men, biŋ ibam naŋ yom kwôlê a men.» »

²¹ Menba, ôbi uwôli sara iyôn̄ ba: «En li tôô hende to kêm hen naŋ kamŋên yeŋ.»

²² Kirij̄na Jêsu toy hen iyôn̄ menba, kôli iyôn̄ ba: «An̄ga pôn̄i bam ya, kel are uŋé kam aŋ, aŋ larir̄ji ba, ju céŋ bay nimré aŋ já uŋé ari uŋé derômaraŋ a menba, jôbi ju era tôn a.»

²³ Kirij̄na ôbi toy hen iyôn̄ menba, tiri mêne damaŋ, wôsa ari uŋé kari mê gaŋ. ²⁴ Jêsu bôri aŋ kôl iyôn̄ ba: «Sé bô emê iyére to Emen a na, iyére naŋ bay uŋé. ²⁵ Jambal a sé lew si tu iyom libra, gôliŋ ôbi uŋé bi ré si bô emê iyére to Emen a.»

²⁶ Biŋé ka mô ya toy hen, kôl iyôn̄ ba: «Iyôn̄ niŋ ba, i a uŋé gelê ba?»

²⁷ Jêsu kôl iyôn̄ ba: «An̄ga gawra nê m lê ré ba, Emen nê m lê.»

²⁸ Piyêr kôl iyôn̄ ba: «A nibay ka nini ðéŋ ari uŋér̄ni kêm aŋ eraŋ tôm a hen ba, kwoni ba, a yé iyeŋ ba?»

²⁹ Jêsu uwôli sara iyôn̄ ba: «Na tu kwôlê a ené ena kelêŋge hen, hena kwôni ré ðéŋ iyére tori, tamni, yê nêri, balêri, naŋ kamni wô sa emê iyére to Emen na, ³⁰ a uŋé ðê ka hen haw hen kirij̄n bay ka hen, aŋ wulê wo ðaŋgi a ba, ôbi a merê tu geŋ naŋ kwini a men.»

Jêsu hô kôl têt subu wori kwôli temayri naŋ kwôli jê sé wori kamŋê

(Mt 20: 17-19, Mk 10: 32-34)

³¹ Jêsu ôriŋ naŋ bay tôri ka môj kibi wôô hen wolé aŋ kôlji iyôn̄ ba: «Nana erêŋge na Jérusalêm a hen aŋ kwôlo bay kibi Emen na li bô magtubu a gengiŋ san nôbi Kema

Gawra hen na, ariri a lij. ³² Wôsa bay a nôgen bijñ ðijé ka na Jubñê ré hen añ bay a ayren men, teren men, teben kalê tun a a men. ³³ Kirijña bay a sên menba, bay a deren añ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kamñê.»

³⁴ Menba, bay tôri hôn bô kwôlo ôbi kôlji hen né, wôsa bô kwôlê hen iyêre nañ ci añ bay hôn kwôlo Jêsu ða kelê hen né.

Jêsu berare ôbi tu tijñ wo pôni Jérïko

(Mt 20: 29-34, Mk 10: 46-52)

³⁵ Jêsu era ba ða nañ Jérïko menba, ôbi tu tijñ pôni mô bêngê geré wô uwôlê are. ³⁶ Ôbi toy né kwônê ðijé ka ô hen menba, ôbi engere ré na mi ba? ³⁷ Menba, bay kôli iyôn ba: «Na Jêsu wo Najarêt a erê hen.» ³⁸ Menba, ôbi uwôgiri kañ a ta kôl iyôn ba: «Jêsu, kuñga *kelma Dabid, bô tu ña tijñê.»

³⁹ Bijé ka ô tumô hen ôni bi ôbi ré wôm tôn, nijba, ôbi hô ôm nañ néri a, kôl iyôn ba: «Kuñga kelma Dabid, bô tu ña tijñê.»

⁴⁰ Jêsu ðebu tôn añ kôl bay ré erañ nañ ði. Kirijña ôbi era ða menba, Jêsu engerereriyôn ba: ⁴¹ «Na mi a jeré gey bi ené li bem ba?» Menba, ôbi kôli iyôn ba: «Kelma, en gey gelé kirijñ.»

⁴² Menba, Jêsu kôli iyôn ba: «Gel kirijñ. Ayê bôô wom gôlijñ nañ ju.»

⁴³ Menba, kirijñ bay ka hen na, ôbi gel kirijñ añ ô tô Jêsu a heramijñ Emen. Bijé kêm ka gel hen iyôn menba, bay heram Emen men.

19

Jêsu ô iyé Jasé

¹ Jêsu sa bijñ Jérïko menba, way perê iyére ôrijñ hen iyôn menba, ² kirijñ bay ka hen na, gawra wo pôni bay

uwôgeri Jasé ôbi na ôbi sa *bay engé wôgê men, na ôbi uɲé a men. ³ Ôbi woge ðiré gelé i a ré na Jésus ba, niɲba, ôbi nê m né, wô kwônê ðiɲé wôsa ôbi na menay. ⁴ Ôbi ge tumô ô ðayê bô ðôliɲ a wô gelé Jésus, wôsa ôbi a ayê na si kirijɲ bay ka hen. ⁵ Kirijɲa Jésus sa kirijɲ bay ka hen menba, ay tiri gili menba, kôli iyôɲ ba: «Jasé, herbo tôɲ lew, na erê wulê iyére tom a kemnêɲ.»

⁶ Jasé herbo tôɲ lew aɲ ðu Jésus yiri a naɲ yi derê. ⁷ Kirijɲa ðiɲé gel hen iyôɲ, menba, bay ɲamɲiɲ kôl iyôɲ ba: «Na iyé ôbi têriɲ a, ôbi ré ô yé ya.»

⁸ Menba, Jasé hena ðebu ta kôliɲ Kelma iyôɲ ba: «Na biɲ bay nimré kwa ari uɲéren men, hena na ené ôm aɲga kwôni wugem ba, na hô têbri hôriɲ têê pôrbu.»

⁹ Menba, Jésus kôliɲ iyôɲ ba: «Kemnêɲ ðiɲé ka bô iyére to na uwôɲ gelê wo Emen, wôsa ôbi kôba, na kuɲga *Abraham men. ¹⁰ Na iyôɲ a, nôbi *Kema Gawra ené era na wô wogé ka ge kay hen wô gôliɲ naɲ ci.»

Gwosoy kwôlo gengiɲ sa lôr

(Mt 25: 14-30)

¹¹ Mega wo ðiɲé toy kwôlê bi wo hen iyôɲ na, Jésus kôliɲ gwosoy kwôlo ðaɲgi. Ôbi baa ða naɲ Jérusalêm menba, bay kôl yaɲ ba *emê iyére to Emen ré gelé yere tirji a haw hen a men. ¹² Ôbi kôl iyôɲ ba: «Gawra wo pôni balêri na kilmé ô sa iyére to kelanɲi bay ré ô dôbri kenare sari a dema ðiré hera tô. ¹³ Pa dema ôbi ré ô tô na, ôbi uwôga manê kari môj aɲ céji lari woɲ lôr pôn pôn aɲ kôliɲ iyôɲ ba: «Liɲge jeɲga kwôy wo na uwôɲ.» Menba, ôbi ô hari niɲ. ¹⁴ Niɲba, kelma bi wo hen na, ðiɲé geyri ré, menba, bay jé ðiɲé tôri a kôl iyôɲ ba: «Nini gey bi ôbi ré emêni ré niɲ.» »

¹⁵ «Menba, kirijɲa ôbi bulo hera tô engé kenare tori hende to hen na, ôbi jé uwôga manê ka ôbi na biji lari

hen, ðiré gelé mi a bay ré lijɲ naɲ gursu hende to hen ba. ¹⁶ Kwo tumô era aɲ kôli iyôɲ ba: «Kelma, lôr wom bi wo pôn hen na, en hô uwɔɲ megari môj a sara.» ¹⁷ Menba, ôbi kôli iyôɲ ba: «Dô ju na mana wo dôri. Mega wo ju cubu tum dô sa aɲga dê a dô hen iyôɲ na, na bem iyére môj ju ôm.» ¹⁸ Kwo jôgijɲ wô era aɲ kôli iyôɲ ba: «Kelma lôr wom bi wo na ju ben hen na, en hô uwôɲ kamni bay a sara.» ¹⁹ Menba, ôbi kôli mega wo ré kôlijɲ kwo tumô hen kôl iyôɲ ba: «Jôbi ju ôm iyére bay.» ²⁰ Kwo ðaɲgi era aɲ kôli iyôɲ ba: «Kelma gel lôr wom bi a na, en uwôbere wolé bô kibi bargay a. ²¹ Wôsa en hare wôsa ju na kwôni wo maɲi: lôr wo ju bi gem né kôba, ju uwôɲ men, ju ci ré kôba, ju wal a men.» ²² Menba, ôbi kôli iyôɲ ba: «Na kwôlo si kem a, a ené jôrijɲ kwôlê sam a, jôbi wo habijɲ bi wo hen. Ju hôn wo ené na gawra wo maɲi men, lôr wo ené bi gemé ré kôba, ené uwôɲ men, ené ci ré kôba, ené wal a men. ²³ Hen iyôɲ ba, wô mi a jeré ô bê lari wujɲê iyéy geméri a ré ba? Aɲ heraren na ba, ené eɲgé naɲ kamne a sara a ré ba?» ²⁴ Menba, ôbi kôlijɲ ðijé ka ðube kirijɲ bay ka hen iyôɲ ba: «Eɲgéɲge lôr bi wo hen kôbri a aɲ, ken bijɲ kwo ôrijɲ môj hen a.» ²⁵ Bay kôli iyôɲ ba: «Kelma, ôbi ôrijɲ môj nijɲ.» ²⁶ Kelma na kôlji iyôɲ ba: «En kelêɲge kwôni wo naɲ uɲé bay a hô biri a sara. Nijɲba, kwo ari uɲé kari lôg hen na, bay a derê bay ka lôg hen kôbri a aɲ sôɲ. ²⁷ Kwo bay baren ka na gey bi ené ômji ré hen na, eraɲge naɲ ci na, ken derji tun a nà.» »

*Anɲa ðijé li wô sa wo Jésu Jérusalêm a
(Mt 21: 1-11,15-17, Mk 11: 1-10, Ja 12: 12-16)*

²⁸ Kirijɲa Jésu kôl kwôlê bi hen iyôɲ nijɲ menba, ôbi dô tumô ðijé na wô erê Jérusalêm a. ²⁹ Kirijɲa ôbi ba ða naɲ Bêtpajé naɲ Bétani a men ka yi si kwa Keram wo Olibiyé a hen menba, Jésu jé bay tôri wôô, ³⁰ aɲ kôlji iyôɲ

ba: «Erênge iyére to tumôrnge hen, kirijna ken bijn na, ka upé kema kura harijn tòn wo kwôni dayri sa pôn né tô, bisiréngeri ken erajn. ³¹ Añ hena kwôni ré kelênge iyôn ba: «Wô mi a kené busereri ba?» Ba ken kôl iyôn ba: «Na Kelma a geyé.» »

³² Bay jé bay ka hen ôrji menba, uwonji are kêm mega bi wo Jésu ré kôlijn hen iyôn. ³³ Kirijna bay ca buseré kema kura bi wo hen menba, bay iyéri engeriji iyôn ba: «Wô mi a kené buser kema kura wo hen ba?»

³⁴ Menba, bay uwôlji sara iyôn ba: «Na Kelma a geyé.»

³⁵ Menba, bay erajn najn kema kura bi wo hen bijn Jésu añ bay bi bargay kaji cêgeri a añ Jésu day sara. ³⁶ Añ geré wo ôbi ay hen na, ðijné bi bargay kaji tòn tô geré tumôri a. ³⁷ Ôbi ba ða najn Jérusalêm kirijna ôbi herbo sa Keram wo Olibiyé a menba, bay tôri kêm najn kwônêrji ayji kibi Emen kan a ta najn yi derê wô angan gijnê kêm ka bay gel hen. ³⁸ Menba, bay kôl iyôn ba:

«Bi teré kibi yi wô sa Kelma wo era najn hini Kelma Emen hen.

Bi bô jalê yi derômaran a men,
bi ayê kibi yi wô sa Emen men.»

³⁹ *Parisijnêñê ka pôni perê kwônê ðijné hen kôlijn Jésu iyôn ba: «Kelma nay bay tòm bi bay ré wôm karê gura tòn.»

⁴⁰ Ôbi uwôlji sara iyôn ba: «En kelênge, hena bay ré wôm tòn ba, na jerew a karê gura.»

Jésu sôm wô sa Jérusalêm

⁴¹ Kirijna ôbi ba ða najn Jérusalêm añ kirijna ôbi ay tiri gele menba, ôbi sôm wô sare. ⁴² Añ ôbi kôl iyôn ba: «Mini kôba, henañ meré hôn wo wulê bi wo hen anga ré béré bô jalê hen, nijba Emen bi teré tijn sara haw hen. ⁴³ Kworé

mini ba, wulê wo era hen na, bay bare karê a méré sarê men, bay a gasererê si na si na a men. ⁴⁴ Bay a mênênge yôd aɲ mini naɲ ðɪné ka bôrê a men, bay a d'é keram wôni baa ta sa megari a sa iyére toré ré, wôsa me hôn wulê wo Emen eraɲ wô sarê hen né.»

*Jésu dage bay d'é gara bô iyéy Emen a
(Mt 21: 10-16, Mk 11: 15-19, Ja 2: 13-22)*

⁴⁵ Menba, Jésus ô derô haba wo *iyéy Emen a aɲ dage ðɪné ka d'i gara hen. ⁴⁶ Ôbi kôlji iyônɔ ba: «Lɪɲ bô magtubu to Emen a kôl iyônɔ ba: «Iyére tɪɲê a yé iyéy uwôlê Emen» menba, kenbay ken ay lɪɲ kini merê bandi.»

⁴⁷ Ôbi gelɪɲ ðɪné are sa pôn pôn iyéy Emen a. Damné kaɲ bay bê kwôbe naɲ *bay derê tô tôô to Emen wogeji geré bi ciré diiri, men kilmé kaɲ bay sa ðɪné kôba, na hen iyônɔ men, ⁴⁸ niɲba, bay uwônɔ kwôlê wôni woɲ d'iri sari a ré, wôsa ðɪné kêm dôbe marji toyɲ kwôlê wori.

20

I a bɪɲ Jésus tôô ba?

(Mt 21: 23-27, Mk 11: 27-33)

¹ Wulê wo pônɪ a na, Jésus gelɪɲ ðɪné are derô haba wo *iyéy Emen a aɲ uwôlɪɲ béré Kwôlo Dôri menba, damné kaɲ bay bê kwôbe men, *bay derê tô tôô to Emen naɲ bay sa ðɪné saji. ² Aɲ bay kôli iyônɔ ba: «Kelêni na naɲ tôô to yônɔ a jeré lɪɲ are bay ka hen men, i a bem tôô hende to hen a men, ba?»

³ Menba, ôbi kôlji iyônɔ ba: «Nôbi kôba na engerénge kwôlê pôn men. Kôlengé: ⁴ batêm to Ja na lɪɲ ðɪné hen na, hena na derômaraj a laba hena na ligi gawrê d'i ba?»

⁵ Bay kôlɪɲ perêrji a iyônɔ ba: «Hena nana kôl: «Hena na derômaraj a» ba, ôbi a kelê: «Wô mi a na kené bi bônɔge

sari a ré ba?» ⁶ A hena nana kôl na to gawrê ba, ðijé a gôbêna deré wôsa bay hôn wo Ja ré na *ôbi kibi Emen.»

⁷ Menba, bay kôli ciré hôn kirij̄n ka tôô tori hende to hen ré henaj̄n ya hen né. ⁸ Menba, Jêsu kôlji iyôñ ba: «Nôbi kôba, na kelêñge na naj̄n tôô to yôñ a ené lij̄n are bay ka hen né men.»

Gwosoy kwôlo gengij̄n sa bay yagê tij̄naɔor kaj̄n bay bô habrê

(Mt 21: 33-46, Mk 12: 1-12)

⁹ Menba, Jêsu kôlij̄n ðijé gwosoy kwôlo pôni kôl iyôñ ba: «Gawra wo pôni yage tij̄naɔor, ôbi bij̄n bay yagê tij̄naɔor yagê wori bi wo hen aj̄n bay têbri naj̄n geserê geserê aj̄n ðij̄n yiri ôrij̄n kergare to kelangi aj̄n wula gaj̄n.

¹⁰ Kirij̄na wulê néere nêmen nij̄n menba, ôbi jé mana wori ô uné bay yagê tij̄naɔor hende to hen bi bay ré biri kwa yêre tori men. Nij̄nba bay sê mana bi wo hen aj̄n dageri hô kôbri senge. ¹¹ Ôbi hô jé mana wo ðangi menba, ôbi kôba, bay sêri men, tiréri a men aj̄n bay dageri hô kôbri senge.

¹² Ôbi hô jé mana wo ðangi wo jôgij̄n têê subu sôñ menba, ôbi kôba, bay sêri iyare aj̄n dageri. ¹³ Ôbi iyéy tij̄naɔor na kôl iyôñ ba: «Na ba, na lê iyeñ ba? Na jé keman wo en geyri hen. Dô ré ba, ôbi ba, bay a kemnaj̄n tini tô.» ¹⁴ Nij̄nba, kirij̄na bay gili hen iyôñ menba, bay kôl iyôñ ba: «Na ôbi emê cibré ibari ôbi a na. Na deréñgeri aj̄n na banje naj̄n anj̄gaj̄n cibré bay ka hen.» ¹⁵ Bay ðiri bô yagê ôrij̄n wolé aj̄n bay diiri.»

«Hen ba, ôbi iyéy tij̄naɔor hende to hen a liji iyeñ nij̄n ba? ¹⁶ Ôbi a era naj̄n yiri sa deré bay yagê bay ka hen aj̄n bij̄n ka ðangi yagê bi wo hen.»

Kirij̄na kwônê ðijé toy hen iyôñ menba, bay kôl iyôñ ba: «Eñ eñ, a yé hen iyôñ né kwôy.»

¹⁷ Jêsu bôrji tirji a aj̄n kôlji iyôñ ba: «Kwôlo kôl iyôñ ba:

«Keram bi wo bay dɛ́ iyére na kaɲni hen na, ôbi a hô yé keram woɲ dɛ́ tô iyére» hen ba, bôri na iyeɲ ba? ¹⁸ Kwôni wo yôɲ yôɲ wo kuriɲ sa keram bi wo hen a na, gerɲéri a tiɲ men, kwo keram bi wo hen kuriɲ sari a ba, a hederéri men.»

*Bay sél Jésu wô sa têbê wôgê wo kelma wo dami Sésar
(Mt 22: 15-22, Mk 12: 13-17)*

¹⁹ Bay derê tô tôô to Emen naɲ damné kaɲ bay bê kwôbe woge bi ciré ðeré Jésu kirɲ bay ka hen, niɲba, bay hariɲ ðiɲé. Bay hôn dô wo gwosore to ôbi ré kôl hen na, ré gengiɲ na sarji. ²⁰ Ayɲ tôri wulê bi wo hen na, bay bôri jô jô menba, bay jé ðiɲé ka li yirji môɲ ciré na kaɲ bay lê are naɲ gerérji hen ligi Jésu a wô ðeréri sa kwôli kelêri a ô biɲ bay emê sa iyére. ²¹ Bay engereri kwôlê kôl iyôɲ ba: «*Rabi, nini hôn wo kwôli kelêrem men, gelé aɲgam men na, na kwôlê woɲ tiri men, ju dô tu kwôni ré men, ju geliɲ ðiɲé are naɲ geré kwôlo Emen woɲ tiri a men. ²² A têbê wôgê wo kelma wo dami *Sésar ba, tôô kôl niné têbe laba, niné têbe ré dɛ́iba?»

²³ Jésu hôn gwosore toji hende to hen menba, ôbi kôlji iyôɲ ba: ²⁴ «Benge selé pôn nà na gelé. Sa kwôni wo yi hen men, aɲga bay dɛ́ yéé hen a men ba, na ka i ba?» Menba, bay uwôli sara iyôɲ ba: «Na to kelma wo dami Sésar.»

²⁵ Menba, Jésu kôlji iyôɲ ba: «Dô, aɲga na ka Sésar ba, ken biɲ Sésar, aɲga na ka Emen ba, ken biɲ Emen.»

²⁶ Bay nêɲ ðeréri tu ðiɲé sa kwôlo ôbi kôl a hen né men, tiniɲi ge kay aɲ bay wôm tôɲ mera.

*Sadusiɲêɲê engere kwôlê gengiɲ sa jê sé wo ðiɲé ka
ma
(Mt 22: 23-33, Mk 12: 18-27)*

²⁷ Bijné ka pôni bay uwôgeji *Sadusijnê. Bay na bijné ka bi bôrji sa jê sé wo bijné ka ma a ré. Menba, ka pôni eraji ligi Jésu a engeriri kwôlê kôl iyôn ba: ²⁸ «Rabi, *Moyis na kelêna iyôn ba: «Hena kwôni wo yêni ré ma aña ré ði tamni mamare aña hende ré yê ré tô na, ôbi enne yêñ kamrê bijn yêni wo ma hen.» ²⁹ Nijn na, bijné ka pôni na jurgem tô yêniñare a. Kwo iyêri enge iyore yê ré tô menba, ma. ³⁰ Kwo têê wô men, ³¹ kwo subi enji turgôrji hende to hen iyôn kwôy jurgem toji hende to hen niñba bay yêñ ré tô menba, maji kêm. ³² Cêgerji kelôg menba, iyore hende to hen ma a men. ³³ Iyore hende to hen na, kirijna bijné ka ma a jê sé ba hende yé tami i pôn ba? Wôsa bay jurgem toji hende to hen na na kwôñê.»

³⁴ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Gawrê ka sa terare a na, engijn yirji. ³⁵ Niñba, ka Emen bôrji mega bijné ka ðiré biji gelé wo a era hen na, kirijna bijné ka ma a jê sé kamñê hen na, bay a engijn yirji ré. ³⁶ Bay a ma ré niñ a men, wôsa bay yi mega *manê ka derômarañ a iyôn. Bay na kam Emen wôsa Emen biji ji si kamñê niñ. ³⁷ Wô jê sé wo bijné ka ma na, Moyis kôba, na gel wo bay ré sa jê sé. Kwôlo ôbi na li bô magtubu a gengijn sa kwôli germé ka yi môñ tare iyôn hen, añ ôbi uwôge Kelma Emen na kwo *Abraham, kwo Isak nañ kwo Jakwôb. ³⁸ Hena Emen ré na Emen wo kwôni na, gel wo kwôni bi wo hen ré mô tu geñ, ðiba, ôbi na Emen wo ka ma hen né. Wôsa tiri a na bijné kêm mô tu geñ.»

³⁹ Bay derê tô tô to Emen ka pôni kôli iyôn ba: «Kelma ju kôl dô.»

⁴⁰ Añ bay hare engeréri kwôlê sa ani kani a niñ.

*Krist na Kelma wo Dabid men, kungari a men
(Mt 22: 41-46, Mk 12: 35-37)*

⁴¹ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Bijné li iyeŋ aŋa kené kôl Krist, kwo Emen dôri hen ré na kuŋga *kelma Dabid ba?

⁴² Wôsa Dabid naŋ yiri kôba kôl bô magtubu toŋ kurôn to cay a kôl iyôn ba:

«Kelma Emen na kôliŋ Kelma wuŋê iyôn ba:

«Sa mô sa kôben woŋ gusurô a,

⁴³ kwôy wo na biŋ bay barem a yé aŋgaŋ sêlê têm.» ›

⁴⁴ A hena Dabid ré uwôgeri Kelma, ba a lê iyeŋ a ôbi ré yé kuŋgari sôn ba?»

Jésu yêge maa bay tôri wôsa bay derê tô tôô to Emen

(Mt 23: 1-36, Mk 12: 37-40)

⁴⁵ Jésu kôliŋ bay tôri tu biŋé ka mô toy kwôlê hen iyôn ba: ⁴⁶ «Berêŋge dô wô *bay derê tô tôô to Emen ka gey palé naŋ bargay ka yêŋê ka ré gel wo ciré na ka damné hen men, gey bi biŋé ré liji dosé yôd yôd tu wolé men, kirijŋ ka tumô bô *iyéy daŋare a men, kini emê are a a men hen.

⁴⁷ Men, bay gey emê yébé kaŋ mamê men, uwôlji Emen jô kibi ré hen a men na, Emen a ulê kwôlo dami sarji a.»

21

Ari bé ka mamne toŋ hendi nimré bi

(Mk 12: 41-44)

¹ Jésu bô kirijŋ kwari a menba, ay tiri geliŋ biŋé ka eraŋ naŋ aŋgaŋ baliyare kaji sa bi kirijŋ ka bay biŋ lari a hen. Biŋé bay ka hen na, na bay uŋé kêm. ² Ôbi gel iyore to pônî to na mamne toŋ hende nimré kôba, era sa bi kam selé tore wôô to nêmen ani ré hen men. ³ Menba, Jésu kôl iyôn ba: «Na tu kwôlê a ené ena kelêŋge hen, mamne toŋ hende nimré hende to hen na, bi dê biŋé bay ka hen kêm. ⁴ Wôsa biŋé bay ka hen kêm hen, bi na gursu to bay

ôrijn doyre ré nijn hen, nijnba, hende ba, bi na lari kêm wo hende ôrijn doyri wô kelijn anğajn emêre hen.»

Jésu uwôl béré kwôli mênê iyéy Emen

(Mt 24: 1-2, Mk 13: 1-2)

⁵ Kirijna ðijné ka pônî kôl kwôli *iyéy Emen nañ keram wo dôri wo bay ðijn hen men, are kêm ka bay bi wô ñanijn bôre hen a men ré dô menba, Jésus kôlji iyôñ ba: ⁶ «Are bay ka ken gel hen na, wulê wo era hen na, keram wôni wo a ba, ta sa megari a ba, nañ, bay kêm a mênijn.»

Ari bô emê nañ gelijnare gusijn

(Mt 24: 3-14, Mk 13: 3-8)

⁷ Bay engereri iyôñ ba: «Kelma, kelêni kirijn ka yôñ a are bay ka kêm hen ré sa ba? Men, na mi a gelé mega wo are bay ka hen ré ca sa nijn ba men.»

⁸ Menba, Jésus kôl iyôñ ba: «Berêñge dô, bi kwôni lamêñge ken ge kay ré, wôsa ðijné kwône a ayê henen añ a kelê: «Na nôbi a na *Krist, kwo Emen dôri hen» men, «Wulêri sa nijn» a men na, ken ô tôrji a ré. ⁹ Kirijna ken toy kwôli kumbul nañ kwôli ðijné ka kañ Kelma woji ôm na, ðéñge bôrñge hare ré, wôsa are bay ka hen a sa môj môj dem nijnba, na gerñé wulê bi wo hen né tô.»

¹⁰ Menba, ôbi kôlji iyôñ ba: «Tô yê pôn a lê kumbul nañ kwo ðañgi men, emê iyére to pôn a sêñ nañ to ðañgi men, ¹¹ yebagijnare terare to dami dami a yé men, kurôñ nañ ômñare a yé nañ sa iyére iyére men, anğa li harê harê nañ anğajn gijnê ka li harê harê a yé derômaraj a men.»

Anğa a sa sa bay tô Jésus a

(Mt 10: 17-22, Mk 13: 9-13)

¹² «Nijnba, pa dema are bay ka hen ré sa tô na, bay a perêñge men, bay a gelêñge gusijn men, bay a ôrijn nañ ken tumô bay jerê kwôlê ka bô *iyéy ðajnare a men, bay a ôrijn nañ ken ðañgay a men, tumô kilmé ka damné a men,

tumô bay emê sa iyére a men, wô kibi henen. ¹³ Are bay ka kêm hen a bénge na geré ulê béré Kwôlo Dôri. ¹⁴ Kirijna bay ôrijn najn ken tumô bay jerê kwôlê na, ken erem wô kwôlo kené erê kelê wô jôrijn sarnge ré. ¹⁵ Wôsa nôbi, na bénge kwôlê wojn kelê najn tu melênê wo kwôni perêrji a hen a nê mê narê najn ken né. ¹⁶ Balêrnge kajn bay yêrnge najn yêrnge men, balê ka kwôni najn miljêrnge a ayê sarnge men, bay a lê ajn ka pôni kwône perêrnge a hen bay a derji. ¹⁷ Bijné kêm a tôrnêrnge wô kibi henen, ¹⁸ nijba, gusiri sarnge pôn iyôn kôba, a kayê ré. ¹⁹ Na wô lêrnê wo ken lêrnê hen ajna kené ôrijn bijn kini gelê wojn tiri hen.»

Jésu kôl kwôli mênê Jérusalêm

(Mt 24: 15-21, Mk 13: 14-19)

²⁰ «Kirijna ken gel wo asgarjê mér Jérusalêm ta nijn na, ken hôn wo tay mênêre na ré sa nijn. ²¹ Iyôn ba, bi bjine ka Judé ba, ge sa keram a men, ka mô Jérusalêm a ba, bi siji nô men, ka bô nono ba, bi heraji uwo ré nijn men. ²² Na hen iyôn hende to hen a, Emen rée gelijn bjine gusijn wô kibi têrijn mega wo na kôlijn bô magtubu tori a hen iyôn. ²³ Wulê bi wo hen na, bô emê wo dami a lê yébé kajn bay kwoo men, ka kamniji yi kuba baa ya tô hen a men, wôsa gusijn to dami a lê bjine men, bô Emen a tari sarji a a men. ²⁴ Bijné ka na Jubjê ré hen, a deréji najn yebere men, bay a pôrji ôrijn perê tô yê bjine ka sa terare a nà kêm men, bay a herédé Jérusalêm têrji a kwôy wo wulê wo Emen na biji hen a kôrijn.»

Hera wujê nôbi Kema Gawra

(Mt 24: 29-31, Mk 13: 24-27)

²⁵ «Anğajn gijnê a yé sa tare a men, sa geserê a men, sa têbêrne a a men, ajn sa terare a nà ná, harê a deré bjine wô néé mêw wo dami wo cér men, ²⁶ harê a deré bjine wô anğajn gusijn ka a era sa terare a nà hen, wôsa anğajn néé

ka derômaran a a yebagijn tij. ²⁷ Menba, bay a gelen nôbi Kema Gawra hera perê kirijn ka geri a, naj nêé wo dami men, damjare to dami a men. ²⁸ Kirijna ken gel are bay ka hen sa nij na, janênge yerŋe aŋ ken dô sarŋe ta hanje nij, wôsa merê sa senje wonje ba dfa nij.»

Anja gel wo emê iyére to Emen ré ba dfa
(Mt 24: 32-35, Mk 13: 28-31)

²⁹ Menba, Jêsu ay anjaŋ gelé gelji kôl iyôn ba: «Gelênge tógôre naj gurô wo danji kêm. ³⁰ Kirijna bay ay tô jebé menba, ken hôn wo kami emen ré baa dfa nij. ³¹ Kenbay kôba, kirijna ken gel wo are bay ka hen sa nij na, ken hôn wo emê iyére to Emen ré dfa nij. ³² Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, gawrê ka haw hen na, ka pônî a ba geŋ kirijna are bay ka hen a saŋ hen. ³³ Derômaran naj sa terare a najê, nijba, kwôlê wujê na, a najê ré kwôy.»

Dé tu melênê sa yi a

³⁴ «Dênge tu melênê sa yerŋe a bi emê naj anjaŋ yê naj suné anja sa terare a nà, ma lê aŋ bôrŋe a gôrbijn sa wulê wo nôbi Kema Gawra na heran hen, réba na sé sarŋe a dus. ³⁵ Wôsa wulê bi wo hen, a sa mega bera iyôn sa ðijné ka sa terare a nà kêm. ³⁶ Merênge geŋ sa uwôlê Emen a yôd yôd bi Emen bênge néé bi ken gôljin sa anja kêm ka a sa sarŋe a hen aŋ bi ken ðibijn ta tumôn nôbi Kema Gawra.»

³⁷ Tu tare ba, Jêsu gelijn ðijné are derô haba wo iyéy Emen a, aŋ perare ba, ôbi si ô wulê sa Keram wo Olibiyé a kwôy kwôy. ³⁸ Menba, ðijné kêm era ligiri a naj tô kirijn cud wô toyé kwôlê wori bô iyéy Emen a.

22

Kilmé woge wô deré Jêsu

(Mt 26: 1-5,14-16, Mk 14: 1-2,10-11, Ja 11: 45-53)

¹ Geserê wo bay li naɲ mapa wo wubere naɲ bô wo na *Pak hen ba dfa. ² Menba, damné kaɲ bay bê kwôbe naɲ *bay derê tô tôô to Emen woge geré wô deré Jésus, niɲba, bay hariɲ ðiɲé.

³ Menba, Sidan ô bô Judas wo bay uwôgeri Iskariyôt wo na ôbi tô Jésus wo pôni perê ka môj kibi wôô hen. ⁴ Ôbi ô iyêlê naɲ damné kaɲ bay bê kwôbe men, bay gemé *iyéy Emen men, wô wogé geré woɲ ðeré Jésus. ⁵ Bay li yi derê damaɲ aɲ bay genge ciré biri gursu. ⁶ Ôbi gey naɲ ci aɲ woge geré wo ðiré ðeré Jésus biji wolé ðiba tu ðiɲé a ré.

Jésu bi bay ðu sa tê Pak

(Mt 26: 17-25, Mk 14: 12-16, Ja 13: 21-30)

⁷ Naɲ sa geserê wo bay li naɲ mapa wo wubere naɲ bô hen baa ya tô menba, sa nê m kemnêɲ wo bay ré duu kam gangê wô liɲ geserê Pak bi wo hen. ⁸ Jésus jé Piyêr naɲ Ja aɲ kôlji iyôɲ ba: «Erênge ken ô ðeré sa tê Pak wo naa emênge hen.»

⁹ Bay kôli iyôɲ ba: «Na yôɲ a jeré gey bi niné ô ðeré sa tê Pak na ya ba?»

¹⁰ Ôbi uwôlji sara iyôɲ ba: «Kiriɲa ka erê biɲ perê ira na, ka uɲé gawra wo pôni ay téwre sari a eraɲ si tumôɲge. Erênge tôri a kwôy derô haba wo ôbi a siɲ ya.

¹¹ Aɲ ken kôliɲ ôbi iyéy iyére bi wo hen iyôɲ ba: «*Rabi kôl iyôɲ ba, bô iyére to yôɲ, a ðiré ômiɲ emê woɲ Pak naɲ bay tôri ya ba?» ¹² Menba, ôbi a gelênge bô iyére to dami ta to bay ɲan bôre kô niɲ. Na ya hende to hen a kené ðeré sa tê Pak ya.»

¹³ Bay ô menba, uwôɲji are kê m mega wo Jésus ré kelaji hen iyôɲ menba, bay ðu sa tê Pak ya.

Jésu ô m geserê Pak naɲ bay tôri

(Mt 26: 26-30, Mk 14: 22-25, 1 Kworêntiɲê 11: 23-26)

¹⁴ Kirijna tayreri nêmen menba, Jêsu mô ôm emê naj bay tôri. ¹⁵ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «En ôrijn doy bi ené emê Pak bi wo hen môj môj naj ken dema ené gelijn gusijn tô. ¹⁶ Wôsa en kelênge, na emê kwo d'angi ré nij kwôy wo merê sa sênge wo geserê wojn Pak bi wo hen kôl kwôli hen na, kibri a derijn bô *emê iyére to Emen a.»

¹⁷ Menba, ôbi ay gwoy care tojn yê tijador aj lij Emen dosé sara menba, kôl iyôn ba: «Engênge ken céjn. ¹⁸ Wôsa en kelênge na hô yê care tojn yê tijador hende to hen ré nij kwôy wo emê iyére to Emen a saj.»

¹⁹ Men, ôbi hô ay mapa aj kirijna lij Emen dosé sara menba, ðiilê bij bay tôri aj kôl iyôn ba: «Kwo nà ná, yi mega kurôngi yen wo na ayê bé wô sarngê, lênge hen iyôn iyôn ken ermijn san a.»

²⁰ Men, ôbi biji care tojn yê tijador mega wo ôbi ré biji mapa hen iyôn cêgi emê a aj ôbi kôl iyôn ba: «Gwoy care tojn yê tijador to nà ná, na gwore to gel bijare to kôrbi to Emen naj ðijné naj geré wo kwôbren wo a bijn tôn wô sarngê hen.»

Jêsu kôl kwôli kwôni wo ré ayê sari

(Mt 26: 20-25, Mk 14: 17-21)

²¹ «Gel, kwo a ayê san hen ôm emê naj en. ²² Nôbi *Kema Gawra, na erê naj geré wo Emen na genge. Nijba, bô emê a kurijn sa kwôni wo ay san nôbi Kema Gawra hen.»

²³ Menba, bay namnij kôl iyôn ba: «I a lê hen iyôn perêrna nà ba?»

Bay tô Jêsu woge bi ciré henê perêrji a hen i a ré yé kwo dami ba?

(Mt 18: 1-4, 20: 25-28, Mk 9: 34, 10: 42-45, Ja 13: 2-17)

²⁴ Bay tô Jêsu narijn naj néerji wô sa i a ré yé kwo dami perêrji a hen ba? ²⁵ Menba, Jêsu kôlji iyôn ba: «Kilmé ka

sa terare a nà ná, òm sa ðijé kaji men, ka naɲ kenare tóni ba, li bay uwôgeji bay lê derê men. ²⁶ Dô wo kenbay ken li hen iyôn né. Niɲba, bi kwo dami perêrɲge a ba, bi yi kwo dê men, kwo òm sa kirɲ ba, bi yi mega mana iyôn men. ²⁷ Turɲge kenbay a ba, i a na kwo dami ba? Kwo mô tòn wô emê hen laba, kwo li jé hen ði ba? Na kwo mô tòn wô emê hen né ba? Niɲba, nôbi en mô perêrɲge a môɲ mana iyôn. ²⁸ Kenbay kena ðijé ka lêɲnê naɲ en perê gusiɲ a. ²⁹ Ôbi a, mega wo Iban né ben emê iyére tori hen iyôn na, nôbi kôba, en béɲge hen iyôn men. ³⁰ Ka emê men, yê men, naɲ en bô emê iyére tiɲê a men, ka merê sa gagay kenare a wô emê tô môɲ wo *Israyêl wo môj kibi wôô hen a men.»

Jésu kôliɲ Piyêr kwo ré kelê kwo ré hôni ré

(Mt 26: 31-35, Mk 14: 27-31, Ja 13: 36-38)

³¹ Kelma kôl iyôn ba: «Simô, Simô, bô dô réba Sidan engere ðiré yéɲge mega wo bay yéɲ kaw ciré dôriɲ kalmê ka habiɲ aɲ hen iyôn. ³² Niɲba, nôbi en uwôl Emen wô sam, bi ayê bôô wom ré mênɲ né. Aɲ wulê wo já buloɲ herajɲ yen a hen na, já yé ôbi dôbiɲ yêñêm ibiyare bôrji a.»

³³ Piyêr kôli iyôn ba: «Kelma, nôbi naɲ jôbi na, ré na dangay, ré na temare kôba, na ba cêgê ré.»

³⁴ Jésu kôli iyôn ba: «En kôlem, Piyêr, kura a yilé ré tô menba, já kelê têê subu jeré hônen né.»

Gusiɲ to a lê bay tô Jésu hen ba ða

³⁵ Menba, ôbi kôliɲ iyôn ba: «Kirɲna na en jéɲge aɲ na ken ay gursu ré men, magela woɲ bê bargay wôni ré men, garbê ré a men, hen ba, mi a naɲêɲge ba?» Bay uwôli sara iyôn ba: «Ani na naɲêni ré.»

³⁶ Ôbi kôliɲ iyôn ba: «Haw hen na, kwôni wo naɲ gursu ba, bi ay men, kwo naɲ magela woɲ bê bargay ya ba, bi

ay men, kwo yebere tori toɲ kaskar naɲ ba, bi ay bargay kari kelêɲ aɲ kelijɲ yebere toɲ kaskar men. ³⁷ Wôsa en kelênge, na lijɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba: «Bay dôɲseri naɲ bay dʒagê sa tôô.» Aɲ kwo gengijɲ san ba, ariri a lijɲ.»

³⁸ Bay kôl iyôɲ ba: «Kelma, gel yebere toɲ kaskar wôô yi na.» Ôbi uwôlji sara iyôɲ ba: «Nê m iyôɲ.»

Jésu uwôl Emen sa Keram wo Olibiyé

(Mt 26: 36-46, Mk 14: 32-42, Ja 18: 1-2)

³⁹ Menba, Jésus si aɲ ô sa Keram wo Olibiyé mega wo ôbi lêrê gaɲ gaɲ hen iyôɲ menba, bay tôri ô naɲ dɪ. ⁴⁰ Kirijɲa bay ô biɲ menba, ôbi kôlji iyôɲ ba: «Uwôlênge Emen bi ken kuriɲ bô aɲgaɲ lamê ré.»

⁴¹ Menba, Jésus dô tori wolé kelaɲ dê naɲ ci aɲ cubu gubari tôɲ aɲ uwôl Emen kôl iyôɲ ba: ⁴² «Iban, hena jeré gey ba, ju nôgê gwoy kam toɲ gusiɲ hende to hen wolé. Iyôɲ hari kôba, bi bô geyé wujê nôbi a lijɲ ré, niɲba, kwom jôbi dɪ.»

[⁴³ Menba, *mana wo derômarɲ a si sari a aɲ dôbri ibiyare bôri a. ⁴⁴ Aɲgê liri menba, ôbi uwôl Emen yôd yôd naɲ néri aɲ enjeléri bilijɲ yi môɲ kumi kwôbe iyôɲ herijɲ tôɲ terare a.]

⁴⁵ Kirijɲa ôbi uwôl Emen hen niɲ, menba, ôbi hena hera ligi bay tôri a menba, uwôɲji tô kum a wôsa tu ɲa dɛ sarji.

⁴⁶ Ôbi kôlji iyôɲ ba: «Kamaɲ! wô mi a kené yi kum ba? Henange ta ken uwôl Emen bi ken herijɲ bô aɲgaɲ lamê ré.»

Bay bu Jésus

(Mt 26: 47-56,69-75, Mk 14: 43-54,66-72, Ja 18: 3-12,25-27)

⁴⁷ Jésus iyêl baa ya tô menba, kwônê biɲé soji. Judas ôbi tô Jésus perê ka môj kibi wôô hen dera tumôrji, menba, ôbi

era ligi Jésu a wô ibé tô mari wô liri dosé. ⁴⁸ Menba, Jésu kôli iyôn ba: «Judas, na nañ ibé tô maa lijn dosé aña jeré ayijn san nôbi Kema Gawra hen ba?»

⁴⁹ Kirijna bay tôri ka mééri hen gel hen iyôn menba, kôlji iyôn ba: «Kelma niné sêji nañ yebere toñ kaskar ba?»

⁵⁰ Menba, kwo pôni di maa mana wo *dami wo damné kañ bay bê kwôbe woñ gusurô jô. ⁵¹ Menba, Jésu jôrji añ kôl iyôn ba: «Déngeji bay li.»

Menba, ôbi hebe maa mana bi wo añ ji. ⁵² Jésu kôlijn damné kañ bay bê kwôbe nañ bay sa bay gemé *iyéy Emen nañ bay sa ðijné ka era wô ðeréri hen iyôn ba: «Ken ayen lijn gemsalaba, wô mi a kené erañ nañ yebere toñ kaskar men, kwore men, ba? ⁵³ Kirijna na en mô nañ ken sa pôn pôn bô iyéy Emen hen ba, na ken ðuren né wô mi ba? Nijnba, haw hen na tare tonje men, kirijn ka hendi a gelé néé woji nô men hen.»

Piyêr uwôsur ðiré hôn Jésu ré

(Mt 26: 57-58, Mk 14: 53-54, Ja 18: 12-18,25-27)

⁵⁴ Bay ðiri ôrijn sijn iyé *dami wo damné kañ bay bê kwôbe a. Piyêr ô tôri dôrijn tôri cêgê. ⁵⁵ Bay lam tare dami derô haba a añ môrji iyêbe añ Piyêr kôba mô perêrji a men. ⁵⁶ Hende jé to pôni gel Piyêr mô iyêbe tare menba, hende bôri ðééj añ kôl iyôn ba: «Gawra wo nà kôba, na ô nañ ði men ré ba?»

⁵⁷ Menba, ôbi uwôsur kôl iyôn ba: «Iyore, en hônî ré.»

⁵⁸ Sem cêgê menba, kwo ðangi gili añ kôli iyôn ba: «Jôbi kôba, ju na kwoji men ré ba?» Menba, ôbi uwôsur kôl iyôn ba: «Ena kwoji ré.»

⁵⁹ Tare pôn cêgê menba, kwo ðangi kôl iyôn ba: «Na tiri yôd, gawra bi wo hen, na ô nañ ði men, wôsa ôbi na kwo Galilé.»

⁶⁰ Menba, Piyêr uwôli sara iyôn̄ ba: «En hôn bô kwôlo ju kôl hen né.» Kirij̄na ôbi iyêl baa ya tô menba, kura yel men.
⁶¹ Kirij̄n bay ka hen na, Kelma bul bô Piyêr dé̄jn̄ menba, Piyêr erem sa kwôlo Kelma na kôli hen: «Pa dema kura ré yel tô ba, já uwôserê têê subu jeré hōnen né.» ⁶² Ôbi si nô ājn̄ sôm ßugerôg ßugerôg.

Bay tiiré J̄ésu men, bay s̄eri men

(Mt 26: 67-68, Mk 14: 65)

⁶³ Gawrê ka gem J̄ésu hen ayrêri men, s̄eri men. ⁶⁴ Bay ha tiri ta ājn̄ ēngereri iyôn̄ ba: «Li yem mô̄jn̄ *ôbi kibi Emen iyôn̄, ājn̄ ju kelêni i a dêm hen ba?»

⁶⁵ Menba, bay tiréri damājn̄.

Bay ôrījn̄ nājn̄ J̄ésu J̄ésu tumô bay jerê kwôlê sa Jub̄nê

(Mt 26: 59-65, Mk 14: 55-64, Ja 18: 19-24)

⁶⁶ Kirij̄na kirij̄n wôl menba, dājn̄are to sur̄nê men, damné kājn̄ bay bê kwôbe men, *bay derê tô tôô to Emen a men dājn̄i. Ājn̄ bay ôrījn̄ nājn̄ J̄ésu tumô bay jerê kwôlê sa Jub̄nê. ⁶⁷ Ājn̄ bay kôli iyôn̄ ba: «Hena jeré na *Krist, kwo Emen dôri hen ba, ju kelêni.» Menba, ôbi uwôlji sara iyôn̄ ba: «Hena ené kelê̄nge kôba, ka bê bô̄r̄nge sara ré, ⁶⁸ men, hena ené ēngeré̄nge kwôlê kôba, ka uwôlen sara ré a men. ⁶⁹ Nij̄nba, ayij̄n tôri haw hen na, nôbi Kema Gawra na merê sa kôbi gusurô wo Emen wōjn̄ ôbi néé a.»

⁷⁰ Bay kê̄m kôli iyôn̄ ba: «Iyôn̄ ba, ju na Kema Emen ta!» Menba, ôbi uwôlji sara iyôn̄ ba: «Ôbi a kené kôl hen, ena Kema Emen.» ⁷¹ Menba, bay kôl iyôn̄ ba: «Nana gey bi kwôni wo ðāngi ré derêna kwôli sôn̄ ba? Nana toy nājn̄ marna kibri a nij̄n.»

23

Bay ôrījn̄ nājn̄ J̄ésu tumô Pilat a

(Mt 27: 1-2,11-14, Mk 15: 1-5, Ja 18: 28-38, J̄é l̄ê bay j̄é 4: 25-28)

¹ Menba, bay jerê kwôlê sa Jubnê hena kêm ôrijn nañ ãi tumô ôbi emê iyére *Pilat a. ² Bay ãiri kwôlê sari a kôl iyôn ba: «Gawra wo na ná, nini uwônji sa mênê ãijné kani a men, jôrji bi bay ré têbe wôgê wo kelma wo dami *Sésar men, kôl ãiré na *Krist, kwo Emen dôri hen wo na kelma ôbi emê sa iyére hen.»

³ Menba, Pilat engeriri iyôn ba: «Ju na kelma ôbi emê sa iyé Jubnê bi ba?» Menba, Jésu uwôli sara iyôn ba: «Jôbi a kelê hen.»

⁴ Menba, Pilat kôlijn damné kañ bay bê kwôbe nañ kwônê ãijné iyôn ba: «En uwôn kwôlê wôni wojn ãeréri ré.»

⁵ Nijnba, bay kôl môj kôl iyôn ba: «Ôbi sôge tô ãijné men, gelji are ayijn tôri Galilé, sa iyé Judé kêm añ kwôy sañ tôn na.»

Bay ôrijn nañ Jésu tumô ôbi emê iyére Hérôd a

⁶ Kirjna bay kôl hen iyôn menba, Pilat engere na ba, ôbi ré na kwo Galilé ba? ⁷ Menba, kirjna ôbi hôn wo Jésu ré na bô emê wo *Hérôd a menba, ôbi jéñ nañ ãi ãijn Hérôd wôsa wulê bi wo hen na, ôbi na Jérusalêm a ya men. ⁸ Kirjna Hérôd gel Jésu menba, yiri dôri gañ wôsa ôbi ôrijn doy geléri na ca yeñ wô kwôlo ôbi toy gengijn sari hen men, ôbi gey gelé angañ gijnê ka ôbi li hen a men. ⁹ Ôbi engereri kwôlê kwône njnba, Jésu uwôli kwôlê wôni sara ré. ¹⁰ Damné kañ bay bê kwôbe nañ *bay derê tô tô to Emen ãibiji kirijn bay ka hen ya men, añ ãiri kwôlo dami dami sari a nañ bô tarê. ¹¹ Hérôd nañ asgarjê kari bôri mega ani ré iyôn men, ayrêri men, bay dôbri bargay ka eyné añ dageri hôrijn ãijn Pilat. ¹² Sa hende to hen na, si Hérôd nañ Pilat ãirji miljnare hôrijn wôsa bay na na janê tumô.

Bay ãi kwôli temare sa Jésu a

(Mt 27: 15-30, Mk 15: 6-19, Ja 18: 39 - 19: 16)

¹³ Pilat jé uwôga damné kaɲ bay bê kwôbe men, kilmé men, kwônê ðijé a men. ¹⁴ Aɲ kôlji iyôɲ ba: «Ken eraɲ naɲ gawra wo na ben aɲ ken kôl iyôɲ ba, ôbi ré mène ðijé, nijba, kirijna en engeriri turnge a nà ná, en uwôɲ perê kwôlo kêm wo ken ðiri sari hen kwo nê m ðeréri ba, naɲ. ¹⁵ Hérôd kôba, na iyôɲ hende to hen, na ôbi a, ôbi ré joɲ naɲ ði herajɲ ben hen. Iyôɲ ba, ani ka ôbi li ka nê m deréri ba, naɲ. ¹⁶ Na béé bi bay sêri naɲ tinêre aɲ na uwôli ta mera.»

[¹⁷ Elê elê naɲ sa geserê *Pak na, Pilat ulêrê dangay pôn ta ta.]

¹⁸ Menba, bay kôl kibriji pôn kag kôl iyôɲ ba: «Diri aɲ ju uwôl Barabas ta béni ði.»

¹⁹ Bay na ðu Barabas wôsa bay na sôge tô ðijé derô ira bi bay ré kaɲ kelma woji men, ôbi na duu temare a men. ²⁰ Pilat hô engereji wôsa ôbi gey ulê Jésu ta. ²¹ Nijba, bay kaɲ aɲ kôl naɲ nérji kôl iyôɲ ba: «Bééri sa gurô tagelê, ðééri sa gurô tagelê.»

²² Têê subu wori Pilat engereji iyôɲ ba: «Gawra bi wo hen, li na mi ka habijɲ ba? En gel ani yiri a ka nê m deréri ré. Na béé bay a sêri naɲ tinêre aɲ na ulêri ta mera.»

²³ Nijba, bay uwôli bay ré ðééri ta môj môj aɲ bay kôl ba, kelê, kôl ba, kelê. ²⁴ Menba, are bay ka bay engere hen na, Pilat gey naɲ ci sara. ²⁵ Ôbi uwôl kwo yi dangay a wôsa ôbi na sôge tô ðijé bi bay ré kaɲ kelma woji hen men, wô sa deré temare men hen ta. Ôbi wo bay engereri bi, menba, ôbi nôge Jésu biji bi bay ré lijɲ aɲga bôrji ré gey.

Bay ôrijɲ naɲ Jésu wô deréri

(Mt 27: 32, Mk 15: 21, Ja 19: 17-27)

²⁶ Kirijna bay ðu Jésu ôrijɲ menba, gawra wo pôni bay uwôgeri Simô, ôbi na kwôni wo Sirên uwo nono menba, asgarɲê ðiri biri ay gurô tagelê wo Jésu ôrijɲ tôri a.

²⁷ Kwônê ðijé ô tôri a, aɲ perê ðijé bay ka hen na, yébé ka póni ðar sêɲ denğórji. ²⁸ Jésu bul upéji aɲ kôliji iyôn ba: «Kenbay yébé ka Jérusalêm, sômênge san a ré, niɲba, ken sôm wô sarɲge kenbay men, wô sa kamnenge a men ði. ²⁹ Wôsa wulê wo era hen na, bay a kelê iyôn ba: «Yi derê yi wô sa yébé ka yê woji naɲ hen men, ka na ba yê tô hen men, ka sa pôn iyôn biɲ kamrê kuba ré hen a men.» ³⁰ Aɲ ðijé a kôliɲ keram iyôn ba: «Heriɲge sarni a» men, bay a kôliɲ gôserew «Uwôbêni» men. ³¹ Wôsa hena bay ré lèn nôbi wo en yi môɲ gurô wo geɲ iyôn hen, hen iyôn ba, kwonɲge kenbay ka ken yi môɲ gurô wo hay hen ba, a sa yé iyeɲ ba?»

³² Bay ôriɲ naɲ ðijé ka ðaɲgi wôô ka na bay bô habré wô deréji naɲ Jésu men.

Bay ðér Jésu sa gurô tagelê

(Mt 27: 33-44, Mk 15: 22-32)

³³ Kirijna bay sa kirij ka bay uwôgeji ibé sa gawra hen menba, bay ðér Jésu sa gurô tagelê naɲ bay bô habré ka wôô kwo póni bay ðééri sa gurô tagelê wori a sa kôbi Jésu woɲ gusurô men, kwo póni bay ðééri sa gurô tagelê wori a sa kôbi Jésu ma men. ³⁴ Jésu kôl iyôn ba: «Iban, ði bôm jal sarji a, wôsa aɲga bay li hen na, bay hôn né.»

Aɲ bay pô bargay kari céɲji naɲ geré wo jalaw terê. ³⁵ Kwônê ðijé ðubu ya gel. Bay sa Jubɲê ba, ayrêri aɲ kôl iyôn ba: «Ôbi gôliɲ naɲ ðijé menba, bi gôliɲ naɲ yiri hari niɲ ta, ôbi wo kôl ðiré na Krist, kwo Emen dôri hen, hen!»

³⁶ Asgarɲê kôba ayrêri aɲ eraɲji naɲ kam ka tayi ciré biri aɲ bay kôl iyôn ba: ³⁷ «Hena jeré na kelma wo Jubɲê ba, ju gôliɲ naɲ yem.»

³⁸ Bay li are di yi gurô a ta sari a ta kôl iyôn ba: «Gawra bi wo hen, na kelma wo Jubɲê.»

³⁹ Ôbi bô habré wo pôni wo bay ðééri naɲ ði hen tiréri kôl iyôn ba: «Ju na Krist, kwo Emen dôri hen ré ba? Iyôn ba, ju gôliɲ naɲ yem men, ju gôliɲ naɲ ni men.»

⁴⁰ Kwo pôni hen, kôliɲ megari na iyôn ba: «Ju hariɲ Emen né kwôy ba? Jôbi kôba, ju geliɲ gusiɲ hende to hen men. ⁴¹ Kwona nabay ba, na jé lêrena wo habiɲ a nana geliɲ gusiɲ hen, niɲba ôbi ba, li ani kani ka habiɲ né.»

⁴² Menba, ôbi kôl iyôn ba: «Jésu erem san a kirijna já hera wô emê kenare.»

⁴³ Menba, Jésus uwôli sara iyôn ba: «En kôlem na tiri, kemnêɲ hende to hen já merê naɲ en *Paradis a ka na kirijɲ ka dôri hen.»

Temay Jésus

(Mt 27: 45-56, Mk 15: 33-41, Ja 19: 25-30)

⁴⁴ Kirijna tare ðubu ðiɲne menba, kirijɲ hendu sa terare a nà kêm kwôy wo yébé ayiɲ sa tôɲne ta. ⁴⁵ Aɲ tu tare têliɲ ta. Menba, bargay ka bay ha jôriɲ bô *iyéy Emen a hen yêgɲ derôre a. ⁴⁶ Menba, Jésus jô gura wo dami kôl iyôn ba: «Iban, en bem tunun a kôm a.»

Kirijna ôbi kôl hen iyôn menba, kibri wôm hari niɲ. ⁴⁷ Kirijna dami wo asgarɲê ðebu gel hen iyôn menba, ôbi heram Emen kôl iyôn ba: «Gawra bi wo hen na, na gawra woɲ derôre tiri a men.»

⁴⁸ Kirijɲ bay ka hen, ðiɲé kêm ka ðubu ya, gelji are bay ka hen na, bay sêêrê deɲgôrji hôriɲ iɲ. ⁴⁹ Milɲéri kêm ðebu sêd wolé naɲ yébé ka era tôri a ca yeɲ Galilé hen, kôba, ðebu ya, gel men.

Bay em Jésus

(Mt 27: 57-61, Mk 15: 42-47, Ja 19: 38-42)

⁵⁰ Gawra wo pôni hini na Josêp, ôbi na perê bay jerê kwôlê sa Jubɲê hen. Ôbi na kwôni wo dôri men, kwoɲ derôre a men. ⁵¹ Ôbi na biɲ naɲ megêri sa ermé woji a ré

men, sa jé lêreji a ré a men, wo bay na li naɲ Jésu hen. Ôbi na gawra wo sa iyé Arimaté bô emê wo Judé. Ôbi na mô gem *emê iyére to Emen. ⁵² Ôbi ô ɲné Pilat aɲ engereri temay Jésu. ⁵³ Ôbi dô temay Jésu tɔɲ sa gurô tagelê aɲ lêgeriri naɲ kibi bargay aɲ ô emé kamɲê ka bay kerge bô keram a ka kwôni emiɲ ya tumô ré tô hen. ⁵⁴ Na wulê wo bay berijɲ sa têrji, wôsa *sa merê ta ba ɗa.

⁵⁵ Yébé ka ré era tôri ca Galilé yeɲ hen na, ôrji tô Josêp a, bay gel sa kamɲê men, ulê wo bay uwôliɲ temay Jésu hen a men. ⁵⁶ Menba, bay belji hô ô ɲanê sa tê weɲ wo ɗijé hen men, ider a men hen wô bê sa temay Jésu a.

Menba, dôrji bul naɲ sa merê ta mega tôte kôl hen iyôɲ.

24

Jésu ji si kamɲê

(Mt 28: 1-10, Mk 16: 1-9, Ja 20: 1-10)

¹ Aɲ naɲ sa demas tôte kirijɲ cud menba, yébé ka henaɲ dôrji bul naɲ *sa merê ta hen heraji sa kamɲê naɲ weɲ men, ider wo ɗijé dô hen men wo bay henaɲ bu sa têri hen. ² Bay gel kulmaɲ keram wo luge kibi kamɲê hen gergijɲ yi wolé. ³ Menba, bay si bô kamɲê, menba, bay gel temay Kelma Jésu ré. ⁴ Kirijɲa bay ɲamnijɲ na ba, mi a ré yé hen iyôɲ ba tôte menba, gawré wôô ka bargay kaji bôderê terij terij siji ɗibiji tumôrji a. ⁵ Menba, harê li yébé bay ka hen aɲ bay di kuniji tɔɲ, gawré bay ka hen kôlji iyôɲ ba: «Wô mi a kené woge kwôni wo mô geɲ perê ka ma a ba? ⁶ Ôbi ji si ɗiba ôbi naɲ na. Erménge sa kwôlo ôbi na kelénge kirijɲa ôbi na baɲ Galilé tôte hen. ⁷ Ôbi na kôl iyôɲ ba: «Nôbi *Kema Gawra na uwôliɲ kôbi bay lê têriɲ a, bay a ɗéren sa gurô tagelê aɲ sa wôô, subu tori menba, na jê sé kamɲê.» »

⁸ Kirijɔ bay ka hen menba, bay hô erem sa kwôlo Jêsu bi wo hen a. ⁹ Bay heraji sa dôrijɔ bay tô Jêsu ka môj kibi pôn hen kwôlê bi wo hen men, bay kôlijɔ ka ðangi kêm a men. ¹⁰ Yébé bay ka hen na, na Mari to Magdala men, Jan men, Mari tojɔ yoo *Jak naɔ megêrji ka na ô naɔ ci hen kôba, kôlijɔji bay tô Jêsu men. ¹¹ Nijɔba, bay bô kwôlê bi wo hen yi mega dilemne iyôn tirji a, ðiba, bay bi bôrji sa kwôlo yébé bi wo hen a ré. ¹² Nijɔba, Piyêr ge ô sa kamjê, ôbi donje nijɔba, gel na bargay ka bay na lêgerijɔ Jêsu hen mera, menba, ôbi bul hô aɔ tini ge kay sa are bay ka li are hen.

Jêsu si sa bay tôri ka wôô ka ô ca erê iyére to bay uwôgere Emayus hen

¹³ Wulê bi wo hen na, bay tôri wôô perêrji a hen ôrji ca erê Emayus a. Emayus na, na kilométer môj kibi wôô naɔ Jérusalêm. ¹⁴ Bay dô kwôli are bay ka kêm ka ré li are hen. ¹⁵ Kirijɔna bay iyêl hen iyôn menba, Jêsu si sarji a aɔ ô naɔ ci. ¹⁶ Nijɔba, ani jôrji bi bay ré hôni. ¹⁷ Ôbi kôlji iyôn ba: «Na kwôli mi a, kené iyêl ôrijɔ hen ba?»

Menba, bay ðebu tôɔ, menba, tirji mène. ¹⁸ Kwo pônî perêrji a hen bay uwôgeri Kléyopas uwôli sara iyôn ba: «Jôbi pôn nêɔ ham Jérusalêm a hen a henê aɔga li are bô wulê bi wo hen a ré!» ¹⁹ Menba, ôbi kôlji iyôn ba: «Na mi a lê are ba?»

Menba, bay uwôli sara iyôn ba: «Kwôlo gengijɔ sa Jêsu wo Najarêt wo na *ôbi kibi Emen woɔ ôbi néé men, ôbi kôl kwôlê men, li are a men, naɔ néé tumô Emen a men, tumô gawrê a men. ²⁰ Damné kaɔ bay bê kwôbe kana naɔ kilmé birî ðiri kwôli temare sari a aɔ bay bééri sa gurô tagelê. ²¹ Nibay ba, nini kôl yaɔ ba ôbi a ré derê *Israyêl bô lemnare a. Nijɔba, sa are bay ka kêm hen na, li sa subu nijɔ wo are bay ka kêm li are. ²² Nijɔba, yébé kani ka pônî li tinini ge kay wôsa bay ô sa kamjê naɔ tô kirijɔ cud

menba, ²³ bay uwôn temayri ré menba, bay hera sa kôl iyôn ba *manê ka derômaran a ré jôrji an ré kôlji ôbi ré mô geñ. ²⁴ Megêrni ka pôni ô sa kamjê menba, uwonji are bay ka hen mega yébé ré kôlin iyôn nijba, ôbi ba, bay gili ré.»

²⁵ Menba, Jésu kôlji iyôn ba: «Ayi! gawrê ka henê anjaji nan hen, ken jal sa bê bônge sa kwôlo bay kibi Emen na kôl, kôl iyôn ba: ²⁶ *Krist, kwo Emen dôri hen ré gelin gusin dema ré merê bô derê a tô ré ba?»

²⁷ Ôbi dôrji bô magtubu to Emen to kôl gengin sari. An ayin tôri sa magtubu to *Moyis a kwôy san sa magtubu to bay kibi Emen a.

²⁸ Kirina bay ba da nan iyére to bay ca erê ya hen menba, ôbi li môñ diré erê kelangê iyôn. ²⁹ Menba, bay jôri môj môj kôl iyôn ba: «Mô nan ni wôsa tare kurin nin men, kirin kô nin a men.» Menba, ôbi ô ira nan ci. ³⁰ Kirina ôbi mô emê nan ci menba, ôbi ay mapa an lin Emen dosé menba, bôl an biji. ³¹ Kirin bay ka hen menba, tirji yêgin an bay hône menba, bay gili ré nin. ³² Menba, bay kôl iyôn ba: «Ani ré uwoy bôrna môñ tare iyôn kirina ôbi ré derêna bô magtubu tô geré hen né ba?»

³³ Kirin bay ka hen na, bay bul hô Jérusalêm a, bay uwôn bay tôri ka môj kibi pôn hen nan ka dangi danji. ³⁴ An ka danji hen, kôlin ka uwo Emayus a hen iyôn ba: «Kelma ji si kamjê na tiri, an ôbi si sa Simô a.»

³⁵ Menba, bay dô kwôli anga ré li are tô geré hen men, jôrinare to tirji ré jôrin sari a kirina ôbi ré bôl mapa biji hen men.

Jésu si sa bay tôri ka môj kibi pôn a hen

(Mt 28: 16-20, Ja 20: 19-29, Mk 16: 14-18, Jé lè bay jé 1: 1-8)

³⁶ Bay iyêl hen iyôn̄ baa ya tô menba, Jêsu si ðebu derôrji a aṅ̄ kôlji iyôn̄ ba: «Bi bô jalê wo Emen ba, naṅ̄ ken.»

³⁷ Harê duu bay tô Jêsu aṅ̄ bay kôl yaṅ̄ ba ciré gel na kamṅ̄ê kani. ³⁸ Menba, ôbi kôlji iyôn̄ ba: «Ken hare wô mi ba? Wô mi a kené meremnê ba? ³⁹ Gelêṅge kôben naṅ̄ têên, na nôbi naṅ̄ yen. Hebenge ken gel, tunu ôriṅ̄ naṅ̄ kurôn̄gi ré men, ibé ré men, mega wo ken gel yen a hen iyôn̄.»

⁴⁰ Ôbi kôl hen iyôn̄ menba, gelji kôbri naṅ̄ têêri. ⁴¹ Yirji dôrji derê wo bay nê̄m bê bôrji sara ré men, tiniji ge kay baa ya a men, aṅ̄ ôbi kôlji iyôn̄ ba: «Ken ôriṅ̄ naṅ̄ ani kaṅ̄ emê ré ba?»

⁴² Menba, bay biri kuyê kaṅ̄ payê. ⁴³ Ôbi eṅge aṅ̄ ôm tirji a. ⁴⁴ Menba, ôbi kôlji iyôn̄ ba: «Na kwôlo na en kelêṅge kirij̄na na en baṅ̄ naṅ̄ ken ôbi a hen: kwôlo na kôlij̄n̄ gengij̄n̄ san bô magtubu tôô to Moyis a men, bay kibi Emen naṅ̄ kurôn̄ kibé a men, hen a ariri ré lij̄n̄ hen.»

⁴⁵ Kirij̄n̄ bay ka hen menba, ôbi bi tirji jôriṅ̄ bi bay ré hôn̄ bô magtubu to Emen. ⁴⁶ Aṅ̄ kôlji iyôn̄ ba: «Na mega wo na lij̄n̄ kôl iyôn̄ ba: Krist, kwô Emen dôri hen, a gelij̄n̄ gusij̄n̄ aṅ̄ sa wôô, subu tori menba, ôbi a jê sé kamṅ̄ê. ⁴⁷ Men, bay a ulê béré bij̄n̄ tô yê ðij̄né ré ði tô têriṅ̄ lêreji baa aṅ̄ bi Emen ré ðij̄n̄ bôri jal sarji a kê̄m, ayij̄n̄ tôri Jérusalêm a tumô. ⁴⁸ Na ken gel are bay ka hen naṅ̄ turṅge aṅ̄ kenbay a yé bay dôriṅ̄ ðij̄né kwôlij̄i. ⁴⁹ Nôbi na joṅ̄ naṅ̄ aṅga iban na ayij̄n̄ tôô ben hen. Kenbay ba, ken mô na hende to hen kwôy wo ka uwôṅ̄ij̄n̄ nêé wo hena derômaraj̄ a.»

*Jêsu ðay ô derômaraj̄ a
(Mk 16: 19-20, Jê lê bay jê 1: 9-11)*

⁵⁰ Menba, ôbi ôriɲ naɲ ci si Bétani iyôɲ aɲ pô kôbri ta tôriɲ kibri a sarji a. ⁵¹ Kiriɲa ôbi tô kibri sarji a baa ya tô menba, Emen ayri ôriɲ ta derômaraj a. ⁵² Kwoji bay ba, kiriɲa bay di kwiniɲi tôɲ aɲ heramiri menba, bay bul hô Jérusalêm a naɲ yi derê wo dami. ⁵³ Aɲ sa pôn pôn bay mô derô haba wo *iyéy Emen a ayiɲ kibi Emen.

Magtubu tôô toꝓ bɨnare to kôrbi

Kimré: Magtubu tôô toꝓ bɨnare to kôrbi New Testament
copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 28 May 2022

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84